ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม

ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ เมษายน–มิถุนายน ๒๕๓๘

ISSN 0857-2909

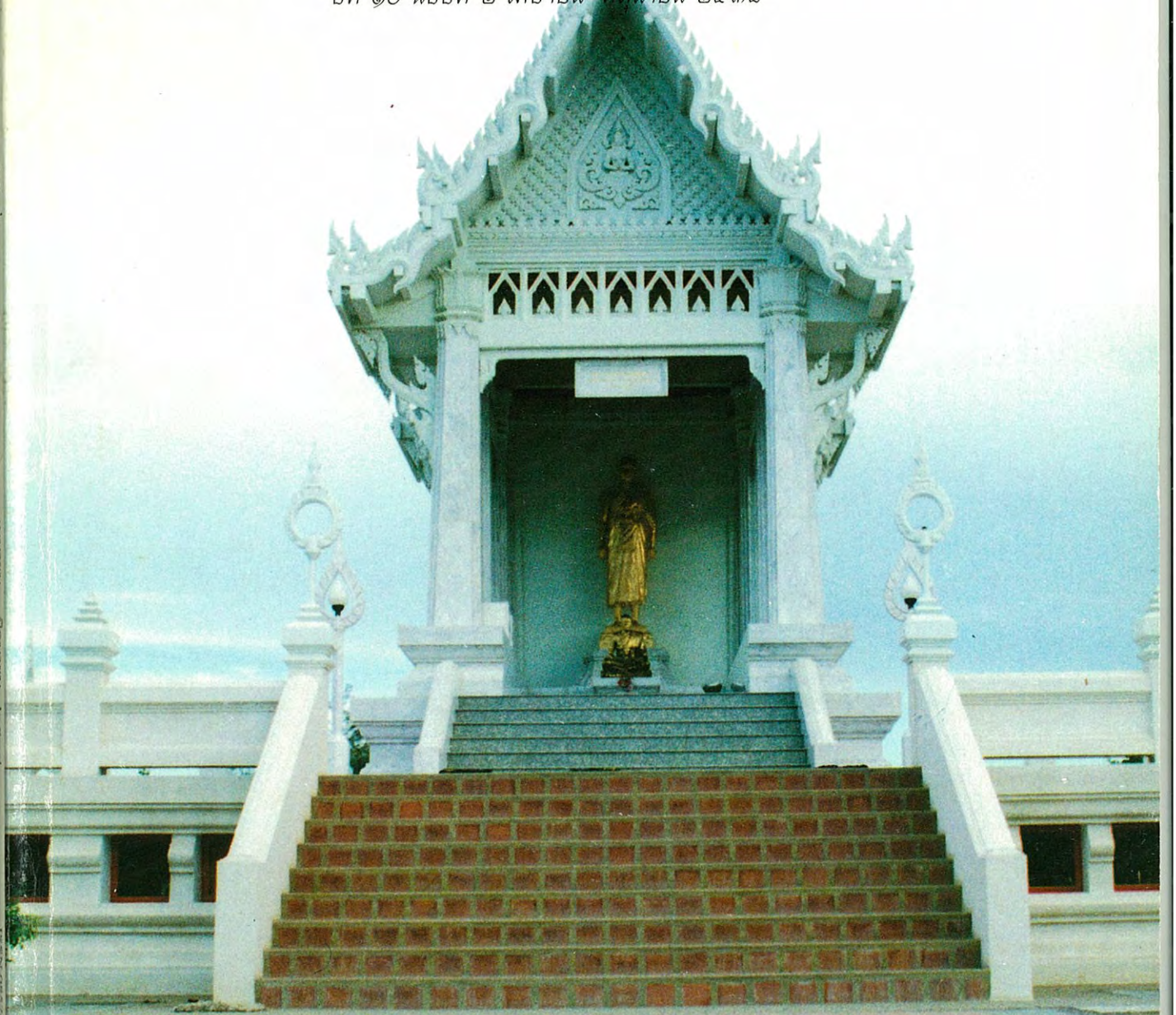

- ติลักขณาทิคาถา
  พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
- ลักษณะอายตนนิพพาน
- ประวัติและการบริหารวัดหลวงพ่อสดฯ
- โอวาทปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่น ๒๙
- อานุภาพพระตระกูลวัดปากน้ำ
  ช่วยชีวิตให้รอดจากอุบัติเหตุโป๊ะล่ม
- หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง

หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม นำคณะสงฆ์ไปทำวัตร เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดสามพระยา ผู้เป็นอุปัชฌาย์ของท่าน เนื่องในโอกาสเข้าพรรษา เพื่อขอขมาและขอพร เพื่อความเป็นสิริมงคล เป็นประจำเช่นนี้ทุกปี

ธรรมกาย

นิตยสารเพื่อการเผยแพร่พระสัทธรรม
ของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา :
เจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถร ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมปัญญาบดี (ช่วง วรปุญฺโญ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระเทพสุธี (วิเชียร อโนมคุโณ ป.ธ. ๙)
พระเดชพระคุณ พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม)
พระเดชพระคุณ พระเมธีรัตโนดม(อำนวย ปญฺญาวุฑฺโฒ ป.ธ. ๗)
พระมหาบุญธรรม ปญฺญาวชิโร ป.ธ. ๗
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร) รป.ม.(ม.ธ.) ป.ธ. ๖
ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ L.L.B. of Gray's Inn. (London) (อดีตประธานศาลฎีกา)
ศาสตราจารย์ ดร. นิคม จันทรวิทุร Hons. Ph.D., M.A. (Labour Econ., SSA)

ผู้จัดการ :
รศ.ดร.พัฒนะ ภวะนันท์ Ph.D., D.I.C., B.Sc.(Hons.)

บรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา :
รศ.ดร. ธีระ เกรอต Ph.D., M.Eng., B.Eng.(Hons.)

กองบรรณาธิการ
พระมหาณัฐพนธ์ เสฏฐธมฺโม ป.ธ. ๗
พระมหาปราโมทย์ ปโมทิโต ป.ธ. ๗
พระมหาศักดา สุมโน ป.ธ. ๖
พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ ป.ธ. ๕
พระมหาสัณห์ฐิติ ธมฺมวฑฺฒโน ป.ธ. ๓
พระภาสกร ปภากโร
คุณวีระ เนตยกุล
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ วท.ม., M.Sc.
คุณสุทัศน์ นิ่มกุลรัตน์ ภ.บ. (จุฬาฯ)
คุณสุนีรัตน์ นิ่มกุลรัตน์ อ.บ. (จุฬาฯ)
คุณกิติเทพ ชลบุษปกุล M.BA.

ฝ่ายภาพ :
พระชุวันต์ ปญฺญาวณฺโณ
คุณสง่า สัจพันโรจน์

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ :
คุณสุธาร สุขยางค์
คุณส่วน พนมวัฒนากุล

ฝ่ายธุรการ ประสานงาน :
คุณเปรมยุดา ศิริบัณฑิตย์กุล
คุณภาวิดา ตรีนุชจรัสกุล
คุณอังคนา นะตะ

ฝ่ายศิลป์ :
คุณสมโพธิ์ ฌานวังศะ

รูปเล่ม/เรียงพิมพ์ :
บจ. วีชั่นอาร์ต คอร์ปอเรชั่น โทรสาร ๒๕๓-๒๕๖๕
โทรศัพท์ ๒๕๔-๓๓๐๑-๒, ๒๕๓-๒๕๖๕

พิมพ์ที่ :
โรงพิมพ์ประชาชน ๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กทม.
โทร. ๒๓๕-๐๓๘๙, ๒๓๔-๒๐๖๒, ๒๓๔-๒๘๖๐
แฟ็กซ์ ๒๓๘-๑๐๗๔

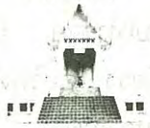

อธิบายปก :
วิหารหลวงพ่อวัดปากน้ำ (สด จนฺทสโร)
ภายในวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อำเภอคำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

นิตยสาร *"ธรรมกาย"* ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๒ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๓๘

สารบัญ

พระธรรมเทศนาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
ติลักขณาทิคาถา ..... พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ๘

หลักปริยัติ
หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง (ต่อ)
..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖ ๖๒

ธรรมปฏิบัติ
ลักษณะอายตนนิพพาน ..... พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม) ๓๓

จากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ๔

พระพุทธดำรัส/อมตวาจา ๕

ตอบปัญหาธรรม ..... ชยมงฺคโล ภิกฺขุ ๙๗

ประสบการณ์ผู้ปฏิบัติธรรม
อานุภาพพระตระกูลหลวงพ่อวัดปากน้ำช่วยชีวิตให้รอด
จากอุบัติเหตุโป๊ะล่ม ..... เจริญศรี สธนนิศกุล ๘๗

ธรรมะสำหรับเยาวชน
การรู้จักประมาณตน รู้จักระวัง และ
รู้จักหน้าที่ของตน ..... พระมหามนตรี ขนฺติสาโร ป.ธ.๙ ๓๙

ปกิณกะ
โอวาทปิการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๙ ..... สมเด็จพระพุฒาจารย์ ๒๑
ประวัติและการบริหารวัด ..... พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ๔๒
อิทธิบาทธรรม ..... พระมหาศักดา สุมโน ป.ธ.๖ ๙๑

ท้ายเล่ม
ต้านกระแสโลกตามกระแสธรรม ..... ญาณรัตนะ ๑๑๙

วัตถุประสงค์ : เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่พระสัทธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ของ**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ใน**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และ**มูลนิธิ/โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร

● อัตราค่าสมาชิก : ๑ ปี (๔ เล่ม) ๑๖๐ บาท เล่มละ ๔๐ บาท ●

วิธีปฏิบัติภาวนาเบื้องต้น

นั่งคู้บัลลังก์ขัดสมาธิ เท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้าย ปลายนิ้วชี้มือขวาจรดหัวแม่มือซ้าย **อุชุงกายัง ปะนิธายะ** ตั้งกายให้ตรง คือวัดตั้งแต่ปลายนิ้วชี้ของเท้าขวาถึงกลางลูกสะบ้าของหัวเข่าขวาเท่ากับระยะจากบนตาตุ่มขาขวาจรดใต้ลูกคาง

ปะริมุขัง สะติงอุปัฏฐะเปตวา เข้าไปตั้งสติไว้ให้มีหน้ารอบ มีสติทุกเมื่อ เหลือบตาขึ้นนิด ๆ บริกรรมภาวนาว่า **"สัมมาอะระหัง"** พร้อมกำหนดบริกรรมนิมิต ตรง**ศูนย์กลางกาย**เหนือสะดือสองนิ้วมือเป็น**ดวงแก้วกลมใส** เหมือนเพชรลูกที่เจียระไนแล้ว ไม่มีขนแมว โตเท่าแก้วตา ประมาณเท่าวงของตาดำ ใสขาวเหมือนกระจกที่ส่องเงาหน้า สัณฐานกลมรอบตัว ไม่มีตำหนิเรียบรอบตัวเหมือนดวงแก้วกายสิทธิ์ สติไม่เผลอจากบริกรรมภาวนา และบริกรรมนิมิต บริกรรมทั้งสองนี้พรากจากกันไม่ได้ ต้องให้ติดกันอยู่เสมอในอิริยาบถทั้งสี่คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ไม่เผลอ ให้มีสติอยู่เสมอมิได้ขาด

บริกรรมภาวนาร้อยครั้งพันครั้ง จนกระทั่งใจค่อย ๆ รวมหยุดอยู่ที่เดียว เห็นดวงนิมิตเกิดเป็นดวงใสขึ้นแล้ว ก็ให้หยุดบริกรรมภาวนา เพ่งอยู่ที่กลางดวงนั้น แล้วทำใจให้หยุดในหยุดที่จุดเล็กใสกลางดวงนั้น ให้ใสหนักขึ้นทุกทีจนเป็นรัศมีคือแสงสว่าง ดวงใสนี้เรียกว่า **ดวงปฐมมรรค** กลางดวงนี้เป็นทางไปของพระพุทธเจ้า พระอรหันต์ทั้งหลาย

ทำใจให้หยุดในหยุดที่กลางดวงปฐมมรรคนั้นเข้าทุกทีไม่มีถอย ก็จะเห็นดวงในดวงและกายในกายใสละเอียดโตใหญ่หนักเข้าทุกที ก็ให้**เดินดวงเดินกาย**คือ เห็นดวงก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางดวง เห็นกายก็เอาใจจรดเข้าที่ศูนย์กลางกายไม่มีถอยออก

(เมื่อทำได้เช่นนี้แล้วก็ให้รีบมาต่อวิชชาธรรมกายกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร หรือหลวงพ่อชยมงฺคโล เพื่อวิชชาจะได้พัฒนาไปอย่างถูกต้องต่อไป)

รูปด้านข้างผ่าซีก

แสดงที่ตั้งของดวงนิมิตจากฐานที่ ๑ ถึงฐานที่ ๗

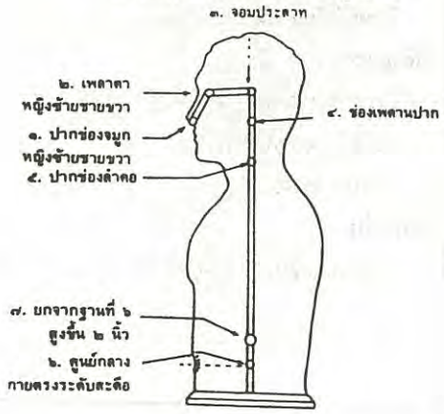

ถ้อยแถลง

"เห็นด้วยตาธรรมกายนั่นแหละ เรียกว่าวิปัสสนา แปลว่าเห็นแจ้งเห็นวิเศษ เห็นต่าง ๆเห็นไม่มีที่สุด ตาธรรมกายโคตรภูเห็นแค่นี้ ตาธรรมกายโสดาโสดาละเอียดเห็นแค่นี้ สกทาคาสกทาคาละเอียดเห็นแค่นี้ พระอนาคาอนาคาละเอียดเห็นแค่นี้ พระอรหัตอรหัตละเอียดเห็นแค่นี้ หนักขึ้นไปไม่มีที่สุด นับอสงไขยไม่ถ้วน เห็นไม่มีที่สุด รู้ไม่มีที่สุด เห็น จำ คิด รู้ เท่ากัน เห็นไปแค่ไหนรู้ไปแค่นั้น จำไปแค่ไหนรู้ไปแค่นั้น คิดไปแค่ไหนรู้ไปแค่นั้นเท่ากัน ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน นี่อย่างนี้เรียกว่าวิปัสสนา เห็นอย่างนี้เห็นด้วยตาธรรมกาย" นี้มาจากพระธรรมเทศนา **ติลักขณาทิคาถา** ของ**พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** พระเดชพระคุณหลวงพ่อชี้ให้เห็นว่า ต้องเห็นด้วยตาธรรมกายจึงเป็นวิปัสสนาเพราะเห็นแจ้งรู้จริงหมดขันธ์ ๕ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวเอาเป็นที่พึ่งไม่ได้อย่างไร เห็นหมดนิพพานเป็นบรมสุขอย่างไร รู้เห็นได้หมด ไม่ต้องคาดเดา การเห็นด้วยตาธรรมกายเป็นอย่างไร ? ติดตามได้ในคอลัมน์ พระธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ

จะสามารถรู้เห็นอายตนนิพพานได้ ก็โดยธรรมปฏิบัติ อายตนนิพพานที่ผู้ถึงธรรมกายได้รู้เห็นไม่ได้ผิดไปจากบาลีพระพุทธภาษิตเลยแม้แต่น้อย พระนิพพานเป็นอย่างไร อายตนนิพพานเป็นอย่างไร ติดตามได้ในคอลัมน์ **ลักษณะอายตนนิพพาน** โดย**พระเดชพระคุณหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺตฺตโม)**

แม้จะได้ยกหลักฐานมามาก มีทั้งหลักปริยัติ และผลการปฏิบัติของพระบูรพาจารย์ที่เกี่ยวกับนิพพาน ว่านิพพานไม่เป็นอนัตตา แต่เป็นอัตตา แท้ แต่ก็ยังมีผู้ที่ดื้อถือเอาการตีความผิด ๆ ของตนว่า แม้นิพพานจะเป็นนิจจัง สุขัง แต่ก็เป็นอนัตตาได้ ซึ่งขัดกับพระพุทธดำรัส ใน**อนัตตลักขณสูตร** พระพุทธองค์ให้หลัก อนัตตาไว้ชัดเจนว่า **"สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา เป็นอนัตตา"** และให้หลักอัตตาว่า **"สิ่งใดที่เป็นอัตตา สิ่งนั้นก็ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ (เป็นสุข)"** ดังนั้นนิพพานที่เที่ยง **อาโรคยํ** ไม่มีโรค **อนาพาธํ** ปราศจากอาพาธ *[สัทธัมมปกาสินี อรรถกถาขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค อรรถกถาวิปัสสนากถา]* เป็นสุข ก็ต้องเป็นอัตตา(แท้) ตามพระพุทธดำรัส โปรดติดตามรายละเอียดได้ในคอลัมน์ **หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง** โดยหลวงพ่อ **ชยมงฺคโล** จะได้เข้าใจถูกต้อง ไม่เข้าใจไขว้เขว ในนิพพาน หลงเชื่อผิด ๆ ตามผู้ไม่รู้จริง ที่พยายามชักนำผู้อื่นให้หลงทางว่านิพพานเป็นอนัตตาตามมติผิด ๆ ของเขา บาปกรรมจริง ๆ พวกเราอย่าปล่อยให้ตนเองตกไปอยู่ในกลุ่มที่**อยู่ก็ไม่ได้ไม่ดีอะไร ตายไปก็ลงนรก** เพราะตู่พระพุทธพจน์เลย

ผู้ปฏิบัติที่ศึกษาหลักปริยัติด้วย หรือนักปริยัติที่ลงมือปฏิบัติธรรมกำจัดกิเลสนั้น ถ้าแม้ได้พิจารณาด้วยเหตุผลไตร่ตรองด้วยสติและปัญญาทั้งพิจารณาจากหลักฐานต่าง ๆ ที่ค้นคว้ามาอ้างอิงแล้ว น่าจะเห็นสัจธรรมตามนี้ได้ไม่ยากเลย

จะเข้าถึงนิพพานได้ก็ต้องเดินทาง ทาน ศีล ภาวนา จึงขอบอก กล่าวว่า ในวัน**อาทิตย์ที่ ๑๕ ตุลาคม นี้เวลา 14:00 ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ. ดำเนินสะดวก จ. ราชบุรี ได้กำหนดทอดกฐินสามัคคี** และขอเชิญชวนทุกท่านเป็นเจ้าภาพตามกำลังศรัทธา เพื่อจะได้เป็นเสบียง ติดตามตัวท่านไปตราบเท่าเข้าสู่ นิพพาน ขออนุโมทนา

บรรณาธิการ

■ ■ ■ ■

"ไม่หลงโลกแล้วอย่าหลงธรรม จงรู้โลกและรู้ธรรม"

เถระเสีย

ภิกษุทั้งหลาย ! ในกาลยืดยาวฝ่ายอนาคต จักมีภิกษุทั้งหลาย ซึ่งมิได้อบรมกาย มิได้อบรมศีล มิได้อบรมจิต และมิได้อบรมปัญญา เธอทั้งหลายเมื่อเป็นเช่นนั้นอยู่ ทั้งที่**เป็นภิกษุชั้นเถระแล้ว จักเป็นผู้ชอบทำการสะสมบริกขาร ประพฤติย่อหย่อนในไตรสิกขา มีจิตต่ำด้วยอำนาจแห่งนิวรณ์ ไม่เหลียวแลในกิจแห่งวิเวกธรรม ไม่ปรารภความเพียรเพื่อถึงสิ่งที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุสิ่งที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งในสิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้ง**. ผู้บวชในภายหลังได้เห็นเถระเหล่านั้นทำเป็นแบบแผนเช่นนั้นไว้ ก็ถือเอาไปเป็นแบบอย่าง จึงทำให้เป็นผู้ชอบทำการสะสมบริกขารบ้าง ประพฤติย่อหย่อนในไตรสิกขา มีจิตต่ำด้วยอำนาจแห่งนิวรณ์ ไม่เหลียวแลในกิจแห่งวิเวกธรรม ไม่ปรารภความเพียรเพื่อถึงสิ่งที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุสิ่งที่ยังไม่บรรลุ เพื่อทำให้แจ้งในสิ่งที่ยังไม่ทำให้แจ้ง ตาม ๆ กันสืบไป ภิกษุทั้งหลายด้วยอาการอย่างนี้เอง **วินัยมีมลทิน เพราะธรรมมีมลทิน ธรรมมีมลทิน เพราะวินัยมีมลทิน** นี่เป็นอนาคตภัยที่ยังไม่เกิดขึ้นในบัดนี้ แต่จักเกิดขึ้นในเวลาต่อไป พวกเธอทั้งหลายพึงสำนึกไว้ ครั้นได้สำนึกแล้ว ก็พึงพยายามเพื่อกำจัดภัยนั้นเสีย.

■■■■

บาลี พระพุทธภาษิต ปญฺจก อํ.๒๒/๑๒๓๑๗๙ ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย. (คำแปลจากหนังสือ "ขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์" พ.ศ. ๒๕๑๔ หน้า ๑๘๐

พระพุทธดำรัสเรื่องอายตนนิพพาน
อายตนนิพพานและตน (อัตตา)

อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ ยตฺถ เนว ปฐวี น อาโป น เตโช น วาโย น อากาสานญฺจายตนํ น วิญฺญาณญฺจายตนํ น อากิญฺจญฺญายตนํ น เนวสัญฺญานาสญฺญายตนํ นายํ โลโก น ปรโลโก น อุโภ จนฺทิมสุริยา ตมหํ ภิกฺขเว เนว อาคตึ วทามิ น คตึ น ฐิตึ น จุตึ น อุปปตฺตึ อปฺปติฏฺฐํ อปฺปวตฺตํ อนารมฺมณเมว ตํ เอเสวนฺโต ทุกฺขสฺสาติ [ขุ. อุ. ๒๕/๑๕๘/๒๐๖-๒๐๗/พ.ศ. ๒๕๒๕]
แปลว่า

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย อายตนะนั้นมีอยู่ ดิน น้ำ ไฟ ลม อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ โลกนี้ โลกหน้า พระจันทร์และพระอาทิตย์ทั้งสอง ย่อมไม่มี ในอายตนะนั้น ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราย่อมไม่กล่าวซึ่งอายตนะนั้นว่าเป็นการมา เป็นการไป เป็นการตั้งอยู่ เป็นการจุติ เป็นการอุปบัติ อายตนะนั้นหาที่ตั้งอาศัยมิได้ มิได้เป็นไป หาอารมณ์มิได้ นี้แลเป็นที่สุดแห่งทุกข์ฯ

■■■■

อมตวาจาของหลวงพ่อวัดปากน้ำ
พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

คำว่าธาตุเป็นเบาะของธรรม ธรรมเป็นเบาะของธาตุน่ะ เป็นเบาะอย่างนี้ มนุษย์มาเกิดในมนุษย์โลกมีอายตนะ ของชั้นกามนี่ โลกายตนะ ต้องมีโลกายตนะเป็นเบาะ ไม่มีโลกายตนะเป็นเบาะเกิดไม่ได้เขาเรียกว่าโลกายตนะ อายตนะของโลก อายตนะมี ๒ อย่าง อายตนะของธรรม "ธรรมายตนะ" ธรรมายตนะน่ะ ไม่ใช่อื่นทีเดียว นิพพานทีเดียว ที่พระองค์ทรงรับสั่งว่า อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ นิพพาน เป็นอายตนะอยู่อันหนึ่ง นิพพานเป็นอายตนะอยู่ พระพุทธเจ้าไปนิพพาน เบาะนิพพานก็มี

นิพพานอยู่ข้างบน สูงจากภพสามนี่ขึ้นไปสามเท่าภพสาม โตเท่ากันกับภพสามนี่ สว่างเป็นแก้วไปหมดทั้งนั้น งดงาม

อายตนะนิพพานเป็นของละเอียด ละเอียดทีเดียว นั่นแหละ นิพพานที่พระพุทธเจ้าเข้าถึงที่เรียกว่าอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ เข้าไปแล้วไม่กลับมานั่นแหละ นิพพานนั่นแหละได้ชื่อว่าเป็นอายตนะอยู่อันหนึ่ง เรียกว่านิพพานเฉย ๆ ไม่เรียกว่าพระนิพพาน ธรรมกายของพระสีธาตุราชกุมารเข้าไปอยู่ในนิพพานนั้น เรียกว่าพระนิพพาน ธรรมกายนั่นเรียกว่าพระนิพพาน แต่ว่านิพพานที่ยังเป็นเครื่องรองรับนั้น เรียกว่าอายตนนิพพาน หรือเรียกว่านิพพานเฉย ๆ พระนิพพานคือพระเข้านิพพาน ให้รู้จักหลักอย่างนี้นะ [ชีวประวัติ ผลงาน และรวบรวมพระธรรมเทศนา ๖๓ กัณฑ์ ของ หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) พ.ศ.๒๕๒๗ หน้า ๑๓๔, ๔๕๗, ๔๕๘]

■■■■

อมตวาจาของหลวงปู่ตื้อ อจลธมฺโม

เมื่อเป็นพระเจ้าแผ่นดินโลกุตรมนุษย์ได้เป็นพระอรหันต์เข้าพระนิพพานไปแล้ว พระนิพพานก็ยังมีอยู่ไม่เสื่อมสูญ พระพุทธเจ้าเข้าพระนิพพานก็มีอยู่ในพระนิพพานนั้นแล พระโมคคัลลาน์ พระสารีบุตร พระอนุรุทธ พระอานนท์เข้านิพพานก็มีอยู่ในพระนิพพานนั้นแล นางภิกษุณีทั้งหลายได้บวชกาย วาจา ใจ ใจก็เป็นพระนิพพานแล้วเข้าพระนิพพานได้ด้วย เหมือนกับพระจันทร์ พระจันทร์ไม่มีวันแก่พระจันทร์ไม่มีวันเจ็บ พระจันทร์ไม่มีร้อนไม่มีหนาว ดาวไม่มีเกิดไม่มีตาย

คนเรานี้เป็นบ้าเป็นบอ คอยาว ตาขาว ลิ้นยาว ใช้ไม่ได้ ส่วนพระธรรมคำสั่งสอนเกิดจากหัวใจของพระพุทธเจ้าเกิดจากหัวใจของพระอรหันตาทั้งหลาย ทำไมพวกเราทั้งหลายและพวกท่านทั้งหลายจึงไม่รู้ ทำไมเราจึงไม่เห็น ถ้าเราเป็นพระอรหันต์ เป็นพระโสดาบัน เป็นพระอนาคาเมื่อใด ก็เมื่อนั้นแหละจึงจะเห็น จะรู้ที่อยู่พระพุทธเจ้าที่อยู่ของพระอรหันตเจ้าทั้งหลาย [อาจาริยธัมโมทยาน พ.ศ.๒๕๓๖ หน้า ๑๒๗]

โวหารธรรมของพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ

"ดีใดไม่มีโทษ ดีนั้นชื่อว่าดีเลิศ"
"ได้สมบัติทั้งปวง ไม่ประเสริฐเท่าได้ตน เพราะตัวตนเป็นที่เกิดแห่งสมบัติทั้งปวง"
[*พิพิธภัณฑ์พระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ*]

■■■■

ธรรมของพระราชวิสุทธิญาณโสภณ (หลวงพ่อพระมหาบัว ญาณสัมปันโน)

ที่ว่าพระนิพพานไม่มีนั้นคือกิเลสหลอกตรง ๆ ก็กิเลสทั้งหลายตลอดโคตรเซ่ของกิเลสมันไม่เคยเห็นพระนิพพาน มันจะทราบได้อย่างไรว่านิพพานมีหรือไม่มี พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ต่างหากเห็นนิพพาน ท่านจึงสอนให้พวกเราไปนิพพานกัน **ถ้าอยากไปนิพพานก็ให้เชื่อพระพุทธเจ้า** ถ้าอยากลงไปนอนเป็นปลาต้มอยู่ในนรกก็ให้เชื่อกิเลสตัวหลอกว่านิพพานไม่มี [*จากคำถาม-คำตอบปัญหาธรรม โดยท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน พ.ศ.๒๕๓๖ หน้า ๕๐*]

■■■■

ติลักขณาทิคาถา

โดย

พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)

หลวงพ่อวัดปากน้ำ

มองไม่เห็นนิพพาน งุ่มง่ามเงอะงะ อยู่ในกายเหล่านี้เอง งุ่มง่ามอยู่ในนี้เอง ตาบอดแล้วไม่รู้ว่าตัวตาบอดด้วยนะ ใช่ว่าจะรู้ตัวเมื่อไรล่ะ ไม่รู้เสียด้วย ถ้ารู้ตัวว่าตัวตาบอดก็รีบทำให้ตาดี ให้เข้าถึงธรรมกายให้ได้ เข้าถึงธรรมกายก็เป็นตาดีกัน

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ
อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา
อปฺปกา เต มนุสฺเสสุ เย ชนา ปารคามิโน
อถายํ อิตรา ปชา ตีรเมวานุธาวติ
เย จ โข สมฺมทกฺขาเต ธมฺเม ธมฺมานุวตฺติโน
เต ชนา ปารเมสฺสนฺติ มจฺจุเธยฺยํ สุทุตฺตรํ
กณฺหํ ธมฺมํ วิปฺปหาย สุกฺกํ ภาเวถ ปณฺฑิโต
โอกา อโนกมาคมฺม วิเวเก ยตฺถ ทูรมํ
ตตฺราภิรติมิจฺเฉยฺย หิตฺวา กาเม อกิญฺจโน
ปริโยทเปยฺย อตฺตานํ จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺฑิโต
เยสํ สมฺโพธิยงฺเคสุ สมฺมา จิตฺตํ สุภาวิตํ
อาทานปฏินิสฺสคฺเค อนุปาทาย เย รตา
ขีณาสวา ชุติมนฺโต เต โลเก ปรินิพฺพุตาติ ฯ

ณ บัดนี้ อาตมภาพจักได้แสดงธรรมีกถา แก้ด้วย**วิปัสสนาภูมิปาท** เป็นธรรมสำหรับประจำของพุทธบริษัท พระองค์ทรงตรัสแยกแยะธรรมเป็นหลายประเภท ประเภทนี้เรียกว่าวิปัสสนาภูมิปาท พระองค์ทรงประกาศตั้งแต่ครั้งพุทธกาลโน้นในหมู่บริษัททั้ง ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ในครั้งกระโน้นเมื่อพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ธรรมอันนี้ ธรรมสังคาหกาจารย์เถระเจ้าทั้งหลายร้อยกรองขึ้นสู่สังคายนา ตลอดมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ บัดนี้เราท่านทั้งหลายจะพึงได้สดับ ณ บัดนี้ จะชี้แจงแสดงตามวาระพระบาลี คลี่ความเป็นสยามภาษา และตามมตยาธิบายกว่าจะยุติการโดยสมควรแก่เวลา เบื้องต้นแห่งวิปัสสนาภูมิปาทนี้ว่า **สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ ยทา ปญฺญาย ปสฺสติ อถ นิพฺพินฺทติ ทุกฺเข เอส มคฺโค วิสุทฺธิยา** ถ้าบุคคลเห็นตามปัญญาว่า **สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง** เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์ นี้เป็นความหมดจดวิเศษ เป็นหนทางหมดจดวิเศษ เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า**สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์** เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์ นี้เป็น

หนทางหมดจดวิเศษ เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญา ว่า**ธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์นี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษ อปฺปกา เต มนุสฺเสสุ เย ชนา ปารคามิโน** บรรดามนุษย์ทั้งหลายชนเหล่าใดถึงซึ่งฝั่งได้ ชนเหล่านั้นมีประมาณน้อยนัก **อถายํ อิตรา ปชา ตีรเมวานุธาวติ** หมู่สัตว์นอกนี้ย่อมเลาะชายฝั่งข้างนี้นั้นแล ก็ชนทั้งหลายเหล่าใดประพฤติตามธรรมในธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวชอบแล้ว ชนทั้งหลายเหล่านั้นจักถึงซึ่งฝั่งอันล่วงเสียซึ่งวัฏฏะอันเป็นที่ตั้งของมัจจุอันบุคคลข้ามได้แสนยาก ข้ามได้ยากนัก **บัณฑิตผู้ดำเนินด้วยคติของปัญญา ย่อมละธรรมดำทั้งหลายเสีย ยังธรรมขาวให้เจริญขึ้น** ความยินดีอาศัยพระนิพพาน ไม่มีอาลัย จากอาลัยยินดีได้ด้วยยากในพระนิพพาน ยินดีได้ด้วยยากในนิพพานอันเป็น

ที่สงัดใด ควรละตัณหาทั้งหลายเสีย เป็นผู้ไม่มีกังวลแล้ว ปรารถนาซึ่งความยินดียิ่งในพระนิพพานนั้น บัณฑิตผู้ดำเนินด้วยคติของปัญญา **ชำระตนให้ผ่องแผ้วเสียจากเครื่องเศร้าหมองของจิตทั้งหลาย** จิตอันบัณฑิตทั้งหลายเหล่าใดอบรมดีแล้วโดยชอบ ในองค์แห่งการตรัสรู้ทั้งหลาย บัณฑิตทั้งหลายเหล่าใดไม่ถือมั่นยินดีแล้วในการละการถือมั่น บัณฑิตทั้งหลายเหล่านั้นไม่มีอาสวะ เป็นผู้โพลง ดับสนิทในโลกด้วยประการดังนี้ นี้เนื้อความของพระบาลี คลี่คลายเป็นสยามภาษาได้ความเท่านี้

ต่อนี้จะอรรถาธิบายขยายความในวิปัสสนาภูมิปาทเป็นลำดับไป เป็นธรรมอันสุขุมลุ่มลึกนัก เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า **สังขารทั้งสิ้นไม่เที่ยง** เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์ นี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษ **สตฺตานํ** ของสัตว์ทั้งหลายนี้เป็นหนทางหมดจดวิเศษของสัตว์ทั้งหลาย เห็นตามปัญญาว่าสังขารทั้งหลายไม่เที่ยงทั้งสิ้น ไม่เที่ยงทั้งหมด รูป เวทนา สัญญา สังขาร

วิญญาณ ของมนุษย์ก็ดี ที่เป็นมนุษย์อยู่ จะได้เป็นมนุษย์อยู่ตลอดกัปนับร้อยนับพันก็หาไม่ ไม่ถึงร้อยปี ครั้งพุทธกาลยืนยาวที่สุดเพียง ๑๒๐ กว่าปีเท่านั้น ยืนจนที่สุดอายุมีพระพากุลเถระเจ้ายืนมากขึ้นไปกว่านั้นอายุ ๑๖๐ ปี ในครั้งพุทธกาล อายุขัย ๑๐๐ ปี บัดนี้อายุขัยกัปอายุ ๗๕ ปี สัตว์อายุ ๑๐๐ ปีมีน้อยนัก ถึง ๑๐๐ ปีเท่านั้นแหละหาไม่ค่อยได้แล้ว นี่ไม่เที่ยง **รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของมนุษย์ก็ดี รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด รูปพรหม รูปพรหมละเอียด อรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด ทั้ง ๘ กายนี้ไม่เที่ยงทั้งนั้น** เที่ยงสักกายหนึ่งก็ไม่มี ล้วนแต่ไม่เที่ยงทั้งนั้น ที่**เครื่องอุปการะแก่กายเล่าไม่เที่ยงดุจเดียวกัน** สิ่งที่เป็นปรากฏติณชาติ รุกขชาติ วัลลีชาติ พฤกษชาติต่าง ๆ ไม่เที่ยงทั้งนั้น หรือตึกร้านบ้านเรือน ภูเขา ตลอดจนกระทั่งภูเขาพระสุเมรุภูเขาจักรวาล เมื่อโลกอันตรธานก็ย่อยยับเป็นจุลไปหมดไม่เที่ยงเลย **สิ่งที่อาศัยธาตุอาศัยธรรมสังขารขึ้นนี้ไม่เที่ยงเลย** เมื่อเห็นไม่เที่ยงจริงเช่นนี้แล้วก็ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์นี้เป็นหนทางอันหมดจดวิเศษ ถ้าว่าปัญญาเห็นอยู่อย่างนี้ เห็นชัด ๆ อยู่ดังนี้แล้ว เห็นด้วยปัญญาของตนเช่นนี้แล้ว ความถือมั่นใด ๆ ในโลก ความถือมั่นใด ๆ ในภพนั้น ๆ ก็ย่อมไม่มีเป็นแท้

ไม่ใช่ไม่เที่ยงอย่างเดียว สังขารทั้งปวงทั้งสิ้นตัดสินว่าเป็นทุกข์ **สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ** เมื่อใดบุคคลเห็นตามปัญญาว่า **สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์** เมื่อนั้นย่อมเหนื่อยหน่ายในทุกข์ นี่เป็นหนทางหมดจดวิเศษ นึกดู เบญจขันธ์ทั้ง ๕ ของกายมนุษย์เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ถ้าว่าคนเจ็บไข้ละก็เห็นว่าเป็นทุกข์ คนแก่ชรานั่นเห็นเป็นทุกข์จริง ๆ ถ้าว่าเป็นทุกข์จริงเป็นทุกข์ตลอด เด็กอยู่ในท้องก็ดี คลอดแล้วก็ดี เป็นเด็กเล่นโคลนเล่นทรายอยู่ก็ดี หรือรุ่นหนุ่มรุ่นสาวก็ดี หรือแก่เฒ่าชราปานใดก็ดี ถ้าว่าไม่พิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว สุขหายากนัก ทุกข์มากเป็นทุกข์จริง **ขันธ์ทั้ง ๕ เป็นทุกข์จริง ๆ กายมนุษย์หยาบกายมนุษย์ละเอียดก็เป็นทุกข์ ตลอดหมดทั้ง ๘ กายทุกข์ทั้งนั้น** สุขหาไม่ค่อยจะเจอ มีแต่ทุกข์ มีสุขบ้างเล็กน้อยตามภาษาของสัตว์ที่เกิดในภพนั้น เมื่อมนุษย์รู้ชัดเช่นนี้ก็เบื่อหน่ายในทุกข์ นี่แหละเป็นอย่างนี้แหละ เป็นหนทางหมดจดวิเศษ

ธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว เมื่อใดบุคคลเห็นตามความเป็นจริงว่าธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัว รูปธรรม

นามธรรมก็ไม่ใช่ตัว ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ มนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม กายอรูปพรหมละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย ตลอดจนกระทั่งถึงพระอนาคา ทั้งหลายเหล่านั้น ตลอดจนกระทั่งถึงพระอรหัต ไม่ใช่ตัวทั้งนั้น ตัวต้องอาศัยธรรมนั้น ธรรมต้องอาศัยตัวนั้น อาศัยซึ่งกันและกัน แต่ว่าธรรมทั้งหลายเหล่านั้นไม่ใช่ตัวจริง ๆ เมื่อเห็นจริงลงไปดังนี้ว่าธรรมทั้งหลายไม่ใช่ตัวแล้ว ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์ นี่เป็นหนทางหมดจดวิเศษลึกซึ้งดุจเดียวกัน **ธรรมทั้งหลาย ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด กายธรรม กายธรรมละเอียด กายโสดา โสดาละเอียด กายสกทาคา สกทาคาละเอียด กายอนาคา อนาคาละเอียด กายอรหัต อรหัตละเอียด ทุกดวงธรรมไม่ใช่ตัวทั้งนั้น** เห็นจริง ๆ เข้าเช่นนี้ ที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์อยู่เพราะอะไรล่ะ เพราะสภาพของขันธ์ที่เป็นโลกีย์นั้น ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ ถึงที่เป็นโลกุตระที่ข้ามขึ้นจากโลกไปอ้ายนั่นไม่กล่าว จากภพสามไปเสียแล้ว ถ้าจะกล่าวลึกลับเข้าไปอีกไม่มีเวลาจบ ต้องขอสงบไว้ว่าเบญจขันธ์ทั้งห้าในภพทั้งสามกามภพ รูปภพ อรูปภพ ไม่เที่ยงเป็นทุกข์จริง ๆ แล้วก็ธรรมทั้งหลายที่สัตว์เหล่านั้นอาศัยเป็นดวง ๆ ๘ ดวงนั้นไม่ใช่ตัวจริง ๆ แม้ถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมโคตรภู โคตรภูละเอียด โสดาโสดาละเอียด สกทาคา สกทาคาละเอียด อนาคา อนาคาละเอียด อรหัต อรหัตละเอียด ๑๐ ดวงหรือเกินไปเท่าไร ๆ ก็ไม่ใช่ตัวตัวอาศัยธรรมนั้น

ทีนี้จะกล่าวถึงตัวละ เมื่อว่าไม่ใช่ตัวแล้วอะไรเป็นตัวล่ะ เรื่องนี้ได้แสดงแล้วเมื่อครั้งพระพุทธเจ้าโปรดภัททิยะราชกุมาร ๓๐ หย่อนอยู่หญิงแพศยาคนหนึ่ง ทั้งราชกุมาร ๓๐ มเหสีอีก ๒๙ ก็รวมเป็น ๕๙ หย่อน ๖๐ อยู่คนหนึ่ง พระองค์ทรงตรัสเทศนาบอกตัวทีเดียว นี่ได้แสดงมาแล้วแสดงมาก ก็กัณฑ์ใหญ่ทีเดียว ไม่ใช่กัณฑ์ย่อย แสดงถึงตัวนี้ กายมนุษย์นี่แหละเป็นตัวโดยสมุมติ กายมนุษย์ละเอียดก็เป็นตัวโดยสมมุติไม่ใช่ตัวจริง ๆ ไม่ใช่ตัวโดยวิมุตติ ทั้ง ๘ กาย **กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด เป็นตัวโดยสมมุติทั้งนั้น** เป็นตัวโดยวิมุตติล่ะ **กายธรรม กายธรรมละเอียด กายโสดา โสดาละเอียด กายธรรมสกทาคา สกทาคาละเอียด กายธรรมอนาคา อนาคาละเอียด กายธรรมอรหัต อรหัตละเอียด นี่เป็นตัวโดยวิมุตติ ทั้งนั้น** เป็นชั้นๆ ไปเป็นตัววิมุตติ แต่ว่า**ถึงกายพระอรหัต ถึงวิราคธาตุวิราคธรรมทีเดียว** ถึงวิราคธาตุวิราคธรรม ถึงกระนั้น ที่จะไปเป็นพระอรหัต เป็นตัววิมุตติแท้ ๆ ทีเดียว เข้าถึงวิราคธาตุวิราคธรรม ออกจากสราคธาตุสราคธรรมไปทีเดียว นี่ความจริงเป็นอย่างนี้ ถ้าว่ามีวิปัสสนาเห็นมีวิปัสสนาก็มีธรรมกาย **เห็นด้วยตาธรรมกายนั่นแหละเรียกว่า วิปัสสนา** แปลว่าเห็นแจ้งเห็นวิเศษ เห็นต่าง ๆ เห็นไม่มีที่สุดตาธรรมกายโคตรภูเห็นแค่นี้ตาธรรมกาย โสดาโสดาละเอียดเห็นแค่นี้ สกทาคาสกทาคาละเอียดเห็นแค่นี้ พระอนาคาอนาคาละเอียดเห็นแค่นี้ พระอรหัตอรหัตละเอียดเห็นแค่นี้ หนักขึ้นไปไม่มีที่สุด นับอสงไขยไม่ถ้วน **เห็นไม่มีที่สุด รู้ไม่มีที่สุด เห็น จำ คิด รู้ เท่ากัน เห็นไปแค่ไหนรู้ไปแค่นั้น จำไปแค่ไหนรู้ไปแค่นั้น คิดไปแค่ไหนรู้ไปแค่นั้น เท่ากัน ไม่ยิ่งไม่หย่อนกว่ากัน นี่อย่างนี้เรียกว่าวิปัสสนา** เห็นอย่างนี้เห็นด้วยตาธรรมกาย **เห็นด้วยตากายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด เห็นเท่าไรก็เห็นไป เรียกว่าอยู่ในหน้าที่สมถะทั้งนั้น** ไม่ใช่วิปัสสนา ถ้าวิปัสสนาละก็ต้องเห็นด้วยตาธรรมกาย นั่นแหละเป็นตัววิปัสสนาจริง ๆ ละ

เมื่อรู้จักหลักอันนี้ ในท้ายของพระรัตนตรัยนี้ได้ชี้หลักไว้ นี่กล่าวถึงอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ว่าบรรดามนุษย์มากมาย น้อยคนนักน้อยหน้าทีเดียวที่จะเข้าถึงฝั่งได้ น้อยนักที่เข้าถึงฝั่งน่ะคือนิพพานทีเดียว เข้าถึงนิพพานไม่ใช่เป็นของเข้าถึงง่าย ในวัดปากน้ำนี้มี

จำนวนภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกามากเข้าถึงนิพพานได้ ร้อยห้าสิบกว่า มีธรรมกายไปนิพพานได้ ออกไปนิพพานได้ ร้อยห้าสิบกว่า แต่หมดประเทศไทยนอกจากวิชชานี้แล้ว ไม่มีใครไปนิพพานได้เลย **ไปนิพพานได้ก็แต่ธรรมกายเท่านั้น** นี่ถึงรู้ชัดอย่างนี้ ถ้ารู้ชัดอย่างนี้ละก็ หมู่สัตว์นอกนี้นี่ย่อมเลาะอยู่ชายฝั่งข้างนี้เท่านั้น เลาะอยู่ในสักกายทิฏฐิ ไต่อยู่แต่กายมนุษย์นี่เอง ใจไม่พ้นกายมนุษย์ไป พ้นจากกายมนุษย์ไป ไปไต่อยู่กับกายมนุษย์ละเอียดที่ฝั่นไปเลาะอยู่แต่ฝั่งข้างนี้ พ้นจากกายมนุษย์ละเอียดไป ไปติดอยู่กับกายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด ออกจากภพไม่ได้ติดอยู่ในภพ ติดอยู่กับกายเหล่านี้ นี้ได้ชื่อว่าเลาะอยู่แต่ชายฝั่งข้างนี้ ไม่ไปถึงพระนิพพาน พวกมีธรรมกายนั้นไปถึงนิพพาน ผู้ที่ไปถึงนิพพานแล้วมามองดูผู้ที่ไม่ไปนั่น ผู้ที่ไปนิพพานได้หาว่าผู้ที่ไม่ไปนั่นตาบอด มองไม่เห็นนิพพาน งุ่มง่ามเงอะงะอยู่ในกายเหล่านี้เอง งุ่มง่ามอยู่ในนี้เอง ตาบอดแล้วไม่รู้ว่าตัวตาบอดด้วยนะ ใช่ว่าจะรู้ตัวเมื่อไรล่ะ ไม่รู้เสียด้วย ถ้ารู้ตัวว่าตัวตาบอดก็รีบทำให้ตาดี ให้เข้าถึงธรรมกายให้ได้ เข้าถึงธรรมกายก็เป็นตาดีกัน ไม่เข้าถึงธรรมกายก็เป็นตาบอด ไม่เข้าถึงนิพพานไปนิพพานไม่ได้ เห็นนิพพานไปนิพพานได้ก็เรียกว่าตาดี นี่ตรงอยู่อย่างนี้ เมื่อรู้จักหลักดังนี้แล้ว ก็คนทั้งหลายเหล่าใดแลปฏิบัติตามธรรมในธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวชอบแล้ว **พระตถาคตก็ธรรมกายนั่นแหละ**

ธรรมอะไรที่พระตถาคตเจ้ากล่าวชอบแล้วน่ะ **ธรรมที่ทำให้เป็นกายเป็นลำดับไปจนกระทั่งถึงกายพระอรหัตนั่นแหละเป็นสวาขาตธรรมละ** ธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวดีแล้วกล่าวชอบแล้ว ถูกหลักถูกฐานทีเดียว ไม่ใช่อื่นละ ไปตามร่อง

รอยนั้น ถ้าว่าปฏิบัติตามแนวนั้น คนทั้งหลายเหล่านั้นก็ย่อมถึงซึ่งฝั่งล่วงเสียซึ่งวัฏฏะเป็นที่ตั้งแห่งมัจจุ ยากที่บุคคลจะล่วงได้ ล่วงซึ่งวัฏฏะนั่นมันอะไรล่ะ **กัมมวัฏฏ์ กิเลสวัฏฏ์ วิปากวัฏฏ์** ไม่ข้องขัดเรื่อยไป ล่วงเสียได้แล้ว ยากที่บุคคลจะล่วงได้ ไม่ใช่เป็นของง่าย แต่ว่าต้องปฏิบัติตามธรรมที่พระตถาคตเจ้ากล่าวชอบแล้วจึงจะล่วงได้ ที่ล่วงได้ไปถึงนิพพานได้เป็นพระอรหัต ตัดกิเลสเป็นสมุจเฉทปหาน นั่นล่วงได้แล้ว พวกนี้ล่วงได้แล้วทั้งนั้น เมื่อล่วงได้ขนาดนี้ ตามวาระพระบาลีว่า ถ้าจะไปทางนี้ ผู้ดำเนินด้วยคติของปัญญา ให้**ละธรรมดำเสีย ยังธรรมขาวให้เจริญขึ้น** ดำไม่ให้มีเลย เข้าถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ก็ใสเป็นแก้ว หาหลักอื่นไม่ได้ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียด ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม รูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม อรูปพรหมละเอียด ใสหนักขึ้นไป สว่างหนักขึ้นไป ดำไม่มีไปแผ้วพานเลย นี่ให้ละธรรมดำเสียอย่างนี้ ยังธรรมขาวให้สะอาด ให้บังเกิดปรากฏขึ้นอย่างนี้ ให้เกิดปรากฏจนกระทั่งถึงธรรมกายตลอดไป นั่นธรรมขาวทั้งนั้นพวกเหล่านี้

กณฺหํ ธมฺมํ วิปฺปหาย สุกฺกํ ภาเวถ ปณฺฑิโต โอกา อโนกมาคมฺม อาศัยซึ่งนิพพาน ไกลจากอาลัย อาศัยอาลัย ไม่มีอาลัยจากอาลัย เมื่อถึงพระอรหัตละก็ไปนิพพานเลย ไปนิพพานทีเดียว ไม่ไปไหนละ อาศัยนิพพานไม่มีอาลัย จากอาลัย กามคุณาลัย อาลัยในรูป ในกลิ่น ในเสียง ในรส ในสัมผัส ไม่มีเลย ไปอยู่นิพพานเสีย ไม่มีอาลัยไปเจือปนระคนเลย มีธรรมกายไปได้ไปนิพพานได้ ไม่เกี่ยวด้วยอาลัยเสียเลยทีเดียว **วิเวเก ยตฺถ ทูรมํ** ยินดีได้ด้วยยากในนิพพานอันสงัดใด ถ้าว่าไม่มีธรรมกายแล้วไปยินดีไม่ได้ ถ้าไม่ถึงไม่รู้รสชาติของนิพพานทีเดียว ถ้ามีธรรมกายแล้วยินดีนิพพานได้ นิพพานเป็นที่สงัด เป็นที่สงบเป็นที่เงียบเป็นที่หยุดทุกสิ่ง ถึงนิพพานแล้ว สิ่งที่ดีจริงอยู่ที่นิพพานทั้งนั้น เมื่อรู้จักนี้แล้ว **ตตฺราภิรติมิจฺเฉยฺย หิตฺวา กาเม อกิญฺจโน** ละกามทั้งหลายเสียได้แล้ว เป็นผู้ไม่มีกังวลแล้ว ปรารถนายินดีจำเพาะในพระนิพพานนั้น นิพพานนั้นเป็นของสำคัญนัก ลึกลับ พระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์มุ่งนิพพานทั้งนั้น เมื่อเป็นพระอรหัตนั้นมีจำนวนเท่าไรองค์ก็มุ่งนิพพานทั้งนั้น ตั้งแต่อนาคาก็มุ่งนิพพาน ตั้งแต่มีกายธรรมก็ถ้าว่าไปนิพพานบ่อย ๆ ละก็ชอบนัก อยากจะอยู่ในนิพพาน เป็นที่เบิกบานสำราญใจกว้างขวางทำให้อารมณ์กว้างขวาง

ทำให้เยือกเย็นสนิท ปลอดโปร่งในใจ ทำให้สบายมากนัก นิพพาน เหตุนั้น **ปริโยทเปยฺย อตฺตานํ จิตฺตเกลเสหิ ปณฺฑิโต** บัณฑิตผู้ดำเนินด้วยคติของปัญญาเรียกว่าคนฉลาด ชำระตนให้ผ่องแผ้ว ชำระตนให้สะอาด เมื่อตนผ่องแผ้วสะอาดจากธรรมเครื่องเศร้าหมองของใจแล้ว เหลือแต่ธรรมกายใสสะอาดเป็นชั้น ๆ ไป โคตรภู โสดาสกทาคา อนาคา อรหัต นั่นเรียกว่าสะอาดละ อย่างนั้นเรียกว่าสะอาดจากธรรมเครื่องเศร้าหมองของใจ ไม่มีแล้ว ผ่องแผ้วดีแล้ว จิตอันบัณฑิตเหล่าใดอบรมด้วยดีแล้วโดยชอบในองค์เหตุของความตรัสรู้ทั้งหลาย บัณฑิตทั้งหลายเหล่านั้นย่อมไม่ถือมั่น ยินดีในการละการถือมั่น ย่อมไม่ถือมั่น ยินดีในการไม่ถือมั่น เมื่อปล่อยเสียได้หมดเสียเช่นนี้นั้น **ขีณาสวา ชุติมนฺโต เต โลเก ปรินิพฺพุตาติ** บัณฑิตทั้งหลาย

เหล่านั้น ย่อมเป็นผู้ไม่มีอาสวะ **ขีณาสวา** ย่อมเป็นผู้ไม่มีอาสวะ กามาสวะ ทิฏฐาสวะ อวิชชาสวะ ไม่มี หลุดหมด **ชุติมนฺโต** ย่อมเป็นผู้โพลงรุ่งเรืองสว่าง ดับสนิทในโลกด้วยประการดังนี้ นี้เป็นผลสุดท้ายของพระสูตรนี้ ประสงค์พระอรหัตตัดกิเลสเป็นสมุจเฉทปหานทีเดียว นี่เป็นหลักเป็นประธานของพระพุทธศาสนา เป็นธรรมทางวิปัสสนา ธรรมนี้เป็นทางวิปัสสนา โดยแท้ กล่าวมานี้ แสดงมานี้ตามปริยัติเทศนา ถ้าว่าจักแสดงตามหลักปฏิบัติให้ลึกซึ้งลงไปกว่านี้เป็นของที่ลึกล้ำคัมภีรภาพนัก

เมื่อมีธรรมกายปรากฏเห็น **อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา** ในเบญจขันธ์ทั้ง ๕ เบญจขันธ์ทั้ง ๕ ที่เป็นมนุษย์ก็ดี มนุษย์ละเอียดก็ดี กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียดก็ดี กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม กายอรูปพรหมละเอียดก็ดี เป็นกายสัตว์เดรัจฉานก็ดี เปรต อสุรกาย สัตว์นรกทั้งหมด ที่เรียกว่าประกอบด้วยเบญจขันธ์ ขันธ์ทั้งหลายเหล่านั้นแหละเกิดจากธาตุจากธรรม ธาตุธรรมเป็นตัวยืนให้เกิดขึ้นเป็นเบญจขันธ์ เบญจขันธ์ทั้ง ๕ รูปขันธ์ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ ขันธ์มีเท่าใดกี่ภพกี่ชาติเท่าใดย่อมเป็น **อนิจฺจํ ทุกฺขํ** ทั้งนั้น แล้วก็ไม่ใช่ตัวด้วย ธรรมที่ทำให้เป็นขันธ์เหล่านั้นดวงธรรมที่ทำให้เป็นขันธ์เหล่านั้นทุกขันธ์ไปทุกกายไปก็ไม่ใช่ตัวอีกเหมือนกัน ได้ชื่อว่าเป็นทุกข์แล้วไม่ใช่ตัวด้วย เมื่อรู้จักว่าไม่เที่ยงไม่ใช่ตัวละก็ต้องปล่อยปละละดังนี้เป็นชั้น ๆ ไปดังแสดงแล้วก่อน ๆ โน้น สละละกายเหล่านี้เสียทุกชั้นไป เมื่อวานก็แสดงละเป็นชั้น ๆ ไป ละกายมนุษย์หยาบเข้าหากายมนุษย์ละเอียด ละกายมนุษย์ละเอียดเข้ากายทิพย์ ละกายทิพย์เข้าหากายทิพย์ละเอียด อยู่กลางกันเรื่อยละกายทิพย์ละเอียดเข้าหากายรูปพรหม อยู่กลางกายทิพย์ละเอียดละกายรูปพรหมเข้าหากายรูปพรหมละเอียด อยู่กลางกายรูปพรหม ละกายรูปพรหมละเอียดอรูปพรหมอยู่กลางกายรูปพรหมละเอียด ละกายอรูปพรหม เข้าหากายอรูปพรหมละเอียด ละกายอรูปพรหมละเอียดเข้าหากายธรรม เป็นชั้น ๆ ไปอย่างนี้ เมื่อถึงกายธรรมแล้วถึงขั้นวิปัสสนา

แปดกายข้างต้น กายมนุษย์ไปจนถึงอรูปพรหมละเอียดนั่นเป็นกายขั้นสมถะ ถ้าว่าเข้าไปถึงกายเหล่านั้นเป็นสมถะทั้งนั้น เข้าถึงวิปัสสนาไม่ได้ เพราะกายเหล่านั้นเป็นสมถะ ทำไมรู้ว่าเป็นสมถะ **ภูมิสมถะ**บอกตำรับตำราไว้ ๔๐ **กสิณ ๑๐ อสุภ ๑๐ อนุสสติ ๑๐** เป็น ๓๐ ละ **อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑** กำหนดอาหารเป็นปฏิกูล **จตุธาตุววัตถานะ ๑** กำหนดธาตุดิน น้ำ ไฟ ลม กำหนดธาตุเหล่านี้ ทั้ง ๒ นี้เป็น ๓๒ **พรหมวิหาร ๔** เป็น ๓๖ **อรูปฌาน ๔** เป็น ๔๐ นี่ภูมิของสมถะ เมื่อเข้ารูปฌาน กายอรูปพรหมเข้าอรูปฌาน นี่หลักฐานฌานเหล่านี้ยืนยันว่าตั้งแต่ตลอดรูปพรหมอรูปพรหมนี่แหละเป็นภูมิสมถะทั้งนั้น ไม่ใช่ภูมิวิปัสสนา

ภูมิวิปัสสนา ยกวิปัสสนาขึ้นข่ม **ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อินทรีย์ ๒๒ อริยสัจ ๔ ปฏิจจสมุปบาทธรรม ๑๒** หกหมวดนี้เป็นภูมิของวิปัสสนา

ขันธ์ ๕ ได้แสดงแล้ว รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของมนุษย์ มนุษย์ละเอียด กายทิพย์ กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม กายอรูปพรหมละเอียด แปดกายนี้ ขันธ์ ๕ ทั้งนั้น ขันธ์ ๕ เหล่านี้แหละตาธรรมกายเห็นไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ไม่ใช่ตัวทั้งนั้น เห็นชัด ๆ อย่างนี้ นี้เป็นวิปัสสนา

อายตนะ ๑๒ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รูป เสียง กลิ่น รส

โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ๑๒ นี้ก็ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ไม่ใช่ตัวอีกเหมือนกัน เช่นเดียวกัน แปรผันไปตามหน้าที่ของมัน เห็นชัด ๆ

ธาตุ ๑๘ จักขุธาตุ รูปธาตุ จักขุวิญญาณธาตุ โสตธาตุ สัททธาตุ โสตวิญญาณธาตุ ฆานธาตุ คันธธาตุ ฆานวิญญาณธาตุ ชิวหาธาตุ รสธาตุ ชิวหาวิญญาณธาตุ กายธาตุ โผฏฐัพพธาตุ กายวิญญาณธาตุ มโนธาตุ ธรรมธาตุ มโนวิญญาณธาตุ ธาตุ ๑๘ สามหกเป็น ๑๘ อายตนะ ๖ อายตนะหนึ่งแยกออกเป็น ๓ จักขุก็เป็นธาตุ รูปที่มากระทบจักขุก็เป็นธาตุ วิญญาณที่แล่นไปรับรู้รูปที่มากระทบนัยน์ตาก็เป็นธาตุ หูก็เป็นธาตุ เสียงที่มากระทบหูก็เป็นธาตุ วิญญาณที่แล่นไปรับรู้ทางหูนั่นก็เป็นธาตุ จมูกก็เป็นธาตุ กลิ่นก็เป็นธาตุ รู้ที่แล่นไปตามจมูกนั่นก็เรียกว่าธาตุ ลิ้นก็เป็นธาตุ รสก็เป็นธาตุ ความรู้ที่แล่นไปตามลิ้นนั่นก็เป็นธาตุ กายก็เป็นธาตุ สัมผัสถูกต้องก็เป็นธาตุ วิญญาณก็รู้สัมผัสนั่นก็เป็นธาตุ ใจก็เป็นธาตุ อารมณ์ที่เกิดกับใจก็เป็นธาตุ วิญญาณที่รู้อารมณ์ที่เกิดกับใจนั้นก็เป็นธาตุ รู้ว่าเป็นธาตุล้วนแต่เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทั้งนั้น เมื่อรู้ชัดว่าเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ดังนี้ละก็ รู้ชัด ๆ เช่นนี้เห็นชัด ๆ เช่นนี้ นี้ก็ด้วยตาธรรมกาย ตากายมนุษย์ กายทิพย์ กายรูปพรหม อรูปพรหม ทั้งหยาบทั้งละเอียดเห็นไม่ได้ เห็นได้แต่ตาธรรมกาย ธาตุ ๑๘ นี่ก็เห็นได้ชัด ๆ

อินทรีย์ ๒๒ จักขุนทรีย์ นัยน์ตาเป็นใหญ่ โสตินทรีย์ ความได้ยินเป็นใหญ่ ฆานินทรีย์ ความรู้กลิ่นเป็นใหญ่ ชิวหินทรีย์ ความรู้รสเป็นใหญ่ กายินทรีย์ กายรับถูกต้องเป็นใหญ่ มนินทรีย์ ใจเป็นใหญ่ เป็นใหญ่ตามหน้าที่ที่เรียกว่าอินทรีย์ ๕ ในอินทรีย์ทั้ง ๕ นี้เป็นใหญ่ตามหน้าที่ของมัน อินทรีย์ไม่ใช่มีน้อย มี ๒๒ อิตถินทรีย์ สภาวรูปของหญิงเป็นใหญ่ ปุริสินทรีย์ สภาวรูปของชายเป็นใหญ่ ชีวิตินทรีย์ ชีวิตเป็นใหญ่ อยู่ดังนี้ สุขินทรีย์ สุขเป็นใหญ่ ทุกขินทรีย์ ทุกข์เป็นใหญ่ โสมนัสสินทรีย์ ความดีใจเป็นใหญ่ โทมนัสสินทรีย์ เสียใจเป็นใหญ่ อุเบกขินทรีย์ สติเป็นใหญ่ สมาธินทรีย์ สมาธิเป็นใหญ่ ปัญญินทรีย์ ปัญญาเป็นใหญ่ อนัญญตัญญัสสามิตินทรีย์ พระโสดาเป็นใหญ่ เป็นหน้าที่ของพระโสดาปัตติมรรค อัญญินทรีย์ โสดาปัตติผล สกทาคา อนาคาถึงอรหัตมรรค เป็นใหญ่ของหน้าที่นั้น ๆ อัญญาตาวินทรีย์ อรหัตเป็นใหญ่ เป็นใหญ่ในหน้าที่ของพระอรหัตผลนั้น ๆ เมื่อว่าอินทรีย์ ๒๒ เหล่านี้ เป็นภูมิของวิปัสสนาแท้ ๆ ถ้าไม่มีตาธรรมกาย มองไม่เห็น มีตาธรรมกายมองเห็นอินทรีย์ ๒๒

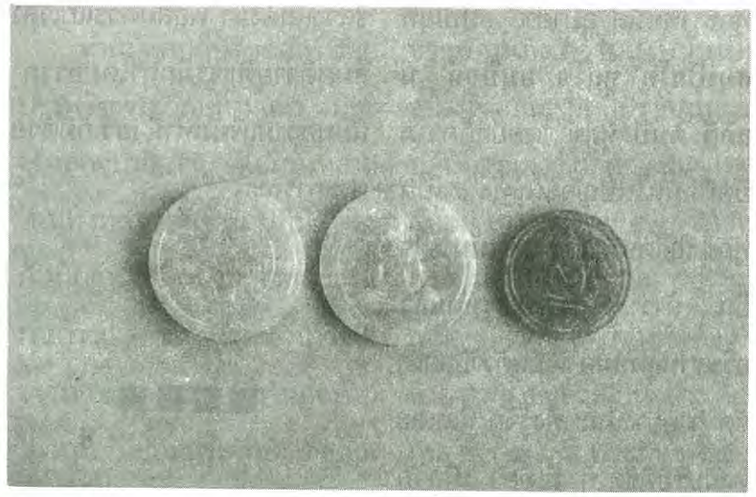

อริยสัจ ๔ ทุกข์ เหตุเกิดทุกข์ ความดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ทุกข์น่ะมีจริง ๆ นะ หมดทั้งร่างกายนี้ทุกทั้งก้อน หรือใครว่าสุข ลองเอาสุขมาดู ก็จะไปหยิบเอาทุกข์ให้ดูทั้งนั้น ตลอดจนกระทั่งชาติ เกิดก็เป็นทุกข์ **ชาติปิ ทุกฺขา** ความเกิดเป็นทุกข์ เมื่อเกิดแล้วก็มี แก่ มีเจ็บ มีแปรไปตามหน้าที่ ก็ออกจากทุกข์นั่นทั้งนั้น ไม่ใช่ออกจากสุข ต้นนั่นเป็นทุกข์ทั้งนั้น เกิดนั่นแหละเป็นตัวทุกข์ละ ต้องกำหนดรู้มันไว้ ทำอะไรมันก็ไม่ได้ เหตุให้เกิดมีกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา เป็นเหตุให้เกิดชาติ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา กามตัณหาอยากได้เป็นกามตัณหา ภวตัณหา อยากให้ มี ให้เป็น เป็นภวตัณหา

เมื่อมาเป็น มามีเห็นปรากฏแล้ว ไม่อยากให้ แปรไปเป็นอย่างอื่น ให้ดำรงคงที่ นั่นเป็นวิภวตัณหา เหมือนเราเป็น หญิงเป็นชาย ไม่มีลูกอยากได้ลูก นั่นเป็นกามตัณหา แล้ว ได้ลูกสมเจตนาเป็นภวตัณหาขึ้นแล้ว ไม่อยากให้ลูกนั้นแปรไปเป็นอย่างอื่น นั่นเป็นวิภวตัณหาอีกแล้ว เห็นไหมล่ะเป็นอยู่อย่างนี้แหละ **กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา นี่แหละเป็นเหตุให้เกิดชาติ ต้องดับด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ** ดังกล่าวแล้ว ถอดกันไปเป็นชั้น ๆ จนกระทั่งพระอรหัตดับหมด **ดับนั่นแหละเป็นตัวนิโรธ ที่เข้าถึงซึ่งความดับนั่น เป็นมรรค** สัจจธรรมทั้ง ๔ นี่ต้องมีตาธรรมกายจึงจะมองเห็นไม่มีตาธรรมกายมองไม่เห็น

ปฏิจจสมุปปาทธรรม ธรรมอาศัยซึ่งกันและกันเป็นแดนเกิดขึ้น **อวิชชาความรู้ไม่จริง เป็นเหตุให้เกิดสังขาร สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป นามรูปเป็นปัจจัยให้เกิดสฬายตนะ** ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ **สฬายตนะเป็นปัจจัยให้เกิดผัสสะ** ผัสสะทั้ง ๖ **ผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา** เวทนาทั้ง ๓ เวทนาทั้ง ๕ **เวทนาเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา ตัณหาเป็นปัจจัยให้เกิดอุปาทาน อุปาทานเป็นปัจจัยให้เกิดภพ ภพเป็นปัจจัยให้เกิดชาติ ความเกิด ชาติก็เป็นปัจจัยให้เกิด ชรา มรณะ** โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส **อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค ทุกฺโข ยมฺปิจฺฉํ น ลภติ ตมฺปิ ทุกฺขํ** โดยย่อก็ความยึดถือมั่นในปัญจขันธ์ทั้ง ๕ เป็นทุกข์ นี่**เกิดจากอวิชชาทั้งนั้น**ไม่ใช่อื่น ถ้าว่า**เมื่อถึงพระอรหัตแล้ว อวิชชาหลุดหมด** นี่เป็นตัววิปัสสนาชัด ๆ อย่างนี้นะ พึงรู้จัก นี่แหละตามปริยัติชัด ๆ ทีเดียว เมื่อจักละก็ให้จำไว้เป็นข้อวัตรปฏิบัติ จะได้พาตนหลีกลัดลุ ล่วงพ้นจากวัฏฏสงสาร มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

ที่ได้ชี้แจงแสดงมานี้ตามวาระพระบาลีคลี่ความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบาย พอสมควรแก่เวลา **เอเตน สจฺจวชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างธรรมปฏิบัติตั้งแต่ต้นจนอวสานนี้ **สทา โสตฺถี ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดีจงบังเกิดมีแก่ท่านทั้งหลาย บรรดามาสโมสรในสถานที่นี้ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพนี้ชี้แจงแสดงมา พอสมควรแก่เวลาสมมุติว่ายุติธรรมมีกถาโดยอรรถ-นิยมความเพียงเท่านี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้

■■■■

โอวาทปิดการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๙

ของ

เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์
(เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ ป.ธ.๙)
เจ้าอาวาสวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร
ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๓๘

ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ท่านผู้เข้าปฏิบัติธรรมทั้งฝ่ายบรรพชิตพระภิกษุสามเณร และอุบาสกอุบาสิกา ญาติโยมทั้งหลาย ท่านทั้งหลายได้เข้ามาปฏิบัติพระกัมมัฏฐานที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย จนกระทั่งถึงวันสุดท้ายในวันนี้ ก็ย่อมประจักษ์ คือเห็นด้วยตนของตนเองว่า การปฏิบัติธรรมจนเกิดความสงบนั้นเป็นอย่างไร และผลที่ปรากฏในการปฏิบัติธรรม ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่ผู้น้อย สามเณรอายุ ๑๐ ขวบ กับพระที่มีอายุพรรษามาก ก็ปรากฏเหมือนกันไม่ได้แตกต่างกันคือเมื่อถึงความสงบแล้วก็เป็นอย่างเดียวกัน เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลาย จึงตรัสให้เรารู้ว่า ธรรมในทางการปฏิบัตินั้น เมื่อปรากฏในใจของท่านผู้ใดแล้ว ไม่ได้เป็นเพศหญิง ไม่ได้เป็นเพศชาย ไม่ได้เป็นคนแก่ หรือไม่ใช่เป็นคนหนุ่มเป็นเด็ก มีสภาวะเป็นอย่างเดียวกัน เมื่อท่านทั้งหลายได้มาปฏิบัติจนกระทั่งเกิดความสงบ ก็จะทราบด้วยตนเองว่า ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนเรื่องศีล เรื่องสมาธิ และเรื่อง

ปัญญานั้น เป็นความจริงทุกอย่าง และทุกคนสามารถปฏิบัติให้ถึงได้

แต่ว่าบ้านเมืองของเราส่วนใหญ่นั้นมีความเคยชินต่อพระศาสนา เมื่อได้ให้ทาน เมื่อได้รักษาศีล ก็ถือว่าพอแล้ว ในที่ทั่ว ๆ ไป ถึงไม่ค่อยมีการปฏิบัติธรรม เมื่อไม่ปฏิบัติก็ไม่รู้ว่าจิตที่สงบแล้วเป็นอย่างไร ก็เลยชินอยู่อย่างนั้นแหละ คือชินอยู่แต่เพียงขั้นทาน ชินอยู่แต่เพียงขั้นศีล แต่ไม่ใช่ว่าความชินอยู่แค่นี้ไม่ดี ดีเหมือนกัน แต่ว่าดีในระดับนั้น

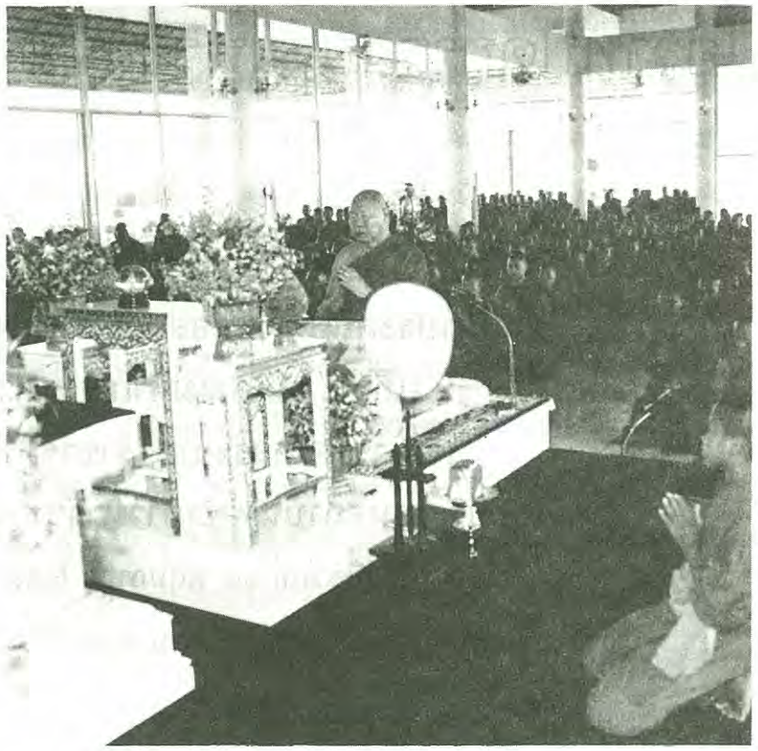

อย่าเข้าใจผิดนะ ท่านที่มาปฏิบัติธรรมแล้วอย่าไปพูดให้เข้าใจผิดออกไปว่า ทานไม่สำคัญ สำคัญที่สมาธิ ทานและศีลนั้นก็สำคัญเหมือนกัน แต่สำคัญในระดับหนึ่ง ส่วนสมาธิก็สำคัญอีกระดับหนึ่ง เมื่อปฏิบัติแล้วก็ทราบเองว่าสำคัญอยู่ในระดับหนึ่ง แต่ผู้ที่ปฏิบัติจนเกิดความสงบได้สมาธิ เป็นเอกัคคตา คือรวมจิตเป็นหนึ่งเดียวได้ เกิดความปีติชื่นอกชื่นใจ ก็มักจะพูดว่านี้แหละสำคัญนัก ดีนัก อย่างอื่นนั้นไม่ได้เรื่องเสียแล้ว มักจะเห็นในลักษณะนี้ ไม่ใช่ทุกคน แต่มักจะเห็นในลักษณะนี้ ที่เห็นนั้นไม่ใช่ผิดเสียทีเดียว คือดีอกดีใจจนต้องพูดอย่างนั้น เหมือนกับเราได้ข้าวได้ของที่มองเห็นด้วยตาในภายนอก พอได้มาแล้ว เราก็ดีใจ แล้วก็พูดแต่ของนั้นแหละดี ได้แหวนก็แหวนดี แต่ไม่ใช่หมายความว่าสร้อยไม่ดี สร้อยก็ดีเหมือนกัน แต่เวลานั้นเราเห็นเฉพาะแหวน เราว่าแหวนดี ๆ เพราะเราได้แหวนเวลานั้นเลยมองไปไม่เห็นว่าสร้อยคอ

เป็นอย่างไร สายตาของคนที่บรรลุธรรมยังไม่ถึง สูงมาก มักจะเห็นอย่างนี้ เหมือนกับคนที่เห็น ดังที่ยกตัวอย่างเรื่องข้าวของภายนอก ถ้าดวงตาไม่กว้างก็เห็นอย่างนั้น

เพราะฉะนั้นท่านที่มาปฏิบัติธรรมแล้วเกิดความสงบ เป็นโชคดี เป็นบุญเป็นบารมีของท่านแล้วนะ ให้นึกว่าเป็นบุญเป็นบารมีของเรา ไม่เสียทีที่ได้มาบวช ไม่เสียที่นับถือพระพุทธศาสนา เพราะเราหาไม่ได้จากวิธีอื่นจริง ๆ นอกจากวิธีปฏิบัติเท่านั้นและคนอื่นก็หยิบยื่นให้ไม่ได้ อาจารย์ที่สอนจะเก่งสักขนาดไหนก็หยิบให้ไม่ได้ ได้แต่แนะวิธีเท่านั้น จะได้จริง ๆ นั้นต้องอาศัยการปฏิบัติของตัวเอง จึงขอให้ทุกองค์ที่มาปฏิบัติ ตลอดถึงญาติโยมด้วย หากว่าปฏิบัติแล้วเกิดผลก็ให้นึกว่าเป็นบุญบารมีของเรา และของนี้คือสมาธินี้เราจะหาไม่ได้ด้วยวิธีอื่น ๆ ในที่อื่น ๆ ก็ด้วยวิธีปฏิบัติอย่างเดียวเท่านั้น ขอให้จำเข้าไว้ และเมื่อจำได้แล้วก็พยายามบอกกันไปว่า ถ้าเรานับถือพระพุทธศาสนาน่ะต้องพยายามให้ได้ปฏิบัติด้วย แล้วก็จะดี เราจะได้รู้ว่าเป็นยังไง แต่ไม่ใช่หมายความว่า ผู้นับถือพระพุทธศาสนาคนอื่น ๆ ไม่ดีนะ เขาดีเหมือนกัน แต่ดีอย่างหนึ่งระดับหนึ่ง ในขั้นหนึ่ง แต่ยังไม่ได้ในขั้นที่เป็นสมาธิ ผู้ที่ได้ถึงขั้นนี้จึงเป็นบุญเป็นวาสนาของตัวเอง และที่ท่าน ท่านที่ได้ไปแล้วนั้นนะ อย่างนึกดีใจอยู่เฉย ๆ ต้องพยายามปฏิบัติไปด้วย ปฏิบัติไว้เรื่อย ๆ จะได้รู้ว่าแม้สมาธินี่แหละ ถ้าเราได้ปฏิบัติอยู่เสมอแล้ว ไม่เสื่อม ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราไม่ได้รักษาไว้ด้วยการปฏิบัติก็จะเสื่อมเปลี่ยนแปลงเหมือนเดิม นี่เป็นเรื่องสำคัญมาก และขอให้ท่านทั้งหลายกำหนดให้ดีว่าวิธีปฏิบัติสมถกัมมัฏฐานนั้นไม่ใช่มีอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง

ถ้าใครพูดว่าอย่างนี้ผิดอย่างนั้นถูก ก็ไม่ต้องไปเถียง ยึดแต่เพียงอย่างเดียวว่า เราปฏิบัติแล้วน่ะใจสงบไหม นั่นแหละสำคัญ ถ้าปฏิบัติแล้วใจสงบน่ะใช้ได้ ถ้าปฏิบัติแล้วใจไม่สงบ วุ่นวาย ฟุ้งซ่าน นั่นแหละ เราต้องคิดแล้วว่าถ้าจะเป็นยังไงอยู่ วิธีปฏิบัติสมถกัมมัฏฐานจริง ๆ นั้น มี ๔๐ แต่ว่าเป็นขั้นอรูปฌานเสีย ๔ จึงเหลือแต่เพียง ๓๖ ทุกข้อทุกวิธีล้วนแต่ดีทั้งนั้น พุทธานุสสติ ธัมมานุสสติ สังฆานุสสติ จนกระทั่งเทวตานุสสติ ซึ่งคนมักจะไม่ค่อยเชื่อ ระลึกถึงเทวดานะ ก็เป็นกัมมัฏฐานข้อหนึ่งแต่ไม่ใช่หมายถึงว่า นึกไปถึงตัวนะ ในทางการปฏิบัตินั้น หมายถึงการนึกที่จุดคุณธรรมจนกระทั่งคุณธรรมนั้นปรากฏในจิตเป็นความสงบ แต่ละข้อ ๆ ส่งให้ถึงความสงบทั้งนั้น

นอกจาก ๓๖ วิธีนี้แล้ว ยังมี

วิธีอื่นที่ปลีกย่อยออกไปอีกมากมาย นั่นเป็นเรื่องของการปฏิบัติ ที่เมื่อปฏิบัติแล้วถึงความสงบก็ใช้ได้ทั้งนั้น ที่ใช้ไม่ได้ก็มีอยู่อย่างเดียว คือจิตไม่สงบนั่นแหละ ใช้ไม่ได้แน่ **ถ้าจิตไม่สงบละเป็นอันใช้ไม่ได้แน่ แต่ถ้าจิตสงบละเป็นอันใช้ได้ ให้ท่านจำไว้ให้ดี อย่าไปเถียงกับใครว่า วิธีนี้ถูก วิธีนั้นผิด เสียเวลาพูดจนฟันหมดปาก ก็ไม่มีประโยชน์ อย่าไปพูดเลย มาปฏิบัติกันดีกว่า ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ปฏิบัติแล้วให้ใจสงบเถอะ ไม่ว่า แล้วไม่ต้องไปเถียงอะไรกัน อย่างนี้สบายใจดี เพราะเราไม่ต้องไป เถียงกับใคร เรามามุ่งในทางการปฏิบัติแต่เพียงอย่างเดียว ก็อาจจะคิดกันไปว่า ถ้าเราไม่เถียงก็เขาว่าอยู่ข้างเดียว แล้วเราไม่แย้รึ ถ้าแย่พระพุทธเจ้าก็แย่แล้ว เพราะคนที่แย้งพระพุทธเจ้าก็มีเยอะ แต่พระพุทธเจ้าของเราก็ทรงสอนของท่านเรื่อยไป ไม่เห็นเป็นไรคำสอนก็เหลืออยู่จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ นั่นแหละพระพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง** เราไม่ต้องไปเถียงกันให้ยุ่งยากลำบากเรามาปฏิบัติกันดีกว่า ใครอยากรู้ก็มาปฏิบัติ ท่านที่มาปฏิบัติแล้วก็พยายามบอกกันไปนะว่าที่นี่มีวิธีการปฏิบัติ ท่านสอนปฏิบัติ สนใจก็ไปปฏิบัติได้ ไม่ต้องไประแวงสงสัยว่าคนนั้นว่าดี คนโน้นว่าไม่ดี เรามาปฏิบัติด้วยตัวของเราเองก็แล้วกัน เมื่อตะกี้นี้ผู้ที่เข้ามารับวุฒิบัตรเป็นพระครูสัญญาบัตรก็มี ท่านได้เป็นพระครูสัญญาบัตรแล้ว เป็นพระผู้ใหญ่ ทางคณะสงฆ์ยกย่อง พระราชามหากษัตริย์ทรงยกย่อง เมื่อได้มีโอกาสมาทดลองการปฏิบัติด้วยวิธีนี้อีกอย่างหนึ่ง ก็จะบอกแก่คนอื่น ๆ ได้ว่าเป็นวิธีปฏิบัติอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้จิตสงบได้ หลังจากที่จิตสงบแล้ว จะฝึกหัดอย่างไร ลึกซึ้งลงไป นั้นอีกอย่างหนึ่ง และ**จุดมุ่งหมายที่สูงสุดของพระพุทธศาสนานั้นก็คือ ไม่อยากให้มีกิเลสติดอยู่ในใจ นั่นแหละสำคัญมาก ปฏิบัติถึงความสงบแล้ว เห็นว่าดีจริง ๆ ก็พยายามลดให้สิ่งที่เรียกว่ากิเลสนั่นแหละในใจของเราเอง น้อยลงไป ๆ จนกระทั่งเรารู้สึกว่า เราเป็นผู้เป็นคนขึ้นมาบ้างแล้ว คือไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลส ที่เป็นหลักใหญ่คือ โลภะ โทสะ โมหะ** โลภะอย่างแรงเราไม่มีแล้ว นั่นแหละเป็นจุดที่สำคัญ พออย่างแรงไม่มี ก็เรียกว่าอย่างหยาบหมดไป พออย่างหยาบหมดไป เหลือแต่อย่างกลาง เราก็ค่อย ๆ ทำต่อไปอีก พอทำไป ๆ เราแหละก็จะรู้เองว่า อ้อ เป็นอย่างนี้เอง เราเดี๋ยวนี้จะทำอะไรก็ไม่ค่อยบาปแล้ว ไม่ค่อยมีบาปแล้ว ไม่เป็นบาปแล้ว ถ้าเป็นบาปแล้ว ไม่อยากจะทำ เห็นอะไรแล้วก็เห็นไปในทางสภาพที่เป็นจริง ไม่ต้องไปวุ่นวาย

สะดุ้งถกเถียงกันอย่างนั้นอย่างนี้ แต่ว่าเรารู้สึกว่า ใจของเรานี่ ลดโลภะ โทสะ โมหะ ลงไปได้ ทีนี้พอลดเหล่านี้สิ่งเหล่านี้ลงไปได้มากจะมีเหลืออะไรอยู่ในใจของเรา ในใจของเราจะเป็นอะไร ท่านทั้งหลายนึกได้ง่าย เวลาใจไม่โกรธ ใจไม่โลภ ใจไม่หลง ใจเป็นยังไง ใจของทุกท่าน เวลาไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง เป็นยังไง ใจของเราเป็นยังไง ความคิดของเราเป็นยังไง ความคิดของเราก็เป็นเรื่องของเมตตา เป็นเรื่องของความกตัญญู เป็นเรื่องของกรุณา เป็นเรื่องของการมีศีลมีธรรม ใจก็ไปอย่างนั้นแล้ว ๆ ก็สังเกตว่าที่ตัวเรานี้แหละ ที่ใจของเรานี่เอง ไม่ต้องดูที่คนอื่น ที่ใจ พอไม่มีโลภะไม่พุ่งขึ้นมา โทสะไม่พุ่งขึ้นมา ใจของเราเป็นยังไง ใจของเราก็เป็นอย่างที่ว่ามาแล้ว อยากจะรักษาศีล อยากจะปฏิบัติธรรมอยากจะสงบไม่อยากจะวุ่นวายนั่นแหละๆ ได้เรื่องแล้ว แต่ถ้าหากว่าแลดูใจของเรานี่ ยังอยากจะเป็นอย่างนั้น ยังอยากจะเป็นอย่างนี้อยากโน่นอยากนี่ ฟุ้งไปเรื่อย นั่นแหละระวังละระวังละ ถ้าหากว่าปล่อยไว้อย่างนั้นก็หยาบขึ้นเรื่อย พอหยาบขึ้นเรื่อยมันก็ออกมาทางการทำ ทำก็หยาบ แม้แต่จะเขียนก็หยาบ เขียนหนังสือก็ไม่เป็นตัวทำอะไรนิด ๆ หน่อย ๆ ก็ไม่เป็นเรื่องไม่เป็นราว จะพูดอะไรออกไปสักคำก็ล้วนแต่เป็นเรื่องการเสียดสี เรื่องที่จะทำให้เกิดความร้าวราน รำคาญใจ ไปอย่างนั้น เมื่อความจริงเป็นอย่างนี้ หลักของพระพุทธศาสนามุ่งจริงอย่างนี้แล้ว เราได้ถึงความสงบแล้วก็พยายามนะ พยายามดูที่ตัวเรา ดูที่ใจของเรา ดูใจของเราเอง ไม่ต้องดูที่คนอื่น พอเราดูใจของเราแล้ว เราก็บอกกับตัวของเราเองนั่นแหละได้ว่า เรามีลักษณะหยาบ หรือปานกลาง หรือละเอียด เราเท่านั้นเป็นผู้บอกแก่ตัวเอง คนอื่นบอกไม่ได้เลย ดังนั้นจึงกล่าวรวมได้ว่า การปฏิบัติในพระพุทธศาสนา จุดมุ่งหมายปลายทางสูงสุดก็คืออย่างนี้

ก่อนแต่ที่จะจบ ก็ขอพูดเรื่องสถาบันสักเล็กน้อย ซึ่งทุกองค์ก็ทราบกันเป็นส่วนใหญ่ ที่นี่มีทั้งสถาบัน มีทั้งวัด สถาบันน่ะมาอยู่ก่อน เรียกว่า **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วิชชาธรรมกายนั้นก็คือวิธีการปฏิบัติอย่างหนึ่ง พุทธภาวนาก็เป็นเรื่องของการภาวนาของพระพุทธเจ้า เกิดขึ้นเป็นสถาบันอยู่ในบริเวณนี้แหละ เปิดขึ้นใหม่ ๆ ก็เป็นสถาบัน ต่อมาเห็นว่าสถาบันก็ได้ทำประโยชน์ให้กว้างขวางออกไปพอสมควร ควรจะมีวัดได้ ก็เลยกำหนดให้มีวัดขึ้นในสถาบันวัดหนึ่งชื่อว่า **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** เนื่องกันอย่างนี้นะ แล้ว**ความมุ่งหมายของวัดก็ดี ของสถาบันก็ดีนั้น** ไม่ต้องการที่จะให้มีชื่อเสียง

โด่งดังไม่ให้คนต้องเล่าลือกันไปว่า สำคัญอย่างนั้น สำคัญอย่างนี้ ที่ต้องการที่สุดนั้น **คือ ต้องการที่จะให้คนที่นับถือพระพุทธศาสนานี่ได้พบกับความสงบ ได้รู้ว่าจิตสงบแล้วเป็นอย่างไร** จุด**มุ่งหมายอยู่ตรงนั้น** หรืออย่างที่ท่านเสริมชัยท่านพูดว่า **"สร้างพระในใจคน" สร้างพระในใจของพระของเณร** คือ**ให้ใจของพระของเณรมีองค์พระ ไม่ใช่ใจของพระของเณรมี องค์มาร** องค์มารนะสำคัญนะ ในใจพระใจเณรใจคนก็ตามใจนะ องค์มารนะสำคัญนะ **สถาบันนี้ต้องการที่จะให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนานี่นะ ได้มีองค์พระในใจ เป็นจุดใหญ่เชียวไม่ใช่ต้องการจะใหญ่โตมโหฬาร ต้องการจะโด่งดังให้คนรู้จักไปทั่วโลก ไม่ใช่อย่างนั้น ต้องการแต่ให้คนที่อยู่ในโลกนี้ เป็นคนมีใจเป็นพระ มีพระในใจ จุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ตรงนี้** ท่านที่มาปฏิบัติแล้วนะ จำ ๆ กันไปด้วยถ้าเขาพูดกันถึงสถาบันนี่เขาทำยังไง ต้องการอะไร ก็ให้รู้ว่ามุ่งหมายอย่างนี้เท่านั้นแหละ **ต้องการให้ทุกคนมีพระในใจ** หรือพูดอีกทีหนึ่ง **ให้องค์พระปรากฏในใจ ไม่ให้องค์มารปรากฏในใจ ถ้ามารปรากฏในใจแล้ว เป็นโทษลำบาก แต่ถ้าองค์พระปรากฏในใจ แล้วมีแต่ดีอย่างเดียว ใจร่มเย็น ใจสบาย ใจเป็นสุข** จะไปที่ไหน เดินยืนนั่งนอน จะภาวนาก็ตาม หรือไม่ได้ภาวนาก็ตาม แต่ว่าได้มาแล้วก็จะรู้สึกสบายอกสบายใจ เหมือนกับท่านที่มาปฏิบัติอยู่นี่นะ คนไหนปฏิบัติจนอาการปรากฏดังที่กล่าว เวลาขณะนั่งปฏิบัติอยู่ก็สบายใจ หยุดไปนั่งอยู่ที่ใดที่หนึ่งก็สบายสบายใจ นั่นเพราะอะไร เพราะมีองค์พระอยู่ในใจนะ ไม่ใช่เพราะอื่น **ถ้ามีพระอยู่ในใจแล้ว องค์พระอยู่ในใจแล้วก็ใจดีนักหนา** สำคัญ

ตรงที่ว่า องค์มารอยู่ในใจนะ เพราะอย่างนั้นที่ท่านสอน ๆ กลัวมาร **ท่านเสริมชัยเป็นพระที่มุ่งมั่น จนไม่ค่อยจะคิดชีวิตของตัวเอง มุ่งแต่ว่าจะสอนให้พระได้เกิดขึ้นในใจ ให้มีองค์พระในใจ** หากให้ได้สอนก็แล้วกัน ไม่ต้องฉันข้าวก็ได้ ท่านเป็นอย่างนั้น ไม่ต้องนอนก็ได้ ให้สอนเขาก็แล้วกัน **เพราะงั้นจะทำแล้วก็ทำจริงในเรื่องนี้ จึงได้เกิดผลอย่างนี้ ที่เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นในวัดหลวงพ่อสดนี่ ไม่ใช่เพราะเรื่องอื่น เพราะเรื่องท่านตั้งใจของท่านอย่างนั้น ท่านจึงไม่ได้คิดไปถึงว่าจะต้องมีชื่อเสียงจะต้องมียศมีศักดิ์มีอะไร ท่านไม่ได้คิด คิดอยู่อย่างเดียวว่า ถ้ามีเณรสักหนึ่งทำไมจะให้มีองค์พระปรากฏในใจเณร มีเณรสักองค์ก็อยากจะให้เป็นอย่างนั้น มีพระมาก็อยากให้องค์พระอยู่ในใจของพระองค์นั้นแหละ ญาติโยมมาก็อยากให้เป็นอย่างนั้นแหละ อยากให้เป็นอย่างนั้น จนกระทั่งตัวเองก็ลำบาก แต่ว่าไม่รู้สึกหรอกท่านไม่รู้สึก** เวลานี้ท่านไม่อยู่ถึงพูดได้ ท่านไม่อยู่ซะท่านไปอยู่ในโบสถ์ เพราะว่า ผมบอกว่าให้ท่านไปในโบสถ์ก็แล้วกัน มีแขก แขกที่เขามาเมื่อกี้ มามอบเรื่องการพัฒนาวัดหลวงพ่อสดฯ ให้ท่านไปอยู่กับชาวบ้าน ให้ท่านไปอยู่กับโยมที่เป็นแขก (พล ท.บัณฑิตย์ มลายอริศูนย์ แม่ทัพภาคที่ ๑ และคณะนายทหารกรมการทหารช่าง ราชบุรี) ผมก็เลยมาพูด พูดได้ เพราะว่าท่านไม่ได้อยู่ตรงนี้ พูดต่อหน้าก็ได้ แต่บางทีจะน่าเกลียด เพราะว่าท่านมุ่งมั่นอย่างนั้นของท่าน บางทีนึก ท่านอาจจะนึกว่าท่าน (สมเด็จพระพุฒาจารย์) จะห้ามเสียกระมัง สมเด็จห้ามแล้วกระมัง ไม่ให้เราทำอย่างนี้ เราทำอย่างนี้ แต่ท่านทำอย่างนั้นจริง ๆ ขอให้ได้สอนเถอะ ไม่ได้ฉันข้าวไม่เป็นไร ถ้าเทียบ ๆ แล้วก็เหมือนกับโยม บางคนที่ติดหมาก ขอให้ได้กินหมากก็แล้วกัน ไม่ต้องกินข้าวก็ได้ หรือโยมติดบุหรี่ ให้ได้สูบก็แล้วกัน ไม่ต้องกินข้าวก็ได้ แต่ว่าถ้าไม่ได้กินข้าวไปนาน ๆ ก็แย่เหมือนกันนะ **ท่านมหาเสริมชัยนี่ก็อย่างเดียวกัน ไม่ได้ฉันข้าวก็ไม่ว่า ไม่ได้นอนก็ไม่ว่า ขออย่างเดียว ถ้าใครมาที่นี่แล้ว ให้คนนั้นเขาได้องค์พระติดใจไป ผมเองนี่ก็รู้สึกเป็นห่วงท่านเรื่องนี้แหละ เรื่องเอาจริงเอาจังนี่ จนกระทั่งไม่นึกถึงสุขภาพอนามัยของตนเอง**

ส่วนเรื่องอื่นไม่ห่วงเลย ที่ไม่ห่วงก็เพราะว่าเป็นคนมีเหตุผล เป็นคนที่ไม่ยอมอีกเหมือนกัน ถ้าไม่มีเหตุผลก็ไม่ยอมอีกเหมือนกัน คอยจะไม่ยอมถ้าไม่มีเหตุผล แล้วส่วนผมนี่ (สมเด็จพระพุฒาจารย์) อายุก็ห่างกันไม่เท่าไรละ แต่เวลานี้ยอมหมดนะ ถึงเขาไม่มีเหตุผล ถึงพูดผิดก็ยอม ยอม พูดไปเถอะ

ไม่เป็นไรพูดไปเถอะ พูดจนฟันหัก ก็พูดไปเถอะ เราไม่เป็นไร แต่ท่าน เสริมชัยไม่ได้นะ ถ้าไม่มีเหตุผล ละก็ไม่ได้ ไม่ถูกต้องแล้วไม่ได้ ท่านต้องสู้ของท่าน แต่เวลานี้อายุ ไล่ ๆ กันมา ชักสูงขึ้น ๆ เดี๋ยวนี้ ชักถอยแล้วเหมือนกันแหละ คือ ไม่ใช่ถอยไปไหนหรอก ถอยไปยึดในหลักของตัวเอง ไปยืนอยู่ใน หลักของตัวเองว่า เออ ใครจะยังไงก็ช่าง ของเราต้องอย่างนี้ ของเราเป็นอย่างนี้เท่านั้นแหละ ท่านก็ไม่ต้องวุ่นวายแล้ว ท่านก็สบายแล้ว พอท่านสบายแล้ว พระทุกองค์ที่มาปฏิบัติก็พลอยสบายไปด้วย ญาติโยมที่มาก็พลอยสบายไปด้วย เพราะอะไร เพราะไม่ต้องไปยุ่งเรื่องอื่น

สถาบันแห่งนี้ได้เกิดขึ้นมาจนเป็นหลักเป็นฐานอย่างนี้นะ ก็เพราะท่านองค์นี้นะ แล้วก็ท่านบวชแล้ว ไม่ใช่ว่าไม่มีความรู้ทางศาสนา สอนอย่างเดียว ไม่ได้ไปอ่านหนังสือตำราโน้นตำรานี้ ไม่อ่านพระไตรปิฎก ไม่อ่านอรรถกถา ท่านอุตส่าห์สอบจนกระทั่งได้เป็นเปรียญธรรม ๖ ประโยค เรียนมาก เรียนบาลีจนกระทั่ง ถ้าหากพูดว่าถ้าหากจะพูดถึงการแปลภาษาบาลีนี่พอแล้ว ๖ ประโยคนี้เกินแล้วไม่ใช่พอ เพราะฉะนั้นความรู้ที่ท่านอุตส่าห์ศึกษาในทางบาลีนี่พอที่จะทำให้เรามั่นใจได้ว่า ท่านไม่พาไปทางผิดแน่ ท่านพาไปในทางที่เราจะปลอดโปร่งแน่ และเข้าถึงความสงบแน่ เพราะท่านอ่านภาษาบาลีออก อ่านบาลีออกแล้วทำไมถึงเป็นอย่างนั้นละ เพราะพระไตรปิฎกเป็นภาษาบาลี ท่านอ่านภาษาบาลีออก ก็คืออ่านพระไตรปิฎกออกก็เท่ากับรู้ใจพระพุทธเจ้า ก็เพราะพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในนั้นหมด ท่านเสริมชัยท่านพยายาม

ผมก็โดยมากก็เรียกเหมือนเดิม แต่ที่จริงท่านเป็นมหาท่านมหาเสริมชัย แล้วเป็นเปรียญถึง ๖ ประโยคนะ ท่านได้พยายามที่จะศึกษาด้วยตนเองเพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับการทำงานอย่างที่กล่าวมาแล้ว สถาบันแห่งนี้จึงได้เจริญรุ่งเรือง อำนวยประโยชน์แก่คนทั้งหลายอย่างกว้างขวางอย่างที่เห็นกันแหละ

ท่านที่มาปฏิบัติแล้ว ขอให้กลับไปยืนยันกับคนทั้งหลายได้ว่าอยากจะรู้ว่าเป็นอย่างไรนั้นต้องไปดูเอง อย่าฟังคนอื่น อยากจะรู้ว่าเป็นอย่างไร ให้ไปดูเอง ไปดูที่สถาบันนั้นแหละ มาแล้ว กินข้าวเปล่า กินฟรี ไม่ใช่ข้าวไม่มีกับนะ ไม่ใช่กินข้าวเปล่านะ คือกินข้าวไม่ต้องเสียสตางค์ มานอนอยู่ ๗ วันก็ได้ ๑๕ วันก็ได้ ท่านเสริมชัยหาให้ไว้เสร็จ มาดู ว่างก็ให้มา พามาให้มาดูเองมาแล้วก็จะเห็นเองแหละ ถ้าโยมคนไหนเขาว่า "เอ เขาว่า แลดูยังไงอยู่นะ ท่านนะ ท่านไปเห็นเป็นอย่างไรบ้าง?" ให้ท่านบอกได้ว่า เอ อาตมาก็เห็นว่าดีละนะ แต่ว่าอย่าเชื่ออาตมานะ ไปเองดีกว่า ไปไปเองไปดูซิว่าเป็นยังไง ไปอยู่กับท่านสัก ๗ วันก็ได้ ๑๕ วันก็ได้ ไปดูซิว่าท่านเป็นยังไง แล้วก็ไปปฏิบัติกับท่านด้วย ก็จะรู้เองนั่นแหละ ถ้าหากว่าเชื่ออาตมาก็จะหาว่าอาตมานี่ไปปฏิบัติร่วมกันมาแล้วไปเข้าข้าง คนมาอยู่กันนาน ๆ มันเข้าข้างกันนะ เดี๋ยวก็ท่านไปอยู่มา ๑๕ วันนี่ ถูกท่านมหาเสริมชัยครอบเสียแล้ว เพราะงั้นไม่ได้หรอก ก็บอกเขานั่นแหละ ไปเองซิ โยมไปเอง เป็นพระเป็นเณร ก็บอกท่านเถอะ ไปเอง ไปปฏิบัติ ไม่ใช่เวลาปฏิบัติก็ได้ ขอให้ท่านรู้ก็แล้วกันว่าอยากมาปฏิบัติแล้วท่านเสริมชัยนี่แปลกนะ ถ้าบอกว่ามาปฏิบัติเท่านั้นแหละ เอาแล้ว เอาแล้ว คนนั้นจะมา ท่าไหนไม่รู้ชอบจริง ๆ ชอบคนปฏิบัตินี่คือ อยากให้พระเกิดในใจของคนทุกคน เพราะงั้นถ้าบอกว่า มาปฏิบัติ เอาแล้ว พอบอกว่ามาปฏิบัติธรรม เอาแล้ว คนนั้นจะเป็นใครไม่รู้ เอาแล้ว ท่านใจเป็นอย่างนั้น แต่ว่ายังไงก็ตามเถอะ ให้ท่านช่วยกันบอกนะ อย่าไปเถียง อย่าช่วยเถียง อย่าช่วยกันเถียงว่า อย่างนั้นอย่างนี้ อย่าไปช่วยกันเถียง ชวนกันให้มาที่นี่นะ ให้มาให้ถึงตัว ให้มาให้ถึงที่ แล้วก็บอกว่า มาถึงที่แล้วก็ไม่ต้องเดือดร้อนอะไร มีให้ทุกอย่าง กินนอนสบาย มีที่พักที่ผ่อนเสร็จ ขอให้มา ข้อนี้ผมขอฝากไว้ด้วยกับทุก ๆ องค์นะ จะบวชอยู่ต่อไปหรือจะสึกก็ตาม ขอให้ ขอฝากไว้ด้วย ถ้ามีใครพูดอย่างไร แล้วก็อย่าไปเถียงกันเข้าไป ไม่สิ้นสุด ให้เข้ามานะ ให้มา ชวนมา พามาก็ได้ หรือให้เขามาเองก็ได้ บอกแผนที่ บอกทางให้เขามาแล้วจะได้รู้กันว่าเป็น

อย่างไร สถาบันนี่ทำอะไร สอนอะไรสอนไปแล้วใจฟุ้งซ่านหรือว่าใจสงบ สอนไปแล้วเห็นองค์พระหรือว่าเห็นมารจะได้รู้กันเสียทีนะ โดยมากเห็นมารกันอยู่ในใจนะ มารอยู่เต็มกันหมด ยั้วเยี้ยอยู่ในใจนะ ไม่ค่อยเห็นอะไรหรอก เห็นแต่มารอยู่ในนั้นแหละ แต่ก็ไม่รู้ว่ามารอีก นึกว่าเป็นองค์พระ เห็นพระอยู่ในใจนึกว่ามาร เห็นมารอยู่ในใจนึกว่าองค์พระ ให้มาเสียเถอะ พอมาแล้ว องค์พระปรากฏแล้ว มารก็หายไป ๆ หายไปก็แจ่มแจ้งเอง จึงขอให้ทุกองค์ช่วยกันบอกนะช่วยกันบอกไปเรื่อย ถ้าใครพูดใครถามก็ช่วยกันบอกถ้า

ถามท่านดูก็ได้ **เป็นของพวกเราทุกคนเราที่นับถือพระพุทธศาสนา เราเป็นเจ้าของด้วยกันทั้งนั้น ให้เราเข้าใจอย่างนี้ เพียงแต่ว่าท่านเป็นคนคอยดูแลให้เรา** ท่านเป็นคนช่วยทำให้ดีขึ้นไปให้เรา แทนเรา เราไม่ต้องทำ

อย่างวันนี้นะมีกองทัพบกมอบหมายให้รองเจ้ากรมทหารช่างมามอบการพัฒนาบริเวณสถานที่แห่งนี้ให้กับทางวัด ว่าได้พัฒนามา ๓๐๐ วันเต็มนะ ๓๐๐ วันเต็ม ๆ ผมไม่ได้รู้เลย คือไม่ต้องไปเกี่ยว-ท่านทำได้อย่างนี้ ก็เท่ากับว่าเราช่วยกันเผยแพร่พระพุทธศาสนา และเท่ากับว่าเราทุกคนได้แสดงความเป็นเจ้าของสถาบันพุทธภาวนา ซึ่งผมพูดมาทุกปีว่า สถาบันนี้นะไม่เป็นของใคร โดยมากมักจะพูดกันว่าของท่านอาจารย์เสริมชัย ของหลวงป่า ของท่านมหาเสริมชัย แต่แท้ที่จริงไม่ใช่ของท่านหรอก ลองถามท่านดูก็ได้ **เป็นของพวกเราทุกคนเราที่นับถือพระพุทธศาสนา เราเป็นเจ้าของด้วยกันทั้งนั้น ให้เราเข้าใจอย่างนี้ เพียงแต่ว่าท่านเป็นคนคอยดูแลให้เรา** ท่านเป็นคนช่วยทำให้ดีขึ้นไปให้เรา แทนเรา เราไม่ต้องทำ

ข้องเลย แต่ว่าพลอยได้ด้วย ๆ ได้หน้าด้วย แล้วเวลาจะมานี่ เพราะเหตุที่ทหารเขามาทำ เมื่อก่อนผมมาต้องนั่งรถมาชั่วโมงครึ่งอย่างเร็วนะ แต่วันนี้มา ๒๕ นาทีเท่านั้นแหละ ทหารเขาพามา เอาเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์มาจอดอยู่ข้างในวัดนี่ ที่มาก็เพราะอะไร ก็เพราะว่าท่านเสริมชัยนี่แหละไปบอกทหารว่าที่นี่ทำอะไร พอเขารู้เท่านั้นแหละ เขาอยากช่วย เขาก็มาช่วย ไม่ใช่ท่านมาบอกว่า ให้เอารถมา ๓ คัน ให้เอาทหารมาครึ่งร้อย ท่านไม่รู้ ไม่รู้ว่าทหารครึ่งร้อยมาทำอะไร รถ ๓ คันมาทำอะไร ไม่รู้หรอก ไม่รู้พอ ๆ กับผมนี่แหละ แต่ว่าเขามารู้แล้ว เขาอยากจะช่วย เขาถึงได้พัฒนา มาช่วยพัฒนา แม่ทัพภาคที่ ๑ พลโทบัณฑิต มลายอริศูนย์ ท่านไม่ใช่หน้าที่โดยตรงวันนี้เพราะแม่ทัพบกผู้บัญชาการทหารบกมอบให้ทางเจ้าการทหารช่างที่นี่ แต่ท่านก็มาร่วมด้วย พอรู้ว่าผมจะมาด้วย ท่านก็บอกว่าจะมาทางเครื่องบินกับท่านไหม ผมก็บอกดีซิ มาทางเครื่องบินเร็วดี มารถยนต์ตั้งชั่วโมงครึ่ง มาเครื่องบิน ๒๕ นาทีเท่านั้นแหละ ก็เลยมาด้วยกัน ทหารเขามาทำ ที่ทหารเขามาทำนี่ ก็ไม่ได้ไปบอกเขาอย่างที่ผมพูดแล้ว ท่านเสริมชัยก็ไม่ได้ไปบอกเขาว่า ต้องมาทำอย่างนั้นต้องมาทำอย่างนี้ ต้องมาพัฒนาแหล่งน้ำ แต่ท่านบอก ว่าอยากจะให้เป็นประโชน์แก่คนทั้งหลาย แก่พระแก่เณรแก่ประชาชน เขารู้เข้า เขามาช่วย ๓๐๐ วันถ้าคิดเป็นค่าแรงเป็นเงินนี่ ไม่ทราบว่าเท่าไร ไม่รู้ว่า นี่ไม่รู้ผมก็ไม่รู้ แต่ก็หลายล้านนะ ต้องหลายล้าน หลายล้านน่ะไม่เป็นไรสำคัญทำไม่ได้ซิ ที่จะขุดอย่างนี้ขุดให้มีน้ำไหลเข้ามาอย่างนี้ ที่ขุดที่ต้องไปดูกันทุกองค์ ไปดูกัน อาจจะไปดูกันมาแล้ว เงินมากน่ะไม่สำคัญ สำคัญทำไม่ได้ด้วย เราทำไม่ได้ แต่เขาทำได้ นี่แหละ ผมถึงว่าเป็นของเรา ไม่ใช่เป็นของท่าน คือ **สถาบันไม่ใช่ของท่านเสริมชัย วัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามไม่ใช่ของท่านเสริมชัย เป็นของพวกเราทั้งหมดที่นับถือพระพุทธศาสนา ท่านเพียงแต่เป็นผู้ช่วยดูแล รักษา ส่งเสริม** เพราะ**อย่างนั้น เราในฐานะเป็นเจ้าของร่วมกันนี่ เราจะทำอะไร จะทำอะไร ก็ทำอย่างที่ผมว่าเท่านั้น ไม่ต้องทำอย่างอื่นไปทำอย่างนั้นแหละ บอกว่าใครสงสัยให้มาที่นี่ ให้มาที่นี่ ใครว่าไม่ดีไม่ถูกอย่าง ให้มาที่นี่ ไม่ต้องบอกให้ฟัง ไม่ต้องไปอ่านหนังสือมาที่นี่แล้วชัดแจ้ง ให้มาเอง** เท่านี้ **ถ้าหากทุกองค์ทำอย่างนี้แล้วก็ ก็แสดงว่าเราได้แสดงความเป็นเจ้าของร่วมกัน**

นี่ก็พูดมาแล้วก็พอรอ พูดรอเวลา สมมุติว่าจบก็แล้วกัน เรื่องยากพูดมาก พูดจนค่ำก็ไม่จบอีกนั่นแหละ

ผมก็เป็นคนช่างพูดเหมือนกัน ไม่ช่างสอน พูดไปเรื่อย ๆ ไปงั้น พูดฆ่าเวลา **ก็ให้ทุกองค์และญาติโยมทุกคนที่มาปฏิบัติธรรมได้มีความมั่นใจ ถ้าเราได้เข้าถึงความสงบแล้วนี้แหละคือความจริงที่เราสามารถจะพูดกับคนทั้งหลายได้ว่า ความสงบเป็นอย่างไร โดยไม่ต้องเถียงกันใครทั้งนั้น และที่เราได้อย่างนี้เป็นบุญเป็นกุศล เมื่อเป็นบุญเป็นกุศลแล้ว บุญกุศลนี้แหละก็จะช่วยประเทศชาติบ้านเมือง ช่วยคุ้มครองประชาชน ช่วยคนทั้งหลายในประเทศชาติบ้านเมืองได้ เพราะเป็นสิ่งดี ที่เรียกว่าบุญคุ้มครอง หรือว่าธรรมะรักษาผู้ประพฤติธรรม ก็คืออย่างนี้แหละ** จึงขอให้ท่านที่มาปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ ได้ประสบความสงบ ได้ตั้งจิตเป็นกุศลในใจของตนเองว่า กองทัพบกได้ช่วยเหลือพระพุทธศาสนา ช่วยเหลือสถาบัน ช่วยเหลือวัด เมื่อสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ได้รับการอุปถัมภ์ค้ำจุนแล้ว ก็ขอให้ท่านผู้ขวนขวายช่วยเหลือให้สำเร็จลุล่วงไปนั้นได้รับผลแห่งบุญ เป็นความสุขกายสุขใจ และขอให้ท่านได้เป็นกำลังของประเทศชาติบ้านเมืองของเรายิ่ง ๆ ขึ้นไป ให้ทุกองค์ทุกคนตั้งใจนะ

เมื่อเราได้ตั้งใจดีอย่างนี้แล้ว ก่อนแต่ที่จะปิดการประชุมอบรม **ขออ้างเอาคุณพระศรีรัตนตรัยเดชบุญบารมีอำนาจแห่งบูรพาจารย์ บรรพบุรุษผู้ทรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์สำคัญทั้งหลายทั้งปวง มีหลวงพ่อวัดปากน้ำเป็นต้น รวมทั้งบุญกุศลที่ท่านทั้งหลายได้ปฏิบัติอบรม บำเพ็ญมาโดยลำดับจนถึงขณะนี้ จงมารวมกันเป็นกำลังที่สำคัญ พลันดลบันดาลให้สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย วัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามได้สถิตสถาพรมั่นคง อำนวยประโยชน์เกื้อกูลและความสุข สมกับความปรารถนาที่ได้ตั้งไว้** และขอให้ทุกท่าน ได้ปราศจากสรรพโรคาพาธภัยพิบัติ อุปสรรค อุปัทวอันตรายนานาประการ มีจิตใจชื่นบานแจ่มใส ในพระธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้สำเร็จในสิ่งที่ประสงค์อันชอบโดยทั่วถึงกันทุกท่าน เทอญฯ

■ ■ ■ ■

ลักษณะอายตนนิพพาน

โดย

พระภาวนาโกศลเถร
(วีระ คณฺตฺตโม)
รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ
วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

ก่อนที่จะกล่าวถึงอายตนนิพพาน ก็ใคร่จะกล่าวถึงความหมายและลักษณะของพระนิพพานในทางปฏิบัติเสียก่อน พระเดชพระคุณพระมงคลเทพมุนี (หลวงพ่อวัดปากน้ำ) ได้อธิบายไว้ว่า "พระนิพพาน" หมายถึง **ธรรมกายที่ได้บรรลุอรหัตตผล หรือตรัสรู้ เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว** เป็นกายในกายที่ละเอียดที่สุด มีลักษณะเหมือนพระพุทธปฏิมากร เกตุดอกบัวตูมประทับอยู่บนองค์ฌาน ในลักษณะนั่งขัดสมาธิ ขาว ใส บริสุทธิ์ มีรัศมีปรากฏ เห็น จำ คิด รู้ หรือกาย ใจ จิต วิญญาณซึ่งขยายโตเต็มส่วน เรียกว่า "ญาณ" นั้น วัดตัดกลางมีขนาด ๒๐ วา เท่ากันหมด เป็นธรรมขันธ์ มิใช่ขันธ์ ๕ หรือเบญจขันธ์อย่างกายโลกีย์ กล่าวคือ

กาย กับ **ใจ** เป็น **ปฐมมรรค** เป็นเนื้อหนังที่แท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระวินัยปิฎก

ดวงจิต เป็น **มรรคจิต** เป็นเนื้อหนังที่แท้จริงรวบยอดกลั่นออกมาจากพระสุตตันตปิฎก และ

วิญญาณ ซึ่งขยายโตเต็มส่วน

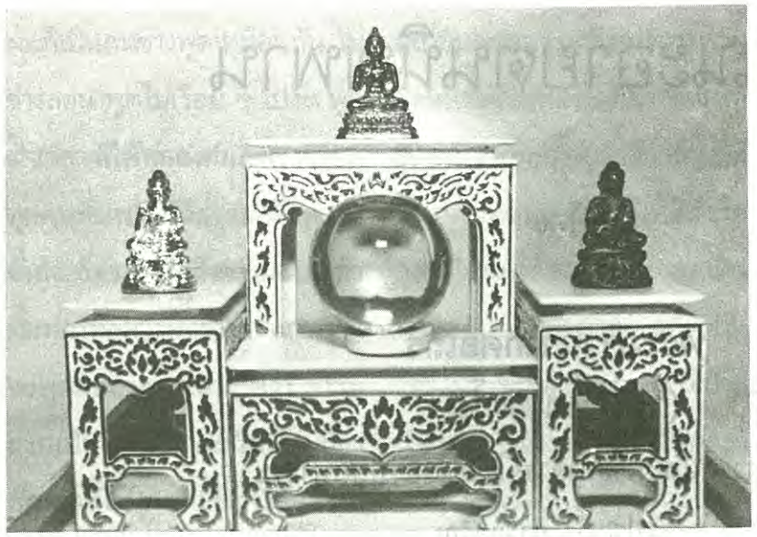

เพราะปราศจากอวิชชา กิเลสตัณหา เครื่องเศร้าหมองทั้งหลายนั้นเรียกว่า **ญาณ** เป็น **มรรคปัญญา** เป็นเนื้อหนังที่แท้จริง รวบยอดกลั่นออกมาจากพระอภิธรรมหรือปรมัตถปิฎก

พระพุทธเจ้าและพระอรหันตเจ้าที่เข้า **สอุปาทิเสสนิพพาน** คือเข้าสู่อายตนนิพพานหรือที่เรียกว่านิพพานเฉย ๆ ในขณะที่ยังไม่ดับขันธ์ คือยังมีชีวิตอยู่นั้น ก็เข้าด้วยกาย**พระนิพพาน** หรือ **ธรรมกาย** นี้เอง ต่อเมื่อได้ดับขันธ์ กายเนื้อแตกทำลายลงคือตายแล้ว อายตนนิพพานก็จะดึงดูดพระนิพพานหรือธรรมกายนี้เข้าไปประทับอยู่ในนิพพานเป็นการถาวร เรียกว่า **อนุปาทิเสสนิพพาน**

พระนิพพาน ซึ่งมีทั้งพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวก จึงประทับอยู่ในอายตนนิพพานตลอดกาล ไม่ต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดในภพสามอีก สำหรับองค์ที่เป็นพระสัพพัญญูพุทธเจ้าก็ประทับอยู่ท่ามกลางพระอรหันตสาวกเป็นจำนวนมาก พระอรหันตสาวกจะประทับอยู่ในลักษณะเวียนขวาไปรอบ ๆ **พระสัพพัญญูพุทธเจ้า** และประทับอยู่ห่างกันชั่วกึ่งองค์ฌาน ส่วนพระองค์ที่เป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า มิได้เคยสั่งสอนหรือโปรดผู้ใดมาก่อนในสมัยที่ทรงมีพระชนม์อยู่ ก็จะเห็นประทับอยู่โดดเดี่ยวโดยลำพัง

รัศมีที่ปรากฏจากแต่ละพระองค์ ก็เป็นเครื่องบอกให้รู้ถึงการสร้างบารมีของพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวก ว่ามากน้อยกว่ากันเพียงใด แต่ลักษณะพระวรกายเหมือนกัน และขนาดหน้าตักส่วนสูงเท่ากันหมดทุกพระองค์ ทรงประทับเข้านิโรธ สงบตลอดกันหมด เพราะความที่อยู่ในนิพพานมีกายอันยั่งยืน และเพราะความเข้านิโรธนี้เป็นความสุขอย่างยิ่ง พระพุทธองค์จึงได้ทรงกล่าวว่า **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ** แปลความว่า

นิพพานเป็นบรมสุขยิ่ง

ลำดับนี้จะได้กล่าวถึงความหมายและลักษณะของอายตนนิพพานต่อไป

อายตนนิพพาน นั้นเป็นที่ประทับของพระนิพพาน คือพระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกที่เข้าอนุปาทิเสสนิพพานไปแล้วนั่นเอง มีสัณฐานกลมรอบตัว ขาวใสบริสุทธิ์จนกระทั่งมีรัศมีปรากฏ

ในอายตนนิพพาน เป็นสถานที่โล่งโถงปราศจากสิ่งกำบังใด ๆ ทั้งสิ้น สว่างไสวไปด้วยรัศมีธรรมอันโชติช่วง ปราศจากความสว่างจากรัศมีอื่นใด แต่เป็นธรรมรังสีที่เกิดจากความใสสะอาดบริสุทธิ์ ปราศจากกิเลส อวิชชา เครื่องเศร้าหมองทั้งปวงนั่นเอง

ถ้าจะอธิบายลักษณะของนิพพานตามที่ผู้ถึงธรรมกายได้รู้เห็นเทียบเคียงกับบาลีพระพุทธภาษิตในนิทานวัคค์ สังยุตตนิกาย และปาฏลิคามิวัคคอุทานฯ แล้ว ก็จะเห็นได้ชัดเจนดังต่อไปนี้

ประการแรก บาลีพระพุทธภาษิตได้ยืนยันว่า **อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ** ซึ่งแปลความว่า **ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อายตนนิพพานนั้นมีอยู่**

ประการที่สอง จากผลของการปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกาย เมื่อผู้ถึงธรรมกายซ้อนสับทับทวี จนสุดกายหยาบกายละเอียดเพื่อชำระธาตุธรรมให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ แล้วเจริญฌานสมาบัติ ๘ โดยอนุโลม ปฏิโลม ๗ เที่ยวปล่อยกายตกสูญเข้าอายตนนิพพานแล้ว จะพบว่าอายตนนิพพานนั้นอยู่พ้นภพสามขึ้นไป มิใช่อยู่ที่ดิน น้ำ ลม ไฟใด ๆ ทั้งสิ้น อายตนะนี้ก็มิใช่อรูปภพชั้นใด ๆ ทั้งมิใช่โลกนี้หรือภพนี้ และก็มิใช่โลกอื่น ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ก็มิใช่แล้วก็ไม่มีดิน น้ำ ไฟ ลม ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ในอายตนะนี้แต่ประการใดเลยอีกด้วย ลักษณะของอายตนนิพพานดังที่ว่านี้ ตรงกับบาลีพระพุทธภาษิตที่ว่า **ยตฺถ เนว ปฐวี น อาโป น เตโช น วาโย น อากาสานญฺจายตนํ น วิญฺญาณญฺจายตนํ น อากิญฺจญฺญายตนํ น เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ นายํ โลโก น ปรโลโก น อุโภจนฺทิมสุริยา** ซึ่งแปลความว่า **ที่ดิน น้ำ ลม ไฟ ไม่มีแล อากาสานัญจายตนะ วิญญาณัญจายตนะ อากิญจัญญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ ก็มิใช่ โลกนี้ก็มิใช่ โลกอื่นก็มิใช่ ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ทั้งสองก็มิใช่** นี้ประการหนึ่ง

ประการที่สาม ในอายตนนิพพานนั้นมีแต่พระนิพพาน ซึ่งประทับเข้านิโรธ สงบตลอดกันหมด ไม่มีการไปมาหาสู่กันดังเช่นสัตว์โลกทั้งหลายที่เห็นกันอยู่ในภพสามนี้ และเนื่องจากพระนิพพานที่

บรรลุอรหัตตผลแล้วนั้นเป็นธรรมขันธ์ที่ปราศจากตัณหา ราคะใด ๆ เป็นแต่วิราคธาตุ วิราคธรรมล้วน ๆ และไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งใด ๆ อย่างเบญจขันธ์ เป็นแต่อสังขตธาตุ อสังขตธรรมล้วน ๆ จึงไม่อยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์หรือสามัญญลักษณะ เหมือนธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งทั้งหลาย กล่าวคือ **ไม่เป็นอนิจจัง ไม่เป็นทุกขัง** และก็**ไม่เป็นอนัตตา**

เมื่อไม่มีลักษณะที่เป็นอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา เพราะไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งจึงไม่มีการเกิด แก่ เจ็บ และตาย ต่อไปอีก นั่นก็คือพระนิพพานมีลักษณะที่ตรงกันข้ามคือ การมีพระวรกายที่ยั่งยืนไม่มีการเปลี่ยนแปลงแปรผันต่อไปอีก เรียกว่าเป็น **นิจจัง** กลับมีความสุขที่เหนือความสุขทางโลกทั้งสิ้น ดังพระบาลีที่ว่า **นิพฺพานํ ปรมํ สุขํ** ซึ่งแปลความว่า **นิพพานเป็นบรมสุขอย่างยิ่ง** จึงได้ชื่อว่าเป็น **สุขํ** และก็เพราะความที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงต่อไปอีกแล้วนั้น จึงเป็นตัวตน เป็นแก่นเป็นสารอย่างแท้จริงที่เรียกว่า **อัตตา** นั่นเอง จึงไม่ต้องมีการเกิด แก่ เจ็บ และตายอีก ลักษณะดังที่กล่าวนี้ตรงกับบาลีพระพุทธภาษิตที่ว่า **ตมหํ ภิกฺขเว เนว อาคตึ วทามิ น คตึ น ฐิตึ น จุตึ น อุปฺปตฺตึ** ซึ่งแปลความว่า **อนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย เราไม่กล่าวเลยซึ่งอายตนะนั้นว่าเป็นการมา เป็นการไป เป็นการ ตั้งอยู่ เป็นการจุติ เป็นการเกิด**

ประการที่สี่ อายตนนิพพานนั้น ผู้ใดจะชี้หรือกำหนดที่ตั้งให้ผู้อื่นรู้เห็นตาม ว่าตั้งอยู่ที่ไหนอย่างไร ก็ไม่ได้ เพราะอายตนะนี้จะสามารถเข้าถึงได้ก็แต่โดยอายตนะที่ละเอียดเสมอกัน คือธรรมกายเท่านั้นลำพังแต่กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์หยาบ ทิพย์ละเอียด กายรูปพรหมหยาบ รูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหมหยาบ และอรูปพรหมละเอียดก็เข้าถึงไม่ได้และการที่จะเข้าถึงอายตนะที่ว่านี้จะกระทำได้ก็แต่โดยการปฏิบัติธรรม โดยมัชฌิมาปฏิบัติ คืออริยมรรคมีองค์แปดประการหรือจะกล่าวโดยย่อ ก็ได้แก่ **ศีล สมาธิ** และ**ปัญญา** เท่านั้น

ในทางปฏิบัติเมื่อปฏิบัติธรรมให้ถูกวิธี กล่าวคือชำระจิตใจให้ใสสะอาดบริสุทธิ์ และรวมใจหยุดนิ่งถูกส่วนก็จะถึงดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ หรือที่เรียกว่า ดวงปฐมมรรคเสียก่อน เมื่อหยุดในหยุดต่อไปอีก ก็จะถึงดวงอธิศีล ดวงอธิจิต ดวงอธิปัญญา ดวงวิมุติ และดวงวิมุตติญาณทัสสนะ ตามลำดับ แล้วก็จะถึงกายมนุษย์ละเอียด เมื่อถึงแล้วก็ดำเนินไปในแบบเดิมอีก ผ่านกายโลกียะอีก ๖ คือ กายทิพย์หยาบ ทิพย์ละเอียด รูปพรหมหยาบ รูปพรหมละเอียด และอรูปพรหมหยาบ อรูปพรหมละเอียด แล้วจึงจะถึงกายธรรมที่เรียกว่า **ธรรมกาย** ซึ่งเป็นกายที่ ๙ และถึงกายธรรมที่ละเอียด ๆ เป็นกายที่ ๑๐ ๑๑ ๑๒...ต่อ ๆ ไปจนถึงธรรมกายพระอรหัตละเอียด รวมเป็น ๑๘ กายเป็นอย่างน้อย เมื่อถึงธรรมกายพระอรหัตที่ละเอียด ๆ แล้ว ก็ให้ธรรมกายนั้นเองเจริญฌานสมาบัติ ๘ โดยอนุโลมและปฏิโลม ๗ เที่ยว ปล่อยอุปาทานในขันธ์ ๕ และความยินดีในฌานสมาบัติ ธรรมกายก็จะตกสูญเข้าอายตนนิพพานได้

แปลว่า จะสามารถรู้เห็นอายตนะนี้ได้ ก็แต่โดยธรรมปฏิบัติ รวมใจให้หยุดในหยุด กลางของหยุดในหยุดลงไปที่กลางศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายในกาย นับตั้งแต่กายมนุษย์ไปจนถึงกายธรรมพระอรหัตองค์ที่สุดละเอียดนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวว่า อายตนนิพพานนั้น ไม่สามารถจะชี้หรือกำหนดให้ผู้อื่นรู้เห็นตามได้ว่าตั้งอยู่กับอะไร ที่ตรงไหน เหมือนอย่างเราชี้หรือกำหนดให้ผู้อื่นรู้เห็นตามว่า ของสิ่งนั้นตั้งอยู่บนหรือในอะไร เป็นต้น หรือจะชี้ไปว่าอายตนะนี้ตั้งอยู่บนท้องฟ้าหรือบนพื้นดิน หรือบนดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ก็ไม่ได้

พระนิพพาน คือ ธรรมกายที่บรรลุพระอรหัตตผลแล้วนี้ จักไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอย่างเช่นสัตว์โลกทั้งหลายที่ยังติดอยู่ในสังสารจักรต่อไปอีก และก็ไม่มีกิจกรรมอื่นใดที่จะต้องกระทำต่อไป อย่างเช่นที่สัตว์โลกทั้งหลายในภพสามเขามี เขาทำกัน แม้แต่การแสวงพระนิพพานหรือพรหมจรรย์ ก็มิต้องกระทำอีก นอกจากประทับเข้านิโรธ สงบตลอดกันหมดทุกพระองค์ จึงไม่มีความ

เป็นไปใด ๆ ในอายตนะนี้

และเนื่องจากพระนิพพานเป็นธรรมขันธ์ที่เป็นวิราคธาตุ วิราคธรรม และประทับเข้านิโรธสงบหมดดังที่กล่าวมาแล้ว จึงไม่มีอารมณ์รัก โกรธ เกลียด ชอบ ชัง สุข หรือทุกข์ อย่างที่ชาวโลกเขามีกัน ลักษณะดังที่กล่าวนี้ตรงกับบาลีพระพุทธภาษิตที่ว่า อปฺปติฏฺฐํ อปฺปวตฺตํ อนารมฺมณเมว ตํ เอเสวนฺโต ทุกฺขสฺสํ ซึ่งแปลความว่า **อายตนะนั้นหาที่ตั้งมิได้ มิได้เป็นไป หาอารมณ์มิได้ นั่นแล ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์**

นอกจากนี้ยังมีบาลีพระพุทธภาษิต กล่าวอีกว่า คมฺภีโรจายํ ธมฺโม ทุทฺทโส ทุรานุโพโธ สนฺโต ปณีโต อตกฺกาวจโร นิปุโณ ปณฺฑิตเวทนิโย แปลความว่า **ธรรมนี้เป็นสภาพลึก เห็นได้ยาก ตรัสรู้ได้ยาก เป็นธรรมสงบประณีต คิดเดาไม่ได้ ละเอียด เป็นวิสัยที่บัณฑิตพึงรู้**

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ก็เป็นเรื่องราวของอายตนนิพพาน ว่ามีลักษณะเช่นไรตามที่รู้เห็นจากการปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกาย ซึ่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ได้แสดงพระธรรมเทศนาเรื่องอายตนะนี้ในที่เอนกสถาน

อนึ่ง เพื่อเป็นการยืนยันว่าอายตนนิพพานนั้นมีอยู่อย่างแน่นอน จึงขอเสนอบาลีพระพุทธภาษิต มีมาในปาฏลิคามิวัคคอุทานฯ อีกว่า

อตฺถิ ภิกฺขเว อชาตํ อภูตํ อกตํ อสงฺขตํ แปลความว่า **ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อายตนะอันไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยไม่ทำแล้ว ไม่แต่งแล้ว มีอยู่.**

■ ■ ■ ■

การรู้จักประมาณตน รู้จักระวัง และ รู้จักหน้าที่ของตน

โดย
พระมหามนตรี ขนฺติสาโร ป.ธ. ๙

การรู้จักประมาณตน คือรู้ว่าตนมีฐานะ ภาวะ และภูมิรู้อย่างไร แล้วปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับฐานะ ภาวะ และภูมิรู้ของตน ไม่มากหรือน้อยเกินไป คนที่รู้จักตนตามความเป็นจริง ย่อมไม่หวงตนหรือสำคัญตนผิด สามารถวางตัวให้เหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ และภูมิรู้ของตน ไม่วางตนเกินฐานะ ภาวะ และภูมิรู้ของตน ตามที่เป็นจริง เข้าในลักษณะเห่อเหิม เย่อหยิ่ง จองหอง ดังเช่นเห็นช้างอึจะอึตามช้าง หรือดังคางคกขึ้นวอหรือประหนึ่งกิ้งก่าได้ทอง ดังนี้เป็นต้น ในทางตรงกันข้ามอย่างคนที่เกิดในสกุล ดีมีฐานะ บางคน ก็จะพยายามรักษาคุณความดี ที่บรรพบุรุษของตนรักษาสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน จนกระทั่งถึงปัจจุบันไม่ทำลายล้างคุณความดีของบรรพบุรุษ ข้อนี้พ้องด้วยวจนะประพันธ์แต่โบราณที่ว่า

อันคนดีมีสกุลรุนชาติสูง
หมายผดุงวงศ์วานว่านเครือไว้
ถึงยากจนทนทุกข์ขุกเข็ญใจ
ก็จะไม่ยอมกระทำกรรมเลวทราม

ถ้าวางท่วงทีให้ผิดจากความเป็นจริง ไม่รู้จักระวังตน โดยวาง

ท่วงทีสูงเกินฐานะ เกินภาวะ และเกินภูมิรู้ของตน ดังเช่นคนมีฐานะต่ำ มีความรู้น้อย กลับวางท่วงทีกิริยาดังเช่นล้อเลียนผู้ใหญ่ ไม่รู้จักลดตัว ชอบวางตนเสมอผู้ใหญ่ไม่รู้จักที่ต่ำที่สูง ไม่รู้จักกาลเทศะ อวดอ้างฤทธิศักดาหยาบคายเกินตัว ดุจแมงป่องอวดพิษที่หาง ตรงกันข้ามกับพญานาคที่มีพิษ ร้ายแรงแต่ไม่เย่อหยิ่งแม้แต่น้อย ผู้รู้จักระวังตนจะไม่พยายามทำท่าเบ่ง เขย่งฐานะให้สูงขึ้นโดยอาการต่าง ๆ ดังเช่นคนต่ำศักดิ์ทำท่าวางตนสูงเกินศักดิ์ เป็นการอาจเอื้อมในสิ่งที่สุดเอื้อม ข้อนี้สมดังวจนะประพันธ์แต่โบราณที่ว่า

ถ้าทะนงองอาจชาติคนหลง
ยิ่งทะนงยิ่งเร้าให้เขาหยาม
ยิ่งหัวสูงมุ่งใหญ่ยิ่งใจทราม
ยิ่งลวนลามยิ่งด้อยถดถอยลง[๑]

ดังนั้น ทุกคนจึงควรประพฤติตนให้สม่ำเสมอ รู้จักประมาณตน รู้จักวางตัวให้เหมาะสมพอดีกับฐานะ และความเป็นอยู่ของตน เพราะชีวิตของเราที่จะราบรื่น มิใช่ยกตนขึ้นให้เหนือผู้อื่น แต่ชีวิตของเราราบรื่นนั้นต้องประพฤติตนให้เสมอต้นเสมอปลาย ไม่ยกตนเสมอท่านผู้สูงกว่าตน จะได้ชื่อว่าเป็นผู้รู้จักประมาณตนรู้จักระวังตนตามฐานะ ภาวะ และภูมิรู้ของตน

อีกประการหนึ่ง เรามีหน้าที่ประจำตัวอยู่ด้วยกันทุกคน แต่หน้าที่นั้นจะเจริญได้ก็เพราะคนเรารู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่จะพึงปฏิบัติ ไม่บิดพลิ้วหลีกเลี่ยงหรือทอดทิ้งปล่อยให้การงานในหน้าที่คั่งค้าง อันจะให้เกิดความเสียหายในฐานะที่ตนไม่รับผิดชอบ จัดเป็นคนที่ใช้ไม่ได้ ข้อนี้ได้ในวจนะประพันธ์แต่โบราณที่ว่า

เป็นคนใช้ไม่ขยันทำการกิจ
บรรพชิตไม่ขยันหมั่นศึกษา
กสิกรไม่ขยันหมั่นทำนา
คนเลวกว่าสามพวกนี้ไม่มีเลย

ผู้มุ่งทำงานในหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ดังชาวนามุ่งทำนา ชาวสวน มุ่งทำสวน พ่อค้ามุ่งทำการค้าด้วยความพากเพียร ช่างตีเหล็กมุ่งทำเหล็ก นักบวชเร่งเพียรปฏิบัติธรรมวินัย ข้าราชการตั้งแต่สูงลงถึงต่ำมุ่งปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความรับผิดชอบทุกคน ย่อมสำคัญตนตามหน้าที่ ที่รับผิดชอบและประสานงานกันตามหน้าที่อันต้องเกี่ยวข้องถึงกัน กำลังพึ่งสมอง สมองพึ่งกำลังไม่หลงระเริงด้วยความสุขส่วนตัวและไม่หลงผิดคิดว่า ตนสำคัญกว่าคนอื่น ๆ ย่อมเข้าในลักษณะที่ว่า

คนตกยากอยากอาหารจานเลิศรส
เรี่ยวแรงหมดอวดพลังทางต่อสู้
รู้น้อยยกตนเปรียบเทียบกับครู
พวกนี้ดูเหมือนบ้าเสมอกัน

การรู้จักประมาณตนรู้จักระวังตน และรู้จักหน้าที่ของตนที่ได้บรรยายมาแล้วแต่ต้น นำมาจากหลักธรรมที่วิธุรบัณฑิตโพธิสัตว์กล่าวสอนข้าราชการผู้รับใช้ใกล้ชิดฉลองพระยุคลบาทพระมหากษัตริย์ให้เป็นผู้รู้จักฐานะ ภาวะ และภูมิรู้ของตน ไม่ล้อเลียนผู้ใหญ่ให้รู้จักลดตัวไม่ตีตนเสมอท่าน ขอให้จำไว้เถิดว่า

อย่าหมิ่นพริกขี้หนู
อย่าลบหลู่พระกุมาร
งูเล็กเท่าสายพาน
มีพิษมากจักเป็นภัย
อีกไฟเท่าหิ่งห้อย
ของเล็กน้อยแต่โทษหลาย
รวมสี่อันตราย
ให้รู้ว่าอย่าดูเบา

รวมความว่า ผู้รู้จักประมาณตน รู้จักระวังตน และรู้หน้าที่ของตน ย่อมได้ชื่อว่ามีท่วงทีกิริยางามน่าชมสมแก่ฐานะ ภาวะ และภูมิรู้ของตน ข้อนี้สม ดังวจนะประพันธ์แต่โบราณท่านกล่าว ไว้ว่า

ดอกเอ๋ยดอกรัก
รูปทรงวงพักตร์ช่างงามสม
ท่วงทีกิริยาที่น่าชม
ดังล่องลมลอยฟ้ามาสู่ดิน[๒]

■ ■ ■ ■

(๑).(๒) จากบทสร้างนิสัย/สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (ธมฺมธรมหาเถร) วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน ความจากพระไตรปิฎก-ขุททกนิกาย ชาดก มหานิบาต (ขุ. ชา. มหา. ๒๘/๑๖๑-๑๖๒/๓๓๖.)

ประวัติและการบริหาร

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

โดย

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล* ป.ธ.๖

เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

๑. ประวัติความเป็นมาของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

ข้าพเจ้าเมื่อยังเป็นฆราวาสผู้ครองเรือนอยู่ ได้ทำงานมีอาชีพเป็นนักวิจัยอาวุโส (Research Specialist) สำนักข่าวสารอเมริกัน กรุงเทพฯ และเป็นผู้บรรยายพิเศษแก่นักศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาวิธีการวิจัยและประเมินผล ในสถาบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษากว่า ๒๐ ปี ก่อนบวชเป็นพระภิกษุในบวรพระพุทธศาสนา จึงได้มีโอกาสออกปฏิบัติงานสนามเพื่อทำการสำรวจวิจัยประชามติเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน และการประเมินผลงานของสำนักงานและกิจกรรมที่เกี่ยวกับความร่วมมือของรัฐบาลทั้ง ๒

---

* *พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล วุฒิการศึกษาภาคปริยัติ ป.ธ. ๖, น.ธ.เอก วุฒิการศึกษา รป.ม. (เกียรตินิยม) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประกาศนียบัติ "วิชาวิจัยทางสังคมศาสตร์" มหาวิทยาลัยมิชิแกน สหรัฐอเมริกา ตำแหน่งงานสุดท้าย Research Specialist สำนักข่าวสารอเมริกัน กรุงเทพฯ และเป็นผู้บรรยายพิเศษสาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลสื่อสารมวลชน ชั้นปริญญาโท คณะวารสารศาสตร์ ธรรมศาสตร์*

ในการออกปฏิบัติงานสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในท้องที่ต่าง ๆ ทั่วทุกภาค ข้าพเจ้าได้พบเห็นพระภิกษุสามเณรทั่วทั้งประเทศที่มีโอกาสได้รับการศึกษาอบรมพระธรรมวินัย ทั้งภาคปริยัติสัทธรรมและปฏิบัติพระสัทธรรมน้อย จึงเห็นมีพระภิกษุสามเณรตามวัดต่าง ๆ ส่วนหนึ่ง ทั้งในเมืองและทั้งในชนบท ที่ไม่มีวัตรปฏิบัติหรือศีลาจารวัตรที่สมบูรณ์แบบดีพอ ทั้งนี้เพราะ

๑. ตามวัดต่าง ๆ ในชนบทยังขาดครูผู้สอนปริยัติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูผู้ทรงคุณวุฒิแผนกบาลีอีกมาก เพราะครูผู้ทรงคุณวุฒิแผนกบาลีโดยมากจะเข้าไปอยู่ตามวัดในเมือง ซึ่งมีโอกาสที่จะสุขสบายด้วยลาภยศสักการะกว่าการอยู่ในชนบท จึงทำให้พระภิกษุสามเณรในชนบทไม่ได้รับการศึกษาอบรมพระธรรมวินัยที่ดีพอ

๒. พระภิกษุสามเณรตามวัดต่าง ๆ ทั้งในเมืองและในชนบทได้รับการศึกษาอบรมในการปฏิบัติพระสัทธรรมน้อย คือ **ขาดการเข้มงวดกวดขันในศีลสิกขา ขาดการแนะนำสั่งสอนและสนับสนุนอย่างจริงจังในสมาธิสิกขา และในปัญญาสิกขา** กล่าวคือ ขาดการให้การศึกษาอบรม และขาดการสนับสนุนในการเจริญสมถ-วิปัสสนากัมมัฏฐานโดยมีศีลเป็นบาทอย่างจริงจัง ทั้ง ๆ ที่เป็นกิจสำคัญที่สุดในชีวิตของนักบวชในพระธรรมวินัยนี้ เพื่อสลัดตนออกจากทุกข์ทั้งปวง และเพื่อทำ

นิพพานให้แจ้ง (สพฺพทุกฺขนิสฺสรณ-นิพฺพานสจฺฉิกรณตฺถาย) ตามที่ได้ปฏิญาณตนขอบรรพชาอุปสมบทเข้ามาเป็นพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา ต่อพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ ต่อองค์สงฆ์ และต่อพระพักตร์พระพุทธปฏิมาแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในอุโบสถ

จึงพลอยให้ขาดพระ-วิปัสสนาจารย์หรือวิทยากรผู้รอบรู้และมีประสบการณ์ดีพอสมควรทั้งในหลักปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ก็คือขาดบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ทรงศีลทรงธรรม พอที่จะสามารถช่วยสืบบวรพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็ง จริงจัง ให้มั่นคงดำรงอยู่ในเพศพรหมจรรย์ ได้เป็นที่พึ่งทางใจแก่สาธุชนพุทธบริษัทได้อย่างแท้จริงและตลอดไป

๓. ยังมีอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญคือผู้มาขอบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุสามเณรในพระพุทธ-ศาสนา ใช่ว่าทุกคนจะมีความตั้งใจบวชเข้ามาเพื่อศึกษาและปฏิบัติธรรม เพื่อขจัดขัดเกลากิเลส เพื่อสลัดตนออกจากทุกข์ เพื่อทำนิพพานให้แจ้งอย่างจริงจังก็หามิได้ ยังมีส่วนหนึ่งที่เพียงบวชเข้ามาตามประเพณี หรือบวชเข้ามาเพราะมีความประพฤติไม่ดี เอาตัวไม่รอด พ่อแม่หรือทางบ้านไม่รู้จะอบรมขัดเกลาอย่างไร ก็ชักนำหรือบังคับให้ไปบวชเสียเพื่อทางวัดจะได้ช่วยอบรมขัดเกลาให้ เหล่านี้เป็นต้น จึงไม่ค่อยสนใจศึกษาและปฏิบัติพระสัทธรรมเท่าใดนัก บางรายยังชักนำพระภิกษุผู้ใหม่หรือสามเณรผู้ที่ยังไม่รู้พระธรรมวินัยดีพอให้ไขว้เขว ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาและปฏิบัติพระ-สัทธรรม พลอยให้ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัย ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความประมาท ไม่ยังประโยชน์ตนให้สำเร็จเป็นที่อิดหนาระอาใจแก่เพื่อนสหธรรมิก อย่างนี้ก็มีอยู่

๔. ความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัฒน์ ที่มีมาคู่กับความเสื่อมทรามทางศีล-ธรรมและจิตใจจากสังคมในเมืองและต่างประเทศ ที่ผู้ไม่มีการอบรมจิตใจให้มีสติสัมปชัญญะ ประกอบด้วยปัญญาอันเห็นชอบ รู้ทางเจริญทางเสื่อมดีพอหลงยินดีเพลิดเพลินมัวเมาติดข้องอยู่ก็ยิ่งทำให้ห่างจากไตรสิกขา คือ ศีลสิกขา สมาธิสิกขา และ ปัญญาสิกขา กล่าวคือให้ห่างไกลจากการศึกษาอบรมศีล สมาธิ และปัญญา ไปมากยิ่งขึ้น

เหล่านี้เป็นต้น ที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยสำคัญให้พระภิกษุสามเณรบางส่วนมีวัตรปฏิบัติหรือศีลาจารวั ต ร ที่ไม่สมบูรณ์แบบ ตามพระธรรมพระวินัยที่สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนไว้ จึงทำ

ให้ไม่อาจเป็นที่พึ่งทางใจแก่สาธุชนทั้งหลายอย่างแท้จริงได้

ข้าพเจ้าในสมัยที่ยังเป็นฆราวาสผู้ครองเรือน ซึ่งใฝ่ใจสนใจในการศึกษาและปฏิบัติธรรมตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ **พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร)** ได้เคยปฏิบัติและสั่งสอนศิษยานุศิษย์จนตลอดชีวิตของพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่าน และได้มีการถ่ายทอดธรรมปฏิบัตินี้สืบต่อ ๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน เห็นว่าเป็นผลดีทั้งทางโลกและทางธรรม แก่ผู้สนใจและตั้งใจศึกษาปฏิบัติด้วยอิทธิบาทธรรมเป็นอย่างมาก

ทั้งได้เห็นความเสื่อมจากการปฏิบัติพระสัทธรรมดังที่กล่าวแล้วข้างต้น และทั้งได้เห็นคุณของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติภาวนาธรรมที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ผู้ได้ปฏิบัติเข้าถึงธรรมกายของพระ-พุทธเจ้า แล้วสั่งสอนถ่ายทอดสืบต่อ ๆ กันมาจนถึงปัจจุบันนี้

จึงอยากจะเห็นการปฏิบัติพระศาสนาที่เข้มแข็ง จริงจัง และมั่นคง เพื่อยังประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านให้สำเร็จ เท่าที่กำลังกาย สติปัญญา และความสามารถ และเท่าที่ภูมิธรรมภูมิปัญญา จะพึงมี ในบั้นปลายชีวิตนี้ ซึ่งเฉพาะตัวข้าพเจ้าเองก็เป็นเพียงหน่วยหนึ่งในสังคมที่ไม่มีอำนาจอิทธิพลใดจะไปแก้ไขปัญหาสังคมส่วนใหญ่ได้ นอกจากจะพยายามศึกษาและปฏิบัติธรรมเอง **"เพื่อสร้างพระในใจตนเอง"** ก่อน เมื่อได้ผลดีพอสมควร แม้จะไม่ถึงได้บรรลุมรรคผลชั้นสูง หากพอที่จะช่วย **"สร้างพระในใจคนอื่น"** ได้ก็จะทำเท่าที่กำลังสติปัญญา ภูมิธรรม และกำลังทรัพยากร จะพอมีให้

ทำได้ และเมื่อมีกำลังศรัทธา-ปสาทะของเพื่อนสหธรรมิกผู้ปฏิบัติธรรมมากพอ ก็จะค่อย ๆ จัดให้มี "**สำนักปฏิบัติธรรม**" เพื่อให้เป็น**ศูนย์กลางของการให้การศึกษาอบรมและเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า และให้เป็นสถานที่อนุรักษ์ปูชนียวัตถุ วัฒนธรรมและประเพณีอันดีของไทย** ขึ้นสักแห่งหนึ่ง พอที่จะให้เป็นหลักแก่สาธุชนทั่วไป ในการ "**สร้างพระในใจคน**" ให้เป็นที่พึ่งทางใจของตนและผู้อื่นได้บ้างพอสมควร โดยมิได้มุ่งหวังที่จะให้เด่นดังหรือเลอเลิศกว่าใคร

จึงมาพิจารณาเห็นว่าการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังที่กล่าวนี้ ตัวข้าพเจ้าเองก็จะต้องวางแผนสละเพศฆราวาสผู้ครองเรือนบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุเพื่อปฏิบัติพระศาสนาให้จริงจังต่อไปในกาลข้างหน้า ในระยะเวลาอันใกล้ ไม่ต้องรอให้เนิ่นนานออกไปถึงวันเกษียณอายุหรือแก่เฒ่า จึงตัดสินใจเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๑๙ อันเป็นวันชาติอเมริกัน คือวันประกาศอิสรภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา (The 4th of July) เพื่อวางแผนชีวิตตนเตรียมตัวก่อนบวช เป็นเวลา ๑๐ ปี และเมื่อได้รับความยินยอมพร้อมใจอนุโมทนาจากแม่บ้านเป็นอย่างดี ทั้งแม่บ้านและข้าพเจ้าจึงตั้งใจประพฤติพรหมจรรย์อยู่ด้วยกันฉันพี่น้องด้วยความสันติสุข ตลอดระยะเวลา ๑๐ ปีก่อนบวช

ตลอดระยะเวลาของการเตรียมตัวก่อนบวชนี้ ข้าพเจ้ายังงานทำงานประจำอยู่ที่สำนักข่าวสารอเมริกัน กรุงเทพฯ และได้ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ ท่านได้ปฏิบัติ ได้เข้าถึง รู้เห็น และเป็นธรรมกาย แล้วสั่งสอนศิษยานุศิษย์จนตลอดชีวิตของพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่าน โดยมี พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร (วีระ คณฺฑตฺโม)** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนา วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ องค์ปัจจุบัน ซึ่งเป็นศิษย์โดยตรงรูปหนึ่งของพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่าน เป็นทั้ง**สัทธิวิหาริก** คือเป็นศิษย์ผู้บวชกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่าน และเป็นทั้ง**อันเตวาสิก** คือเป็นศิษย์ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติภาวนาธรรมกับพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านโดยตรง จนกระทั่งพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่านมรณภาพ ได้เป็นพระวิปัสสนาจารย์ผู้ให้การศึกษาอบรมภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายนี้แก่ข้าพเจ้ามาโดยตลอด

นอกจากจะตั้งใจศึกษาและปฏิบัติภาวนาธรรมเพื่อ "**สร้างพระในใจตน**" ข้าพเจ้าจึงได้ริเริ่มจัดตั้งและบริหาร**โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน วัดปากน้ำภาษีเจริญ** ขึ้นมา ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๘ โดยมี

พระเดชพระคุณ **พระธรรมปัญญาบดี** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ องค์ปัจจุบัน เป็นประธานโครงการ ตั้งแต่สมัยที่ยังดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ "พระธรรมธีรราชมหามุนี"

พระเดชพระคุณ **พระเทพสุธี** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายปริยัติ ตั้งแต่สมัยที่ดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ "พระเมธีวราภรณ์" และ

พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสและอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนา วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เป็นรองประธานโครงการ

รองประธานโครงการทั้งฝ่ายปริยัติและวิปัสสนา และข้าพเจ้าได้ร่วมกันจัดรายการ "**ธรรมสู่สันติ**" ออกอากาศเผยแพร่ธรรมปฏิบัตินี้ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ ทั่วประเทศกว่า ๓๐ สถานี ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา และภายหลังต่อมาก็ได้จัดรายการ "**ธรรมปฏิบัติ**" ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์สี ช่อง ๙ ของ อ.ส.ม.ท. อีกทางหนึ่ง โดยมี**วัตถุประสงค์สำคัญที่จะช่วย "สร้างพระในใจคน" อื่น ให้มีธรรมเป็นที่พึ่งคือเป็นประทีปส่องทางดำเนินชีวิตของตนไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุข ไม่เป็นไปในทางเสื่อม อันเป็นโทษเป็นความทุกข์เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น**

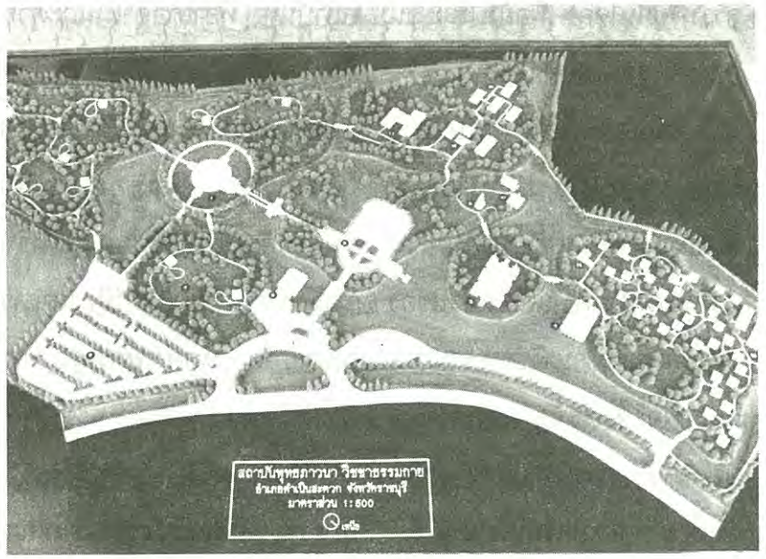

ต่อมาในวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๒๓ ก็ได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากเจ้าประคุณหลวงพ่อ**สมเด็จพระพุฒาจารย์** หลวงพ่อวัดสระเกศ ในสมัยที่ยังดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ "พระพรหม-

คุณาภรณ์" ให้จัดตั้ง**โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ขึ้นที่วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ในระยะเริ่มต้นได้ให้ใช้พระอุโบสถเป็นที่สอนภาวนาธรรมเป็นประจำ ครั้นถึงต้นปี พ.ศ.๒๕๒๔ ข้าพเจ้าได้รับบริจาคที่ดินริมถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก ในท้องที่อำเภอ ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จำนวน ๓๐ ไร่ และได้ตกลงซื้อที่ดินอีกส่วนหนึ่งที่เหลือของแปลงเดียวกันอีก ๔๒.๕ ไร่ รวมเป็นเนื้อที่ดิน ๗๒.๕ ไร่ จากอาจารย์เชาวน์ (บุตรชายคุณชวน-กรรณิการ์) ศรสงคราม จึงได้จัดตั้งเป็น **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ขึ้น โดยมี**เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นประธานสถาบันฯ** และมีพระเดชพระคุณ**พระธรรมปัญญาบดี** (ในสมัยที่ดำรงสมณศักดิ์ เป็นที่ "พระธรรมธีรราชมหามุนี") พระเดชพระคุณ**พระเทพสุธี** (ในสมัยที่ดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ "พระเมธีวราภรณ์") พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** และพระเดชพระคุณ **พระธรรมกิตติวงศ์** (วัดราชโอรสาราม ในสมัยที่ดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ **"พระราชวิสุทธิโมลี") เป็นรองประธานสถาบัน** ข้าพเจ้าเองทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสถาบันฯ เพื่อให้การศึกษาอบรมสมถ-วิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า เพื่อสร้างพระในใจคน เพื่อยังประโยชน์สุขแก่สาธุชนโดยทั่วไป

อนึ่ง เพื่อให้การบริหารโครงการ ให้การศึกษาอบรมพระกัมมัฏฐาน ทั้งในส่วนกลางกรุงเทพมหานคร และในส่วนของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย และเพื่อให้การจัดการทางด้านบุคลากร การเงินและทรัพย์สินเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงได้จัดตั้ง **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** และได้รับการอนุมัติการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลขึ้น ในวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๒๔ นี้เอง โดยมี **ฯพณฯ ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ ประธานศาลฎีกา** ในสมัยนั้น เป็น**ประธานมูลนิธิ** ส่วนข้าพเจ้าเป็น **กรรมการผู้อำนวยการ** ทำหน้าที่บริหารโครงการ ให้การศึกษาอบรมและเผยแพร่ธรรมปฏิบัตินี้ ทั้งในส่วนกลางกรุงเทพฯ และในส่วนของสถาบันฯ ที่อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และจัดการทางด้านบุคลากร การเงิน และทรัพย์สินของโครงการทั้งสองและของสถาบันฯ อันรวมกันเข้ามาเป็นของมูลนิธิฯ ซึ่งเป็นนิติบุคคล ตั้งอยู่ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ได้เริ่มเปิดอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระภิกษุ สามเณร

ขึ้นเป็นครั้งแรก ระหว่างวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ - ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ และครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๕-๒๙ ธันวาคม ในปีเดียวกัน

ในระหว่างการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๒ นี้เอง **พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ** ในสมัยที่ดำรงพระอิสสริยยศ เป็นพระวรชายา ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร ได้ทรงพระเมตตา เสด็จไปทรงเป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์ก่อสร้างศาลาอเนกประสงค์ **ณ สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๒๕ เพื่อเป็นสำนักปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน และเป็นที่ประกอบการบุญการกุศล ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ได้มีการจัดการอบรมพระกัมมัฏฐานเป็นประจำ ปีละ ๒ รุ่น คือ รุ่นกลางปี ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และรุ่นปลายปี ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี ที่**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

กิจกรรมการให้การศึกษาอบรมและเผยแพร่ธรรมปฏิบัติของสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี จึงค่อย ๆ เจริญก้าวหน้าขึ้นมาเป็นลำดับ ได้มีการสร้างเสนาสนะ โรงครัว ห้องน้ำ ฯลฯ และปลูกต้นไม้ขึ้น บนพื้นที่ดินที่ไม่มีอะไรเลย เป็นพื้นที่ท้องนาล้วนๆ แม้ต้นไม้สักต้นก็ไม่มี ให้กลายเป็นสำนักปฏิบัติธรรมที่สะอาดเรียบร้อย ที่สัปปายะ สงบร่มรื่น ขึ้นมาตามลำดับ

ครั้นต่อมาในต้นปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ข้าพเจ้าก็ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากสำนักข่าวสารอเมริกัน

(ล่วงหน้า ๑ ปี) คือขอลาออกในวันที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๒๙ อันเป็นระยะเวลา ๓ ปีก่อนวันเกษียณอายุ เพื่อให้สำนักงานได้มีโอกาสหาคนมาทำหน้าที่แทน และให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสฝึกงานแก่พนักงานใหม่ได้ทันเวลา เพราะงานที่ข้าพเจ้าต้องรับผิดชอบทำอยู่ในตำแหน่ง Research Specialist นั้น ต้องรับผิดชอบงานถึง ๓ อย่างคือ งานวิจัยและประเมินผล ๑ งานจัดการติดตั้งและจัดการดูแลเครื่องคอมพิวเตอร์ ๑ และการจัดระบบข้อมูลข่าวสารด้วยคอมพิวเตอร์อีก ๑ จึงต้องมีเวลาเพียงพอในการจัดหาบุคลากรและฝึกงานให้ผู้ที่เข้ามารับงานใหม่ให้เรียบร้อยก่อน แล้วจึงได้รับอนุมัติให้ลาออกได้

ข้าพเจ้าจึงได้รับอิสรภาพและลาครอบครัวเข้าบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุในบวรพระพุทธศาสนา เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ เวลา ๑๐.๑๗ น. ณ พัทธสีมา วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ โดยมี

เจ้าประคุณหลวงพ่อ**สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** (หลวงพ่อวัดสามพระยา) **เป็นพระอุปัชฌาย์**

เจ้าประคุณหลวงพ่อ**สมเด็จพระพุฒาจารย์** (หลวงพ่อวัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร) **เป็นพระกรรมวาจารย์**

พระเดชพระคุณหลวงพ่อ**พระธรรมปัญญาบดี** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ **เป็นพระอนุสาวนาจารย์**

ในขณะที่ข้าพเจ้าอยู่จำพรรษาได้รับการศึกษาอบรมทั้งภาคปริยัติและภาคปฏิบัติภาวนาธรรมอยู่ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ เป็นเวลา ๕ พรรษานั้น ก็ได้บริหารโครงการให้การศึกษาอบรม และเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั้ง ๒ โครงการ ในส่วนกลางกรุงเทพมหานคร คือ **โครงการธรรมปฏิบัติเพื่อประชาชน** วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ **โครงการพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** วัดสระเกศ และทั้ง**สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และจัดการด้านบุคลากร การเงิน และทรัพย์สินของมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ให้เจริญก้าวหน้ามาโดยลำดับ จัดซื้อที่ดินเพิ่มขึ้น จัดสร้างเสนาสนะเพิ่มขึ้น รวมทั้งอุโบสถ จัดให้มีพระภิกษุสามเณรอยู่จำพรรษา ให้ได้รับการศึกษาอบรมทั้งภาคปริยัติและปฏิบัติพระสัทธรรมเพิ่มขึ้นตามลำดับ และได้ยื่นเรื่องขอสร้างวัด เมื่อได้รับอนุมัติให้สร้างวัดได้บนพื้นที่ดิน ๗๒.๕ ไร่ ครั้นมีเสนาสนะและพระภิกษุ สามเณร อยู่จำพรรษาศึกษาและปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งก่อสร้างอุโบสถสำเร็จไปแล้ว

ประมาณ ๘๐% ก็ได้ยื่นเรื่องขอตั้งเป็นวัดได้รับอนุมัติและประกาศตั้งเป็นวัดในพระพุทธศาสนา ชื่อ **"วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม"** เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้รับพระทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔ และได้ประกอบพิธีผูกพัทธสีมา เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๕ ซึ่งเป็นระยะเวลาอยู่ระหว่างการอบรมพระกัมมัฏฐานรุ่นที่ ๒๓

สำหรับตัวข้าพเจ้าได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๔ ซึ่งเป็นเวลาที่ข้าพเจ้าได้ศึกษาภาคปริยัติจากสำนักเรียนวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ สำเร็จเปรียญธรรม ๓ ประโยค และนักธรรมเอก จึงได้กราบลาพระเดชพระคุณหลวงพ่อ **พระธรรมปัญญาบดี** เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ มารับตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และได้ศึกษาภาคปริยัติแผนกบาลีต่อจนสำเร็จเป็นเปรียญธรรม ๖ ประโยค เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๓๗

ข้าพเจ้าจึงได้มาทำหน้าที่บริหารและจัดการวัดในฐานะเจ้าอาวาส **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และ**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ในฐานะ**กรรมการผู้อำนวยการ** เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันนี้ข้าพเจ้ามีอายุ ๖๖ ปี (ย่างปีที่ ๖๗) พรรษา ๑๐

ดังมีวิธีการบริหารและการจัดการ ดังต่อไปนี้

๒. วิธีการบริหารหรือการจัดการโดยทั่วไป

(๑) ความหมายทั่วไปของการบริหารและการจัดการ

ความจริง คำว่า **"การบริหาร"** (Administration) หรือ **"การจัดการ"** (Management) นั้นมีความหมายอย่างเดียวกัน แต่อาจจะรู้สึกว่าเป็นความหมายต่างระดับกัน เช่นว่า "การบริหาร" หมายเอางานในหน้าที่รับผิดชอบในระดับที่สูงกว่า "การจัดการ" หรืออาจจะรู้สึกว่ามีความหมายต่างกันโดยประเภทของกิจการ เช่นว่า "การบริหาร" หมายถึงงานในหน้าที่รับผิดชอบของงานราชการ หรือภาครัฐบาล แต่ "การจัดการ" หมายถึงงานในหน้าที่รับผิดชอบของภาคเอกชน เหล่านี้เป็นต้น.

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

■ ■ ■ ■

ธรรมสภา

"อิ่มเอิบด้วยบุญ"

โดย วิมังสา

กฐินสามัคคี ทอด ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม วันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๗

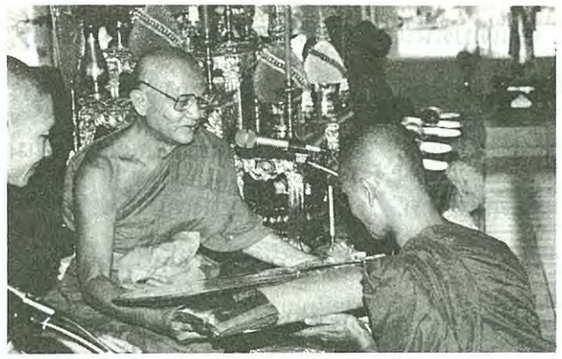

● บรรยากาศงานวันกฐินปี ๓๗ ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ที่ต่างอิ่มบุญกันทั้งผู้ให้และผู้รับดังในภาพ **พระมหาณัฏฐพนธุ์ เสฏฐธมฺโม** วัดสระเกศ กรุงเทพฯ ขณะกำลังถวายผ้ากฐินพร้อมด้วยบริวารแด่**หลวงพ่อพระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

● **ศ.บัญญัติ**และ**คุณหญิงสุมน สุชีวะ** พร้อมด้วย**อาจารย์อรุณ งามดี** อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ต่างยืนอุ้มบุญเตรียมพร้อมเพื่อถวายผ้ากฐินด้วยความสุขเป็นอย่างยิ่ง

● **พลโทบัณฑิตย์มลายอริศูนย์** แม่ทัพภาคที่ ๑ พร้อมด้วย**ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ** ประธานมูลนิธิฯ และท่านเจ้าภาพกฐินอื่น ๆ ขณะอันเชิญผ้ากฐินเข้าสู่บริเวณพิธี

● งานกฐินปี ๓๗ ที่ผ่านมา จะเห็นว่าผู้นำบุญต่าง ๆ นั้นมีใบหน้าเอิบอาบไปด้วยบุญทั้งสิ้น สาธุ...สาธุ

"เผยแพร่ธรรมะในภาคใต้"

● คณะพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายเคลื่อนที่สอนการเจริญภาวนาธรรมที่วัดแก้วโกรวาราม จ.กระบี่

● วันที่ ๒๐ พ.ค. ๓๗ มีบรรยายธรรมและสอนเจริญภาวนาแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมหาดใหญ่ ๓ รอบ ๆ ละ ๔๕๐ คน

"เผยแพร่ธรรมะในภาคใต้"

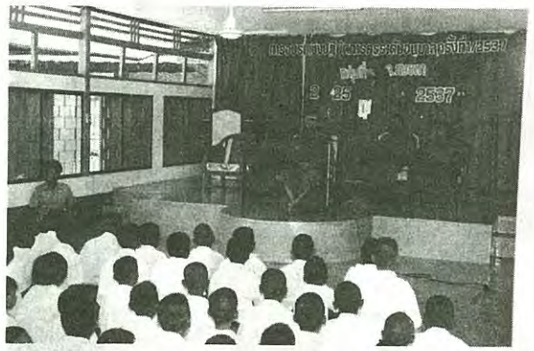

● รับบิณฑบาตในกองบิน ๕๖ จ.สงขลา บรรยายธรรมและสอนภาวนาอบรมแด่นักเรียนโรงเรียนสหศาสตร์ หาดใหญ่ จ.สงขลา เมื่อวันที่ ๒๑-๒๒ พ.ค. ๓๘

● คณะฯเดินทางจาริกไปสุดแดนไทยต่อประเทศมาเลเซียที่จ.นราธิวาสและได้มีการบรรยายธรรมและสอนจริญภาวนาธรรมแก่นักเรียนมัธยมโรงเรียนสุไหงโกลก จำนวน ๕๐๐-๖๐๐ คน ทุกวัน ๆ ละ ๒ รอบ ระหว่างวันที่ ๒๘-๒๙ พ.ค. ๓๗

สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ
การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง

รายนามเจ้าภาพถวายนิตยสาร "ธรรมกาย" แด่พระภิกษุสงฆ์

เจ้าภาพ		ผู้รับ
ดร.อนุมงคล-ธัญญา ศิริเวทิน	ถวาย	พระครูธรรมธรพิชัย วัดปากน้ำ (ตึกสังเวคานุสรณ์) ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐
คุณอภิชัย นาคสมบูรณ์	ถวาย	พระนิคม วุฒิกาโร วัดปากน้ำ (ตึกศรีบุญยรัตน์) ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐
ดร.อนุมงคล-ธัญญา ศิริเวทิน	ถวาย	พระมหาณัฏฐพนธุ์ เสฏฐธมฺโม วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ป้อมปราบฯ กทม. ๑๐๑๐๐
คุณสุภาวรรณ ต้นรัศมี	ถวาย	พระครูภาวนานุวัตร วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ป้อมปราบฯ กทม. ๑๐๑๐๐
คุณจักรชัย ต้นรัศมี	ถวาย	พระมหาจงรักษ์ วราสโย วัดปากน้ำ (คณะเนกขัมม์) ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐
ดร.อนุมงคล-ธัญญา ศิริเวทิน	ถวาย	พระมหาบุญเอี่ยม ปุญฺญทตฺโต วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ป้อมปราบฯ กทม. ๑๐๑๐๐
ดร.อนุมงคล-ธัญญา ศิริเวทิน	ถวาย	พระมหาพยุง ปวฑฺฒนธมฺโม วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ป้อมปราบฯ กทม. ๑๐๑๐๐
ดร.อนุมงคล-ธัญญา ศิริเวทิน	ถวาย	พระมหาวิมล วิมโล วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร ป้อมปราบฯ กทม. ๑๐๑๐๐
คุณสมโภช-เสาวคนธ์ ชื่นชมเดช	ถวาย	พระมหาสังเวย ธมฺมเนตฺติโก วัดปากน้ำ (ตึกศรีบุญยรัตน์) ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐

ร.ศ.ทวี เวชพฤฒิ	ถวาย	พระอาจารย์ประดิษฐ์ กุลวฑฺฒโน วัดปากน้ำ (ตึกวิจิตรเนกขัมม์) ภาษีเจริญ กทม. ๑๐๑๖๐
ดร.อนุมงคล-ธัญญา ศิริเวทิน	ถวาย	พระมหาประเสริฐ ปญฺญาเสฏฺโฐ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐
คุณสุเมธา วงศ์พิภพมงคล	ถวาย	พระอุบล สนฺตมโน วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ๗๐๑๓๐
คุณเมธา ส.สุภาพ	ถวาย	พระสิริสุทัศน์ธรรมาภรณ์ รองอธิการบดี ประจำศูนย์วัดศรีสุดาราม วัดมหาธาตุ มจร.พระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย	พระภาวนาพิศาลเถร ธุดงคสถานถาวรนิมิตร บ้านบุ่งเข้ ต.หนองแสง อ.ปากพลี จ.นครนายก ๒๖๑๓๐
รศ.ดร.ธีระ เกรอต	ถวาย	พระรัตนากรวิสุทธิ์ วัดบูรพาราม อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาเป็นเจ้าภาพถวายนิตยสารธรรมกาย ถวายแด่พระสงฆ์ ๑ ปี (๔ เล่ม)
ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๒๒๕-๑๙๙๘

พิธีส่งมอบงานพัฒนาพื้นที่และปลูกสวนป่า
แก่ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย
โดย กรมทหารช่าง ราชบุรี

เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ เวลา ๑๔.๐๐ น. **พล ท.บัณฑิตย์ มลายอริศูนย์** แม่ทัพภาคที่ ๑ ได้นำ**เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ (อุปเสณมหาเถระ ป.ธ.๙)** ผู้เป็นองค์ประธานสถาบันพุทธภาวนา-วิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดินทางโดยเฮลิคอปเตอร์ไปเป็นประธานสงฆ์ รับมอบงานพัฒนาพื้นที่และปลูกสวนป่า ในนามของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม และสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ซึ่งโรงเรียนการทหารช่าง กรมการทหารช่าง ราชบุรี โดยอนุมัติของกองทัพบก ได้ดำเนินงานเป็นเวลา ๓๐๐ วัน จึงแล้วเสร็จ

พล ต.สมศักดิ์ ชุติมันต์ รองเจ้ากรมการทหารช่างราชบุรี ในนามของผู้บัญชาการทหารบกและเจ้ากรมการทหารช่าง เป็นประธานส่งมอบงานพัฒนาพื้นที่และปลูกสวนป่าดังกล่าว

เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานสงฆ์ ได้รับมอบงานพัฒนาที่ดินและแหล่งน้ำแล้ว ได้แสดงสัมโมทนียกถาขอบคุณ และอนุโมทนาในกุศลเจตนาของโรงเรียนการทหารช่าง กรมการทหารช่าง ราชบุรี และกองทัพบกที่ได้ช่วยอุปถัมภ์วัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามและสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี

ต่อจากนั้นคณะนายทหารผู้ใหญ่ได้ร่วมกันถวายปัจจัยไทยทานแด่พระสงฆ์ แล้วพระสงฆ์กระทำอนุโมทนา

เสร็จพิธีแล้ว **หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ผู้อำนวยการสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย นำคณะนายทหารไปชมอุโบสถ นมัสการพระประธานหยก **"พระพุทธชัยมงคล"** และพระคู่บารมีพระประธานประจำอุโบสถ แล้ว เยี่ยมชมรอบ ๆ บริเวณวัด พร้อมทั้งชี้แจงความเป็นมาตลอดจนกิจกรรมของวัดและสถาบันฯ แก่คณะนายทหารชั้นผู้ใหญ่

ในการประกอบพิธีครั้งนี้ มีคณะนายทหารชั้นผู้ใหญ่ **นำโดย พล.ต.พินิจ ศุขสายชล** เสนาธิการกรม การทหารช่าง ราชบุรี ข้าราชการพลเรือน ญาติโยมสาธุชน และ พระภิกษุ สามเณร มาร่วมอนุโมทนา และเป็นสักขีพยานในการส่งมอบนี้ ด้วยประมาณ ๗๐๐ ท่าน

เสร็จพิธีแล้ว พล.ท.บัณฑิตย์ มลายอริศูนย์ แม่ทัพภาคที่ ๑ จึงนำเจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์เดินทางกลับโดยเฮลิคอปเตอร์

พิธีปิดการอบรมพระกัมมัฏฐาน
และแจกวุฒิบัตรแก่ผู้เข้ารับการอบรม รุ่นที่ ๒๙

วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๓๘

เสร็จจากพิธีรับมอบงานพัฒนาพื้นที่และปลูกสวนป่าแล้ว ในวันเดียวกันนั้น **เจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จพระพุฒาจารย์** ประธานสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ก็ได้ไปเป็นประธานในพิธีปิดการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๙ และแจกวุฒิบัตรแก่ผู้เข้ารับการอบรม โดยมีหลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ผู้อำนวยการสถาบันฯ พร้อมด้วยพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ผู้เข้ารับการอบรม รับฟังโอวาทของเจ้าประคุณหลวงพ่อสมเด็จฯ ประธานสถาบันฯ ด้วยความซาบซึ้งและแช่มชื่นเบิกบาน

เฉลิมชนม์สดุดี

ผู้นำดี ที่น่าสักการะ
ทายาทพระบรมครูผู้นาโถ
นามฉายา ชยมงฺคโล
เป็นร่มโพธิ์ร่มสุขแห่งทุกคาม ฯ

หลวงป๋า ใฝ่ธรรมะปฏิบัติ
สมภารวัดหลวงพ่อสดฯ รุ่งโรจน์ล้ำ
ส่งเสริมวิปัสสนา-บาลี-ธรรม
พัฒนาอารามงามบุญทาน ฯ

น้อมสักการวันทา **เจ้าอาวาส**
ผู้เสริมศรัทธาไทยงามไพศาล
เจริญตามปฏิปทาบุพพาจารย์
อยู่เพื่องานสอนวิชชา **ธรรมกาย** ฯ

๖๖ วัสสาอายุท่าน
๙ ปีกาลครองผ้าเหลืองเรืองสดใส
ขอให้อาสวะพ้นหทัย
สุขอยู่ในวิมุติพิสุทธิ์เทอญ. ฯ

พระมหามนตรี ขนฺติสาโร
ประพันธ์อภินันทนาการ
น้อมมุทิตาสักการะ
๖ มีนาคม ๒๕๓๘

หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง ตอน อริยสัจ ๔ : ที่มาของสมถและวิปัสสนา

โดย
พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
เนื่องในโอกาสการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๙
ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
๓ พฤษภาคม ๒๕๓๘

๑. ความเบื้องต้น

กราบเรียน พระเถรานุเถระที่เคารพ และเจริญพร ญาติโยมสาธุชนทุกท่าน วันนี้วันที่ ๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๓๘ กระผมก็จะขออาราธนาพระคุณเจ้าและญาติโยมสาธุชนมาสู่ธรรมบรรยายที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๙

วันนี้ก็นับว่าเป็นวันสำคัญที่เกล้ากระผมจะได้บรรยายธรรมในเรื่อง **"หลักสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานเพื่อทำนิพพานให้แจ้ง"** ซึ่งกระผมได้มีความตั้งใจที่จะได้บรรยายธรรมในเรื่องนี้เพื่อที่จะกระทำเป็นเอกสารหลักฐานสำคัญเอาไว้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาสัมมาปฏิบัติ เพื่อความพ้นทุกข์อย่างถาวรและเพื่อถึงมรรคผลนิพพานที่เป็นบรมสุข ในฐานะที่สำนักปฏิบัติธรรมแห่งนี้เป็นสำนักหนึ่งที่สอนการเจริญภาวนาทั้งสมถะและวิปัสสนาตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ที่พระเดชพระคุณ**หลวงพ่อวัดปากน้ำ พระ**

มงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ได้ปฏิบัติเข้าถึงรู้เห็นและเป็น แล้วได้สั่งสอนถ่ายทอดการเจริญภาวนาตามแนววิชชาธรรมกายแก่ศิษยานุศิษย์ จนตลอดชีวิตของพระเดชพระคุณหลวงพ่อท่าน และหลังจากนั้นก็ได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ในระหว่างศิษยานุศิษย์ ให้ได้ศึกษาและปฏิบัติให้ได้เข้าถึงรู้เห็นและเป็นตามพระเดชพระคุณท่าน และตามรอยบาทพระพุทธองค์ เพราะ**พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงพระองค์ว่าทรงเป็นธรรมกาย**[๑] ซึ่งหมายถึงธรรมกายที่บรรลุมรรคผลนิพพานที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง และที่เป็นบรมสุขแล้ว

เมื่อปีที่แล้ว ในระหว่างการอบรมพระกัมมัฏฐาน รุ่นที่ ๒๘ ในระหว่างวันที่ ๑-๑๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๗ เกล้ากระผมก็ได้บรรยายธรรมเนื่องในการอบรมพระกัมมัฏฐานดังกล่าว เพื่อให้พระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ผู้สนใจในธรรมได้เข้าใจถึงลักษณะของอริยสัจทั้ง ๔ คือ ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ และ มรรคสัจ เพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ผู้ปฏิบัติภาวนาธรรม หรือผู้ปฏิบัติพระกัมมัฏฐานจะพึงพิจารณาเพื่อความเห็นแจ้งรู้แจ้งในพระอริยสัจทั้ง ๔ หรือที่เรียกว่าเป็น **"อาการแทงตลอดอริยสัจทั้ง ๔"** เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการศึกษาและปฏิบัติธรรม กล่าวคือ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือ สมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน โดยมีศีลเป็นบาท ตามนัยแห่งพระอริยมรรคมีองค์ ๘

ธรรมบรรยายที่กระผมได้บรรยายไปแล้วนั้น ก็ได้ถอดเนื้อความออกมาจัดพิมพ์เป็นเล่มชื่อว่า

---

[๑] พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๑ ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค อัคคัญญสูตร ข้อ ๕๕ หน้า ๙๒ พ.ศ.๒๕๒๕ และโปรดดูอธิบายในพระสูตรและอรรถกถาแปลทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค เล่มที่ ๓ ภาคที่ ๑: มหามกุฏราชวิทยาลัยฯ พ.ศ.๒๕๒๕ หน้า ๑๗๖

"อริยสัจ ๔" ซึ่งได้ถวายพระคุณเจ้าไปแล้ว มีภาพข้างหน้าเป็นธรรมกายอยู่เหนือดวงกลม ๓ ดวง ซึ่งแสดงถึงอริยสัจ ๔ คือ **ทุกขสัจ สมุทัยสัจ** (เหตุแห่งทุกข์) และ **มรรคสัจ** คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ เพื่อความดับทุกข์อย่างถาวร คือ **นิโรธ** และเพื่อความบรรลุมรรคผลนิพพาน ให้สังเกตเห็นในความหมายที่ลึกซึ้งต่อไปว่าความทุกข์ ๑ เกิดขึ้นเพราะสมุทัยคือเหตุให้เกิดทุกข์ ๑ และหนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์คืออริยมรรคมีองค์ ๘ ให้รู้แจ้งเห็นแจ้ง ๑ แล้วกำจัดสมุทัยคือเหตุแห่งทุกข์ อันเป็นความดับทุกข์แห่งนิโรธ เข้าถึงมรรคผลนิพพานซึ่งเป็นสภาพธรรมที่พ้นโลกและพ้นจากอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์ คือ ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อีก ๑ **พระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์มีสภาวะที่พ้นโลก** และ **พ้นอาณัติพระไตรลักษณ์** ในรูปภาพนี้มีความหมายอย่างนั้น

มาคราวนี้ เกล้ากระผมจะได้บรรยายต่อจากเรื่อง**มรรคสัจ** สัจจะคือความจริง อริยะ ความจริงอย่างประเสริฐ คือหนทางปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์อย่างถาวร กล่าวคือ **อริยมรรคมีองค์ ๘** นั้น **ถ้าจะกล่าวโดยย่อ**ก็คือ **ศีล สมาธิ ปัญญา** หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ **สมถะ**และ **วิปัสสนากัมมัฏฐาน อันมีศีลเป็นบาท** นั้นเอง

๒. อริยสัจ ๔: ที่มาของสมถะและวิปัสสนา

แต่ว่าก่อนที่จะได้บรรยายถึงหลักสมถวิปัสสนา เกล้ากระผมใคร่จะขอทบทวนในส่วนของอริยสัจทั้ง ๔ พอเป็นแนวทางที่จะได้เข้าใจถ่องแท้ไปถึงวิธีการปฏิบัติศีล สมาธิปัญญา หรือสมถวิปัสสนา-กัมมัฏฐานเพื่อทำนิพพานให้แจ้งเสียก่อน เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่จะพึงทำความเข้าใจเสียตั้งแต่ต้น คือเป็นความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันระหว่างทุกข์ สมุทัย และมรรค ซึ่งกระผมขอโอกาสพระคุณเจ้าที่จะกล่าวเป็นคำย่อเป็นเนื้อความย่อ ๆ พอเข้าใจว่า **ทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธสัจ มรรคสัจ**

ชื่อว่า **ทุกข์** ได้เรียนชี้แจงไว้ในหนังสืออริยสัจ ๔ เป็นที่เรียบร้อยไว้ ทุกข์นั้นกำหนดรู้ได้ด้วยอาการ ๑๐ ประการ นับตั้งแต่ **สภาวทุกข์**หรือทุกข์ประจำสังขาร เป็นข้อที่ ๑ อยู่ในหน้า ๑๖-๑๗ ในหนังสืออริยสัจ ๔ ไปจนถึงข้อ ที่ ๑๐ **ทุกขขันธ์** หรือทุกข์รวบยอด ซึ่งหมายเอาสังขารเป็นที่ประชุมเบญจขันธ์ ซึ่งเราท่านทั้งหลายเวลาทำวัตรเช้า และสวดมนต์ในตอนเช้าน่ะ คงจะจำกันได้ว่า **สงฺขิตฺเตน ปญฺจุปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา** ซึ่งแปลความว่า **กล่าวโดยย่อก็คือ อุปาทานในขันธ์ ๕ เป็นทุกข์**

"ทุกขสัจ" นี่ถ้ากล่าวโดยย่อก็หมายถึง**อุปาทานในขันธ์ ๕ เป็นทั้งตัวทุกข์และเป็นทั้งเหตุแห่งทุกข์** และอุปาทานที่จะเป็นทุกข์นั้นก็คือ**อุปาทานที่ประกอบด้วยตัณหาและทิฏฐิ** นี่แหละ**จึงเป็นทุกข์ อุปาทาน** แปลว่า **"ความยึดถือ"** หรือ **"ถือเอา"** ในความหมายของอุปาทานนั้น ที่จะเป็นทุกข์คือความยึดถือด้วยตัณหาและทิฏฐิคือความเห็นผิด แต่ถ้าเป็นความยึดถือเฉย ๆ ถ้าไม่ประกอบด้วยตัณหาและทิฏฐิคือความหลงผิด **กล่าวคือความถือถูก ก็ไม่เป็นทุกข์** เช่น พระอริยเจ้า หรือพระอรหันต์ ท่านมีเบญจขันธ์เหมือนกับเรา มีตัวตนเหมือนกับเรา แต่ตัวตนนี้ท่านเห็นแจ้งเห็นชัดว่าเป็นตัวตนโดยสมมุติ จึงไม่มีแก่นสาร ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง มีสักแต่มี เป็นสักแต่เป็น ได้ยินสักแต่ได้ยิน ได้สัมผัสสักแต่ได้สัมผัส เป็นต้น ไม่ติดอยู่ แต่**รู้ด้วยปัญญาอันเห็นแจ้งอยู่**ว่า **นี้เป็นเบญจขันธ์ที่ท่านครองอยู่ ครองอยู่ชั่วคราว แล้วก็ต้องเปลี่ยนแปลง** และต้อง**เสื่อมสลายหมดสภาพเดิมของมันไป** หรือจะต้อง**แปรปรวนเสื่อมสลายหมดสภาพเดิมของมันไป มิใช่ตัวตนที่แท้จริง เป็น "อนัตตา" ความถือในความเห็นถูกต้อง ไม่ใช่ความเห็นด้วยมานะหรือด้วยมิจฉาทิฏฐิอย่างนี้ ไม่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์** และ**ก็ไม่เป็นทุกข์ด้วย** แต่พระอริยเจ้าชั้นรอง ๆ ลงมา อาจจะยังมีความยึดถือด้วยตัณหาและทิฏฐิเหลืออยู่บ้างเพียงเล็กน้อย แต่ปัญญาแจ้งชัดนั้นรู้แล้ว แต่ยังมีเหลืออยู่เล็กน้อย ยังไม่เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ถึงปฏิบัติออกทางกาย วาจาและใจ อันเป็นเหตุให้ไปสู่อบายภูมิ หรือให้เกิดกิเลสตัณหาอุปาทานที่หนักแน่น จนถึงเป็นเหตุให้ไปสู่อบายภูมิ อย่างนี้มีได้เป็นได้แต่ไม่มาก แต่ปัญญาของท่านแจ่มแจ้งแล้ว จึงชื่อว่า**ละสักกายทิฏฐิได้** คือ**ท่านละความเห็นผิดในเรื่องของสังขารธรรมทั้งหลายมีเบญจขันธ์เป็นต้น ที่เห็นผิดว่าเป็นตัวตนบุคคล เราเขา ของเราของเขานั้นได้แล้ว** ปัญญาแจ้งชัดของท่านเกิดจนสามารถกำจัดสักกายทิฏฐิความเห็นผิดเกี่ยวกับตัวตนนี้เสียได้แล้ว เหมือนมะขามล่อน เพราะฉะนั้นถ้าจะกล่าวจริง ๆ แล้ว พระอริยเจ้าชั้นรอง ๆ ลงมายังมีเหตุมีปัจจัยให้เกิดทุกข์อีกเล็กน้อย ตามระดับภูมิของท่าน

ตั้งแต่พระอริยเจ้าชั้นที่ ๑ คือ **พระโสดาบันบุคคล**ไปถึง**พระสกิทาคามี**นั้น กิเลสคือ โลภะ โทสะ โมหะ ท่านบางไปมากแล้ว และเมื่อถึง**พระอนาคามีบุคคล**นั้น ปฏิฆะและกามราคะของท่านก็หมดไปแล้ว ยังคงเหลืออวิชชาอยู่เล็กน้อย เหลือสัญโญชน์เบื้องสูงอีก ๕

ประการ คือ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และ อวิชชา อีกเล็กน้อย ซึ่งเมื่อท่านปฏิบัติธรรมแก่กล้า จนพระอรหัตมรรคปรากฏเกิดขึ้น เจริญขึ้น กำจัดสัญโญชน์เบื้องสูง ทั้ง ๕ ประการนี้ได้ ก็บรรลุพระอรหัตมรรคพระอรหัตผลเป็น**พระอรหันต์บุคคล** ไม่มีกิเลส ไม่มีตัณหา ไม่มีอุปาทานเลย ท่านก็ไม่มีทุกข์

ส่วนปุถุชนนั้นยังเต็มไปด้วยกิเลสตัณหาและมานะทิฏฐิ หรือมิจฉาทิฏฐิคือ**ความเห็นผิดว่าสังขารทั้งปวงทั้งหลายทั้งปวงมีเบญจขันธ์เป็นต้น เป็นตัวตน** คือ **"อัตตา"** ที่เคยเราได้ยินนั่นแหละ **ว่าเป็นตัวตน เป็นบุคคล เราเขา ของเรา ของเขา** นี่แหละ ตัวนี้แหละ **จึงเป็นทุกข์เป็นทั้งเหตุแห่งทุกข์**และ**เป็นตัวทุกข์** นี่หมายถึงปุถุชนผู้มิได้เรียนรู้

นี่ ความทุกข์เป็นอย่างนี้ เพราะ**เมื่อมีอุปาทานด้วยตัณหา**และ**ทิฏฐิแล้ว ก็จะประกอบกรรมชั่วทางกายทางวาจาและใจ ด้วยอำนาจของกิเลสตัณหาอุปาทาน** นี่แหละ **มีผลให้เกิดทุกข์ทั้งในปัจจุบัน** และ**มีผลให้เกิดในภพภูมิใหม่ไปตามกรรม เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารจักร ในภพน้อยภพใหญ่ทั้งหลาย ย่อมเกิดภพชาติชรามรณทุกข์** และภพชาตินั้นถ้าว่ากิเลสตัณหาอุปาทานนั้นหนาแน่นและส่วนมากก็หนาแน่นสำหรับปุถุชน แต่สำหรับพระอริยเจ้า แม้ในเบื้องต้นนั้น เบาบางแล้ว **สำหรับปุถุชนที่หนาแน่นด้วยกิเลสดังกล่าว เมื่อกระทำกรรมชั่วลงไปแล้ว ย่อมเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดในภพภูมิที่ชื่อว่า "ทุคติภพ"** คือ**ภพหรือภูมิที่ไม่ดี ที่เป็นความทุกข์เดือดร้อน** เช่น **ภูมิของเปรต สัตว์นรก อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน** เป็นต้น และแม้เมื่อเป็นมนุษย์ก็ยังมีกิเลสอย่างนั้น เมื่อไปตกอยู่หรือไปเกิดอยู่ในทุคติภูมิอย่างนั้นที่ไม่ดี ที่ชั่ว ที่หยาบ ที่ไม่เจริญมันก็ยิ่งลงต่ำลงไปอีก เสมือนก้อนศิลาที่ตกลงไปในบ่อที่ไม่มีก้น ยากที่จะกลับเข้ามาสู่สุคติภพ

เพราะฉะนั้น คำว่า **"ทุกข์"** คำเดียวนี่ไม่ใช่ความทุกข์แต่เพียงที่เราเห็น เหมือนที่ว่ากำหนดรู้อาการของทุกข์ได้ง่าย ๆ ใน ๙ ประการแรก แต่ยังมีต่อไปในประการที่ ๑๐ เป็นทุกข์รวบยอดว่ากล่าวโดยย่อ **อุปาทานในขันธ์ ๕ เป็นทุกข์** และก็**เป็นเหตุแห่งทุกข์ด้วย** และความทุกข์ที่ว่านี่ ยังเป็น**ความทุกข์ทั้งปัจจุบัน** และเป็น**ความทุกข์ข้ามภพข้ามชาติ นับภพนับชาติไม่ถ้วน** นี่คือเรื่องของ **"ทุกข์สัจ"**

สมุทัยสัจ ความจริงในเรื่องของเหตุแห่งทุกข์นั้น กล่าวโดยย่อว่า**ตัณหาเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดทุกข์** แต่ถ้าจะกล่าวในรายละเอียดก็คือ **ปฏิจจสมุปบาทธรรม ๑๒** ว่า **อวิชชา**เป็นปัจจัยให้เกิด**สังขาร สังขาร**เป็นปัจจัยให้เกิด**วิญญาณ วิญญาณ**เป็นปัจจัยให้เกิด**นามรูป นามรูป**เป็นปัจจัยให้เกิดอายตนะภายใน ๖ หรือเรียกว่า **สฬายตนะ สฬายตนะ**เป็นปัจจัยให้เกิด**ผัสสะ ผัสสะ**เป็นปัจจัยให้เกิด**เวทนา เวทนา**เป็นปัจจัยให้เกิด**ตัณหา ตัณหา**นี้แหละเป็นปัจจัยให้เกิด **อุปาทาน** เห็นไหมครับ **อุปาทานเป็นปัจจัยให้เกิดกรรม กรรมชั่ว อุปาทานและกรรม**นี่แหละเป็นปัจจัยให้เกิด**ภพ ภพ**เป็นปัจจัยให้เกิด**ชาติ ชาติ**เป็นปัจจัยให้เกิด**ชรามรณะทุกข์** จะเห็นว่าต้นเหตุต้นเค้าของทุกข์ เมื่อพิจารณาเหตุในเหตุให้เกิดทุกข์แล้ว **ต้นในต้นเหตุของทุกข์ ต้นที่สุด** คือ **"อวิชชา"** นี่เอง **เป็นปัจจัยให้เกิดกิเลสตัณหา แล้วก็อุปาทาน**

อุปาทานจึงเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ ดังกล่าว นี่เป็นอย่างนี้

ทุกข์ที่เกิดตรงนี้ ก็เพราะไปยึดมั่นถือมั่นสังขารทั้งหลายทั้งปวงมีเบญจขันธ์เป็นต้น ว่าเป็นตัวตน คืออัตตา บุคคล เราเขา ของเราของเขา ซึ่ง**แท้ที่จริง สังขารทั้งหลายทั้งปวงมีเบญจขันธ์เป็นต้นนั้น** มีสภาวะที่เป็น**อนิจจัง** คือไม่เที่ยง จึงเป็น**ทุกขัง** และเป็น **"อนัตตา"**

"อนิจจัง" ไม่เที่ยงเพราะสังขารนั้น ชื่อว่าเป็นธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง จึงต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันไปตามเหตุตามปัจจัย สังขารนี่มีเบญจขันธ์เป็นต้นประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง เช่น พวกเราทั้งหลายที่นั่งอยู่นี่ ประกอบด้วยธาตุ ด้วยขันธ์ ด้วยอาหาร เป็นต้น ที่เป็นตัวเป็นตนมา และดำรงอยู่ และกำลังเสื่อมไป แปรปรวนไป นี่แหละ

แปรปรวนไป ชื่อว่า**ไม่เที่ยง** พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

"รูปํ อนิจฺจํ รูปไม่เที่ยง
ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ สิ่งใดไม่เที่ยง
สิ่งนั้นเป็นทุกข์
ยํ ทุกฺขํ ตทนตฺตา สิ่งใดเป็นทุกข์
สิ่งนั้นเป็นอนัตตา"[๒]

เพราะฉะนั้นเหตุผลที่จะเป็นทุกข์ก็เพราะว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงมีเบญจขันธ์เป็นต้น ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุตามปัจจัย จึงไม่เที่ยง สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ดังพระพุทธดำรัสอย่างนั้น ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ คำว่า ทุกข์ มีความหมายเป็น ๒ นัย นัยที่หนึ่งก็คือ ใครยึดมั่นถือมั่น คือ อุปาทาน **ใครมีอุปาทานด้วยตัณหาและทิฏฐิแล้วเป็นทุกข์** นี้อย่างหนึ่ง ดังกล่าวแล้ว อีกอย่างหนึ่งคือ**ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้นาน** นี่ก็เป็นความหมายของทุกขัง เพราะต้องแปรปรวนอยู่เสมอ นี่ เพราะมีความแปรปรวนอยู่เสมอ และ**สิ่งใดที่มีความแปรปรวนอยู่เสมอ ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้นาน ลงท้ายต้องแตกสลายหมดสภาพเดิมของมันไป เป็น "อนัตตา"** เพราะฉะนั้น **สังขารธรรมทั้งหลายหรือมีเบญจขันธ์เป็นต้นนั้น เป็นอนัตตา** คือ **มิใช่ตัวตนที่แท้จริงของใคร** กล่าวคือ **ไม่เป็นของใครที่แท้จริง ใครจะบังคับบัญชา**ว่า **"เจ้าจงอย่าแก่ อย่าเจ็บ อย่าตาย" ไม่ได้ ไม่อยู่ในอำนาจของใคร** นี่แหละที่ว่า **ไม่มีใครเป็นเจ้าของที่แท้จริงได้ จึงชื่อว่า "อนัตตา"** โดยเหตุนี้

เพราะฉะนั้น**สังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงมีเบญจขันธ์เป็นต้นเป็นอนัตตา** นี้เป็น**สัจธรรม** สัจธรรมนี้ชื่อว่า**เป็นธรรมฐิติ** หรือ **ธรรมนิยาม** คำว่า **"ธรรมนิยาม"** แปลว่า**เป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติอย่างนี้ "ธรรมฐิติ"** ก็คือว่า **ธรรมชาตินี้เป็นอยู่อย่างนี้** แปลว่า ความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ของสังขารทั้งหลายทั้งปวงมีเบญจขันธ์เป็นต้น เป็นไปตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติ เรียกว่า ธรรมนิยาม และมีอยู่อย่างนี้ ตั้งแต่มีธรรมชาตินี้ก็มีสภาวะ มีลักษณะอย่างนี้ และก็มีอย่างนี้ต่อ ๆ ไป ชื่อว่าเป็นธรรมฐิติ ธรรมนิยาม ด้วยประการฉะนี้

ยังมีผู้เข้าใจว่าและพูดว่าเพราะอุปาทานคือ **"เมื่อมีความยึดถือ จึงเกิดเป็นอัตตาขึ้น"** ที่พูดอย่างนี้ผิด คิดอย่างนี้ก็ผิด **ไม่ตรงประเด็น**และ**ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เพราะว่าธรรมชาติใดจะเป็นอัตตา**หรือ**จะเป็นอนัตตา**อย่างนี้ **ก็เป็นธรรมชาติของเขาอย่างนั้นอยู่แล้วโดยธรรมนิยามหรือธรรมฐิติ** คือเขาเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว แต่**ผู้ยึดถือสังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงด้วยตัณหาและทิฏฐิว่าเป็นอัตตานั้น เป็นเหตุให้เกิดทุกข์**และ**เป็นตัวทุกข์ ไม่ใช่เป็นเหตุให้เกิดอัตตา** นี่มีผู้เขียนอธิบายความในเรื่องอัตตา เรื่องอนัตตาไว้ว่า **"เมื่อมีความยึดถือ จึงเกิดเป็นอัตตาขึ้น"** อย่างนี้ ในเอกสารหลายเล่ม ซึ่งไม่ถูกต้อง

จะเห็น**สมุทัย** ตามหลัก**ปฏิจจสมุปบาทธรรม**ว่า อวิชชาเป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูปนามรูปเป็นปัจจัยให้เกิดสฬายตนะ สฬายตนะเป็นปัจจัยให้เกิดผัสสะ ผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา เวทนาเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา ตัณหาเป็นปัจจัยให้เกิดอุปาทาน อุปาทานเป็นปัจจัยให้เกิดภพ **ภพเป็นปัจจัยให้เกิดชาติ ชรา มรณะ ทุกข์ ไม่ใช่อุปาทานเป็นปัจจัยให้เกิดอัตตา** ถ้าใครพูดอย่างนั้น ผิดหลักธรรมชาติ แต่**ถ้าพูด**ว่า **"เพราะอุปาทานด้วยตัณหาและทิฏฐิจึงเป็นทุกข์"** แล้ว **ถูกต้อง**

"อัตตา" นี้เป็นเรื่องที่เป็นตรงกันข้ามกับ **"อนัตตา"** ถ้าใครพูดว่า **"อัตตามีขึ้นเกิดขึ้นก็เพราะคนยึดถือ ถ้าคนไม่ยึดถือก็ไม่มีอัตตา หรืออัตตาไม่เกิด" ความนี้เป็นอันผิด** เพราะความยึดถือเป็นเพียงยึดถือ ถูกหรือผิด อย่างเช่นกรณีนี้ เพราะยึดถือผิดด้วยตัณหาและทิฏฐินี่ ความเห็นผิด จึงเกิดเป็นทุกข์ **ถ้าถือถูก** คือ **เห็นถูกแล้วก็ถือถูก** อย่างที่ท่านปฏิบัติได้อบรมสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน แล้วถือถูกว่า สังขารเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และแม้จะกล่าวว่า นี่ ตัวผมนี่ตัวท่าน ก็กล่าวโดยความเข้าใจด้วยปัญญาว่าเป็น **"สมมุติ"** คือสมมุติว่าเป็นอัตตา **รู้อยู่ว่าเป็นของสมมุติ** แล้วก็**รู้อยู่ว่าของสมมุตินี้แท้ที่จริงเป็นอนัตตา ไม่ใช่อัตตาแท้ ผู้ที่มีปัญญาอย่างนี้ ถืออย่างนี้ก็ไม่เป็นเหตุให้เกิดทั้งอัตตา** และ **ไม่เป็นเหตุให้เกิดทั้งทุกข์ ส่วนผู้ถือผิด แม้เขาจะได้รับความทุกข์ แต่อัตตาของสังขารหรือเบญจขันธ์ย่อมไม่มี เพราะธรรมชาติของสังขารและเบญจขันธ์นั้นเป็นอนัตตาโดยธรรมฐิติ** และ **ธรรมนิยาม** เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ ซึ่งจะทำให้เข้าใจเรื่องต่างๆ ที่ลึกซึ้งไปถึงเรื่องพระนิพพานอันเป็นธรรมชั้นสูงที่สุขุมลุ่มลึก คลาดเคลื่อนถ้าเข้าใจผิด แม้เพียงคำนี้

กระผมจึงขอเน้นตรงนี้ว่า **ผู้ใดมีอุปาทาน มีความยึดถือผิดด้วยตัณหาและทิฏฐิคือความหลงผิดแล้วเป็นทุกข์ แต่มิใช่ว่าความยึดถือ เป็นเหตุให้เกิดอัตตา** ยังไงอัตตาก็ไม่เกิด ไม่มี **เบญจขันธ์หรือสังขารนี่ ไม่เป็นอัตตาของใครเป็นอนัตตาโดยแท้ เพียงแต่ใคร**

[๒] *พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๗ สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค ข้อที่ ๙๑ หน้า ๕๖*

จะยึดถือถูกตามที่เป็นจริง ด้วยปัญญาอันเห็นชอบด้วยสัมมาทิฏฐิ แล้วก็ละความหลงผิดอย่างนี้เสียได้ มีความเข้าใจด้วยปัญญาอันแจ่มแจ้งได้เพียงไร ความทุกข์ก็ดับไปเพียงนั้น เพราะฉะนั้นข้อนี้กระผมใคร่ขอทำความเข้าใจไว้ ณ บัดนี้ เป็นเบื้องต้นก่อน

เพราะ**อวิชชา** เป็นปัจจัยให้เกิดกิเลส ตัณหา อุปาทาน นั่นแหละ จึงมีความเห็นผิด ความเห็นวิปริต ผู้ที่มีความเห็นผิด มีความเห็นวิปริตนั้น เรียกว่า **วิปลาส** แปลว่า **มีความเห็นผิด** หรือ **วิปริต** คือ **ไม่ถูกต้องตามที่เป็นจริง** กล่าวคือ

มีความเห็นผิดในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง ๑

มีความเห็นผิดในสิ่งที่เป็นทุกข์ว่าเป็นสุข ๑ เหมือนปุถุชนที่กำลังเป็นอยู่

มีความเห็นผิดว่า สิ่งที่เป็นอนัตตา มีสังขารทั้งหลายทั้งปวงมีเบญจขันธ์เป็นต้น อันเป็นสิ่งที่มิใช่ตัวตนว่าเป็นตัวตน คือเห็นสิ่งที่เป็นอนัตตาว่าเป็นอัตตา คือตัวตน ๑

มีความเห็นผิด สิ่งที่ไม่งามตามธรรมชาติที่เป็นจริงว่างาม ๑

รวมความเห็นผิดใน ๔ ประการนี้ ชื่อว่า **วิปลาส** ในตำรับตำราที่ยกเอาตัวอย่างมาแสดงในเรื่องของวิปลาส ในวิปลาสกถานั้นยกเอาความเห็นผิดในสังขารธรรมทั้งหลายมีเบญจขันธ์เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะหรือสภาวะที่เสมอกันโดยธรรมชาติ เรียกว่า สามัญญลักษณะ คือความเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เห็นผิดเห็นวิปลาสว่า สิ่งไม่เที่ยงเป็นของเที่ยง สิ่งที่เป็นทุกข์ เป็นสุข สิ่งที่ไม่งามว่างาม สิ่งที่เป็นอนัตตาว่าเป็นอัตตา แต่แท้ที่จริงแล้ว คำว่า "วิปลาส" แปลว่า**ความเห็นวิปริต วิปริตจากความจริง คือเห็นผิดธรรมชาติที่เป็นจริง** โดยยกตัวอย่างความเห็นผิดในสังขารมีเบญจขันธ์เป็นต้นเป็นสำคัญ กล่าวคือยกเอาความเห็นผิดจากสามัญญลักษณะของสังขาร เอามาแสดงแต่แท้ที่จริงยังมีความเห็นผิดอีกอย่างที่ตรงกันข้ามกัน ก็จัดเป็นวิปลาส วิปริตจากความจริงจากธรรมชาติที่เป็นจริงเหมือนกัน ความเห็นผิดนั้นคือ **ความเห็นผิดในสิ่งที่เที่ยงว่าไม่เที่ยง ความเห็นผิดในสิ่งที่เป็นสุข** (เป็นสุขจริงๆ ไม่ใช่สุขเล่นๆ นะ เที่ยงก็เที่ยงจริงๆ) **หรือเป็นบรมสุขว่าเป็นทุกข์** และ **ความเห็นผิดจากสิ่งที่เป็นตัวตน** คือ ที่เป็น**อัตตาจริง ๆ ที่เป็นตัวตนแท้ (ไม่ใช่ตัวตนสมมุติ**อย่างสังขารหรือเบญจขันธ์)**ว่ามิใช่ตัวตน กลับเห็นวิสังขารธรรมคือพระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์อันเป็นอัตตา แท้ว่าเป็นอนัตตา ก็เป็นความเห็นวิปริต เป็นวิปลาสเหมือนกัน** แต่โดยมากมิได้ยกเอามาแสดง เหตุ

เพราะอะไร? เพราะการปฏิบัติพระกัมมัฏฐาน หรือสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน มุ่งเน้นที่สามัญญลักษณะของสังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงมีเบญจขันธ์เป็นต้น เป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจแจ่มแจ้งว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งอะไรอย่างไร แล้วมีสภาวะที่เป็นสามัญญลักษณะ คือลักษณะที่เสมอกันของสังขารทั้งหลายทั้งปวงทั้งที่มีวิญญาณครอง (อุปาทินนกสังขาร) และไม่มีวิญญาณครอง (อนุปาทินนกสังขาร) ว่าเป็นอนิจจัง ทุกขังอนัตตาอย่างไร ก็แสดงกันอยู่ที่จุดตรงนี้ เพื่อให้รู้แจ้งแทงตลอดในสังขารธรรมทั้งหลายบรรดาที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ว่ามีสามัญญลักษณะที่เป็นอนิจจังทุกขังอนัตตาอย่างไรแล้ว จึงละวางอุปาทานในสังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงด้วยตัณหาและทิฏฐิคือความหลงผิดเสีย ความหลงผิดที่ว่าเป็นตัวเป็นตนที่ว่าเป็นอัตตา ทิฏฐิที่หลงผิดว่าเป็นอัตตา ละวางอุปาทานในสังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวงด้วยตัณหาและทิฏฐิที่หลงผิดว่าเป็นอัตตาเสีย แล้วปฏิบัติภาวนาเพื่อความเข้าถึงรู้เห็นและเป็นวิสังขาร คือพระนิพพานนี่มันตรงกันข้ามกับสังขาร ซึ่งเป็นธรรมชาติที่เที่ยง ตรงนี้ มีพระบาลีรับรองว่า **พระนิพพานธาตุ** เป็นธรรมชาติที่**เที่ยง** ที่เป็น**บรมสุข** นี่เป็นพระพุทธพจน์ด้วย และ**เป็นสภาพที่ยั่งยืน**คือ **(ธุวํ)** หรือ **มั่นคง (สสฺสตํ) นี่แหละคือสภาวะของวิสังขาร ซึ่งตรงกันข้ามกับสังขาร**

ธรรมโดยสิ้นเชิง เพราะฉะนั้น เมื่อปฏิบัติภาวนา คำสอนทั้งหลายส่วนใหญ่จะมีน้ำหนักอยู่ที่ให้พิจารณาสังขารมีเบญจขันธ์ซึ่งใกล้ตัวเองที่สุดเป็นต้น ว่าเป็นอนิจจังทุกขังอนัตตาอย่างไร เพราะมีเหตุปัจจัยปรุงแต่งอย่างไร จึงต้องเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุตามปัจจัยชื่อว่าอนิจจังอย่างไร ก่อน

เรื่องนี้สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเป็นหลักไว้ทีเดียว เป็นหลักให้พิจารณาสิ่งที่จะเป็นอนัตตาน่ะว่าจะเป็นอย่างไรเพราะอะไร ว่า

"รูปํ อนิจฺจํ
รูปไม่เที่ยง
ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ
สิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นทุกข์
ยํ ทุกฺขํ ตทนตฺตา
สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา" (มิใช่ตัวตนที่แท้จริง)

เพราะฉะนั้นตรงนี้จะเห็นว่า **ความเป็นอนิจจังทุกขังอนัตตานี่เป็นเหมือนโซ่สามห่วง คล้องติดกันอยู่**อย่างนี้ **ถ้าพระโยคาวจรแทงตลอดอนัตตา ก็ได้ชื่อว่าแทงตลอดอนิจจังและทุกขังด้วย เพราะเป็นเหตุเป็นปัจจัยกัน ถ้าว่าแทงตลอดสภาวะของสังขารทั้งหลายว่าเป็นอนิจจังหรือเป็นทุกขังก็ได้ชื่อว่าแทงตลอดในความเป็นอนัตตาด้วย** นี่หมายเอาการปฏิบัติธรรมคือสมถวิปัสสนากัมมัฏฐานในพระธรรมพระวินัยนี้ ในพระพุทธศาสนานี้ แต่ชาวนอกศาสนาหรือผู้ปุถุชนจะเห็นเพียงอนิจจังและทุกขัง ส่วนอนัตตาจะไม่เห็นแจ้ง แต่สำหรับผู้ปฏิบัติในพระธรรมพระวินัยนี้ ได้รับคำสั่งสอนแจ้งชัดถึงเหตุปัจจัยที่ปรุงแต่งชื่อว่า **"สังขาร"** ทั้งที่มีวิญญาณครองและไม่มีวิญญาณครอง มีเบญจขันธ์เป็นต้น ก็จึงเห็นเหตุเห็นปัจจัยโดยหลักนี้ พระพุทธเจ้าประทานหลักไว้แล้วว่า **"สิ่งใดไม่เที่ยงสิ่งนั้นเป็นทุกข์"** คือทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ ใครเข้าไปยึดมั่นถือมั่นด้วยตัณหาและทิฏฐิแล้วก็เป็นทุกข์ ยึดมากทุกข์มาก ยึดน้อยทุกข์น้อย ไม่ยึดเลยไม่ทุกข์เลย และเมื่อเห็นความไม่เที่ยงของสังขารที่ต้องเปลี่ยนแปลงแปรผันหรือแปรปรวนไปตามเหตุตามปัจจัย และทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้นาน จะไปไหนล่ะ ก็ย่อมเห็นความแตกสลายหมดสภาพเดิมของมันไปในที่สุด เพราะฉะนั้น**เมื่อเห็นอนิจจังหรือทุกขัง จึงได้ชื่อว่าเห็นอนัตตา** หรืออีกสองอย่าง คือ**เห็นลักษณะหนึ่งก็เท่ากับว่าเห็นอีกสองลักษณะ เพราะเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอย่างนี้** และเพราะเหตุนั้น **อนิจจังทุกขังอนัตตานี่จึงเป็นเหมือนโซ่สามห่วง หยิบห่วงใดขึ้นก็ติดสองห่วงขึ้นมาด้วย ไม่ใช่แยกกันอิสระ**

สมดังที่พระอรรถกถาจารย์

ได้แสดงอรรถาธิบายไว้ว่า

"...จริงอยู่ เมื่อเห็นอนิจจลักษณะแล้ว ก็เป็นอันชื่อว่าเห็นอนัตตลักษณะเหมือนกัน ก็ในลักษณะ ๓ เมื่อเห็นลักษณะหนึ่งแล้ว ก็เป็นอันชื่อว่าเห็นลักษณะสองอย่างนอกนี้เหมือนกัน..."[๓]

ตรงนี้ก็ต้องทำความเข้าใจให้ดี มิฉะนั้นการพิจารณาธรรมชั้นสูงขึ้นไปก็จะมีปัญหา

เมื่อเข้าใจว่า อนิจจังทุกขังอนัตตาเป็นเหมือนโซ่สามห่วงคล้องติดกันอยู่ เป็นเหตุเป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน ซึ่งพระพุทธเจ้าประทานหลักนี้มาแล้ว ก็เป็นอันแน่นอนว่า **สามัญญลักษณะหรือไตรลักษณ์นี้เป็นธรรมฐิติและธรรมนิยาม เป็นกฎเกณฑ์ธรรมชาติของสังขารธรรมโดยแท้** หรือสังขารธรรมนั้นมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งที่ชื่อว่า **สังขตธรรม** เป็นธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสประทานหลักไว้ให้อีกว่า ธรรมชาติที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งอย่างนี้มีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ เรียกว่า **"สังขตลักษณะ"** สังขตธรรมนี่

มีความเกิดปรากฏ
มีความเสื่อมสลายปรากฏ
เมื่อตั้งอยู่ความแปรปรวนปรากฏ[๔]

สังขตลักษณะทั้ง ๓ นี้ ว่ามีความเกิดปรากฏก็ดี ความเสื่อมสลายปรากฏก็ดี เมื่อตั้งอยู่ความแปรปรวนปรากฏก็ดี ก็คือความเป็นอนิจจังทุกขังอนัตตานั่นเอง เพราะความเกิดปรากฏนี้ย่อมปรากฏโดยเหตุโดยปัจจัย ดังที่กราบเรียนแล้วว่า กิเลสตัณหาอุปาทานเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดภพชาติชรามรณะทุกข์ แต่ไม่ใช่เป็นเหตุให้เกิดอัตตา อัตตาของแท้ที่ตรงกันข้ามกับอนัตตานั้นเป็นอีกอย่างหนึ่ง อนัตตาซึ่งเป็นสามัญญลักษณะของสังขารนั้นเป็นอีกอย่างหนึ่ง เขามีอยู่แล้วโดยธรรมชาติอย่างไร ก็เป็นอยู่อย่างนั้น ใครจะยึดถือว่าเป็นอย่างไร ก็เพียงว่ายึดถือว่าถูกหรือผิด ให้เกิดทุกข์สำหรับคนยึดถือผิด หรือให้เกิดสุขสำหรับคนที่ยึดถือถูก ถือถูกด้วยปัญญาอันเห็นชอบเท่านั้น อย่าเข้าใจไขว้เขว ผิดประเด็น

ไตรลักษณ์ คือ **ลักษณะ ๓ แห่งสังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวง** นี่แหละ **อุปมาดั่งโซ่สามห่วง** ถึงเรียกว่าลักษณะ ๓ เป็นไปด้วยกัน เมื่อรู้แจ้งแทงตลอดตรงนี้แล้ว จึงปฏิบัติเพื่อความเข้าถึงรู้เห็นและ

---

[๓] *คัมภีร์ปรมัตถทีปนี อรรถกถาขุททกนิกาย อุทาน หน้า ๒๕๑*
[๔] *พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๐ อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ข้อ ๔๘๖ หน้า ๑๙๒ พ.ศ.๒๕๒๕*

เป็น**วิสังขาร**คือ**พระนิพพาน** ซึ่งเป็นธรรมชาติที่ **"เที่ยง"** ตรงนี้หมายเอาพระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์ ธรรมที่เป็นสังสารวัฏฏ์และปรมัตถธรรมนั้น จะมีส่วนที่เป็นสังขตธรรมอยู่ คืออาการแทงตลอดอริยสัจ ๔ นี่ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย และมรรค นี้ยังจัดเป็นสังขตธรรม เป็นอนัตตาอยู่ แต่ส่วนนิโรธ ในส่วน**นิโรธธาตุ** เป็นธาตุธรรมที่ตรงกันข้ามกับสังขารธรรม คือเป็น**วิสังขาร**หรือที่เป็น**พระนิพพานธาตุ**อันพระอริยเจ้าท่านได้บรรลุแล้วนี้ เป็น**อสังขตธรรม** นิโรธธาตุในความหมายเดียวเป็นอสังขตธรรม แต่ในความหมายโดยปริยาย ยังมีที่จะต้องอธิบายอยู่ เช่นเดียวกับคำว่า**พระนิพพานธาตุ**มีความหมาย **"โดยปรมัตถ์"** และมีความหมาย **"โดยปริยาย"** ในส่วนที่ว่าโดยปริยายนี่แหละทั้งนิโรธหรือพระนิพพาน มีส่วนที่เป็นสังขตธรรม แต่**ถ้าโดยปรมัตถ์มีความหมายเดียว** หรือ**นิโรธธาตุที่เป็นอสังขตธรรมมีความหมายเดียวแล้ว มีสภาวะที่เที่ยง เป็นบรมสุข ยั่งยืน และมั่นคง ตรงกันข้ามกับสามัญญลักษณะของสังขารหรือสังขตธรรมโดยสิ้นเชิง** และเมื่อเป็นเช่นนี้ ใครจะเรียกว่า พระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์หรือนิโรธธาตุโดยปรมัตถ์เป็นอนัตตา ไม่ถูก เพราะธรรมชาติที่เป็นวิสังขารหรืออสังขตธรรม สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า **ความเกิดไม่ปรากฏ ความเสื่อมสลายไม่ปรากฏ เมื่อตั้งอยู่ความแปรปรวนไม่ปรากฏ**[๕] นี่ นี้คือ **"อสังขตลักษณะ"** อีกอย่างหนึ่ง ก็คือมีสภาวะที่เที่ยง เป็นบรมสุข และยั่งยืนมั่นคง ก็เมื่ออสังขตลักษณะนี้ ตรงกันข้ามกับสามัญญลักษณะของสังขารธรรมทั้งปวงซึ่งเป็นอนัตตาแล้วธรรมชาติที่บริสุทธิ์ที่เป็นอสังขตธรรมที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่งเลยที่ชื่อว่าพระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์ หรือ นิโรธธาตุโดยปรมัตถ์นี้จะเรียกว่าอะไร? นี่กล่าวถึงของแท้ ไม่ได้กล่าวของสมมุติ ไม่ได้กล่าวของบัญญัติ กล่าวในส่วนปรมัตถธรรม ของแท้ เพราะฉะนั้นของแท้ตรงนี้มีอยู่ **ใครว่านิพพานธาตุโดยปรมัตถ์เป็นอนัตตาจึงผิด เพราะพระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสอย่างนี้** ไม่ได้ตรัสนะ **ไม่ได้มีในตำราไหน ๆ พระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสว่า "ยํ นิจฺจํ ตํ สุขํ" แล้วไม่ได้ตรัสต่อเนื่องนะว่า "ยํ สุขํ ตํ อนตฺตา** (หรือ **ตทนตฺตา)" นี่ ไม่มีไม่มีเลย ไม่มีในตำราไหน** เพราะฉะนั้น**ใครจะมาคิดว่า สิ่งที่เที่ยงและเป็นสุข ก็เป็นอนัตตาด้วยอีกอย่างหนึ่งหรืออีกประเภทหนึ่งนั้น ผิด ไม่มีในตำราของพระอริยเจ้าองค์ไหน**

แต่ทำไมคนจึงคิดอย่างนี้ได้? ก็เพราะตีความตรงนี้ไม่แตก ไม่แตกด้วยการปฏิบัติ ไปยึดถือคำพูดประการเดียว คำพูดคือคำแปล แต่ไม่ได้นึกถึงความหมายหรือเจตนา ว่าพระผู้มีพระภาคทรงหมายเอาอะไร จากพระพุทธดำรัสที่ว่า

"สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา
สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง
สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขา
สังขารทั้งปวงเป็นทุกข์
สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา
ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา"[๖]

ความในบาทพระคาถาที่หนึ่งที่สองเป็นอันเข้าใจได้โดยไม่ยาก เพราะเรากล่าวกันมาแล้ว แต่ในบาทพระคาถาที่ ๓ ทรงเปลี่ยนใช้คำว่า "ธมฺมา" ว่า**ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา** นักศึกษาบางพวกก็เลยเหมาเอาทั้งสังขารธรรมและวิสังขารด้วย ทั้ง ๆ ที่พระอริยเจ้า ตั้งแต่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงแสดงธรรมนั้นทรงปรารภคือยกเอาสังขารขึ้นมาแสดง เช่น

"รูปํ อนิจฺจํ รูปไม่เที่ยง
ยทนิจฺจํ ตํ ทุกฺขํ สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์
ยํ ทุกฺขํ ตทนตฺตา สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา"[๗]

ทรงแสดงอย่างนี้ ทรงยกเอาเบญจขันธ์ ซึ่งอยู่ใกล้ตัวที่สุดเอามาเป็นตัวอย่าง พระอริยเจ้าชั้นรองลงมาก็แสดงอย่างนี้ พระผู้สุปฏิปันโนก็แสดงอย่างนี้ แต่คำนี้เป็นคำที่มีความหมายกว้าง กว้างในเรื่องของสังขาร กว้างอย่างไรโน่น **สังขาร** หมายเอา**สังขตธรรม**ซึ่งมีความหมายถึง**ธรรมชาติบรรดาที่เป็นไปในภูมิ ๓ ทั้งหมดในกามภพ** (กามภูมิ) ภูมิที่เสพกาม ได้แก่ เทวโลก มนุษยโลก แล้วก็ภูมิของสัตว์นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ยังจัดอยู่ในขั้นกามภูมิ แล้วก็**รูปภพ**หรือรูปภูมิ นั่นภูมิของรูปพรหม **อรูปภพ**หรืออรูปภูมิเป็นภูมิของอรูปพรหมนั่น นี้อย่างหนึ่ง ที่เป็นความหมายกว้าง และที่ว่าความหมายกว้างทั้งหมดนี้ ก็กินความแต่เพียงอุปาทินนกสังขาร คือสังขารที่มีวิญญาณครอง ยังมีสังขารที่ไม่มีวิญญาณครอง ชื่อว่าอนุปาทินนกสังขารอีก นี่กล่าวเฉพาะว่า ธรรมที่เป็นไปในภูมิ ๓ แล้วก็ยังมีล้ำไปในส่วนที่เกี่ยวเนื่องกันกับภูมิที่ ๔ ได้แก่ ในส่วนที่พระ

[๕] พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๐ อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต ข้อ ๔๘๗ หน้า ๑๙๒ พ.ศ.๒๕๒๕

[๖] อนัตตลักขณสูตร

[๗] อ้างแล้ว

โยคาวจรจะแทงตลอดอริยสัจทั้ง ๔ คือ ทุกขสัจ สมุทัยสัจ และมัคคสัจ นี้เป็นที่แน่นอนว่าเป็นสังขตธรรม จึงเป็นอนัตตา แต่ส่วนนิโรธสัจ พระอรรถกถาจารย์ได้เคยอธิบายสรุปว่านิโรธสัจก็รวมอยู่ในสัจจะทั้ง ๓ คือเป็นอนัตตาด้วย ก็ในความหมายที่ท่านแสดงนิโรธสัจจะ ๒ ประการ คือ

ประการหนึ่ง **นิโรธสัจจะโดยความหมายเดียว** คือนิโรธธาตุในส่วนที่เป็นนิโรธธาตุความหมายเดียว นี่**เป็นอสังขตธรรม** ซึ่งมี**อสังขตลักษณะ ๓ ประการคือ ไม่ปรากฏความเกิด ๑ ไม่ปรากฏความเสื่อมสลาย ๑ เมื่อตั้งอยู่ไม่ปรากฏความแปรปรวน ๑** อย่างนี้ แต่ส่วนโดยปริยายนั้นมีหลายความหมาย ความหมายทั้งหลายเหล่านั้น **เป็นอาการแทงตลอด ซึ่งเป็นส่วนสังขตธรรมก็เป็นอนัตตา เช่นเดียวกันกับเรื่องนิพพานธาตุ นิพพานธาตุโดยปรมัตถ์ก็เป็นอสังขตะ มีอสังขตลักษณะอย่างนี้ แต่โดยปริยายมีส่วนที่เกี่ยวเนื่องกันที่เป็นสังขตะ คือพระอรหันต์ผู้บรรลุพระอรหัตผลแล้ว ยังมีชีวิตอยู่** คือ**ยังครองเบญจขันธ์** ชื่อว่า**สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ** นิพพานธาตุที่เป็นอสังขตธรรมนี่แหละ แต่ยังครองเบญจขันธ์อยู่ คือมีชีวิตอยู่ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ**ยังมีอุปาทิเหลืออยู่** คำว่า "**อุปาทิ**" นั้น ในกรณีพระอรหันต์ที่กำจัดกิเลสหมดแล้ว **หมายเอาเบญจขันธ์ที่ยังเหลืออยู่** เพราะฉะนั้น**พระอรหันต์ผู้บรรลุ**สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ มี ๒ ส่วน คือ ส่วนสอุปาทิ คือเบญจขันธ์ที่ยังเหลืออยู่ เป็นสังขตธรรม ก็เข้าหลักไตรลักษณ์ เป็นอนิจจังทุกขังอนัตตา กับพระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์ เป็นอสังขตธรรม มีอสังขตลักษณะเป็นอย่างนี้ สภาวะนี้จึงมีสภาวะที่เที่ยง เป็นบรมสุขและยั่งยืนมั่นคง ในขณะที่สังขารหรือสังขตธรรมที่เป็นตรงกันข้ามกันนี่ ไม่ยั่งยืน ไม่มั่นคง ต้องแตกสลาย จึงชื่อว่า "**อนัตตา**" แล้ว**วิสังขาร หรืออสังขตธรรมที่ยั่งยืนมั่นคงนี่ เมื่อตั้งอยู่ความแปรปรวนก็ไม่ปรากฏ ความเสื่อมสลายก็ไม่ปรากฏ** แล้วก็**ไม่ปรากฏความเกิดเพราะไม่ตาย** เป็น**อมตธรรม มีสภาวะที่ตรงกันข้ามกับอนัตตา** นี่เรียกว่าอะไร? นี่แหละครับ "**อัตตาแท้**" แต่พระพุทธเจ้าไม่ตรัสโดยตรง เหตุเพราะอะไร? เพราะครั้งหนึ่งมีพราหมณ์ชื่อวัจฉโคตรมาทูลถามพระผู้มีพระภาคหรือสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า[๕] ว่า "ข้าแต่พระโคดมผู้เจริญ อัตตานะมีไหม" พระองค์ไม่ตรัสตอบ "ตุณฺหี" ประทับนั่งเฉย ๆ พราหมณ์ไม่รู้จะทำยังไง จึงทูลถามใหม่ว่า ข้าแต่พระโคดมผู้เจริญ อัตตานะไม่มีรึ?" ก็ "**ตุณฺหี**" **ไม่ทรงตอบอีก** พราหมณ์ก็ไม่รู้จะทำยังไงก็เลยทูลลากลับ พระอานนท์เถระเจ้าก็ได้กราบทูลถามสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเพราะเหตุใดพระองค์จึงไม่ตรัสตอบว่าอัตตามีหรือไม่มี? พระพุทธเจ้าตรัสตอบพระอานนท์ว่า **ถ้าพระตถาคตจะพยากรณ์ว่าอัตตามี** คำพยากรณ์นั้นก็**จะไปเข้าทางของพวกสัสสตทิฏฐิ ที่เห็นว่าโลกเที่ยงทั้งในปัจจุบันและอนาคต** นี่แหละพวกนิยตมิจฉาทิฏฐิเห็นผิดสุดโต่ง แล้วไม่มีทางแก้ได้ เห็นว่าสังขาร คือธรรมที่เป็นสังขตะนี่แหละ เป็นอัตตา มีอัตตา คือว่าอย่างคนเรานี้น่ะ เป็นคนอยู่อย่างนี้ ตายไปเกิดมาใหม่ก็เกิดมาเป็นคน สัตว์เดรัจฉานมีสุนัขมีหมูเป็นต้น ตายไปเกิดมาใหม่ก็เป็นสุนัขเป็นหมูอีก ได้ชื่อว่าพวกสัสสตทิฏฐินี้ถือว่าอัตตามี หรือบัญญัติอัตตาถือว่ามีอัตตาคือบัญญัติสังขารมีเบญจขันธ์เป็นต้นว่าเป็นอัตตาตัวตน บัญญัติเอาเอง อัตตาจริง ๆ ในสังขารไม่มี แต่บัญญัติว่าอัตตามี ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ตถาคตเลยไม่ตรัสว่า "**อัตตามี**" และถ้าอย่างนั้นทำไมไม่ตรัสว่าอัตตาไม่มีล่ะ? **ถ้าพระตถาคตจะทรงพยากรณ์ว่าอัตตาไม่มี ก็จะไปเข้าทางอุจเฉททิฏฐิ ที่ถือว่าโลกขาดสูญ** พวกนี้ถือว่าโลกสูญ สูญคือมีอัตตา แต่บัญญัติอัตตาเฉพาะในชาตินี้ ชาติต่อไปไม่มีแล้ว ถือว่าตายแล้วขาดสูญคือว่าเป็นอยู่ชาตินี้เท่านั้นแหละ ตายไปก็หมดกันแล้ว เพราะฉะนั้นจึงไม่เห็นเหตุเห็นปัจจัยในการกระทำความดีความชั่วว่าจะให้ผลอย่างไร ไม่ต้องคิดละแสวงหาความสุขกันให้เต็มที่ หรือเห็นว่าบุญบาปไม่มีไม่เป็นผลเพราะว่าถึงยังไงตายไปก็สูญ นี่พวกนี้ถือว่าโลกสูญ ส่วนพวกแรกถือว่าโลกเที่ยง พวกเที่ยงนี้คือ พวกสัสสตทิฏฐิ ซึ่งบัญญัติอัตตาทั้งในปัจจุบันทั้งในอนาคต ส่วนพวกอุจเฉททิฏฐิบัญญัติอัตตาแต่เฉพาะในปัจจุบันเท่านั้น อนาคตเป็นอันไม่มี **ถ้าตรัสตอบว่าอัตตาไม่มีก็จะมาเข้าทางพวกอุจเฉททิฏฐิ ถ้าตรัสตอบว่าอัตตามี ก็จะไปเข้าทางพวกสัสสตทิฏฐิ เลยไม่ตรัสตอบ** เพราะฉะนั้นพระคุณเจ้าโปรดพิจารณาดูว่าอัตตามีหรือไม่มี? เป็นของยากไม่ใช่ของง่ายสำหรับปุถุชนที่จะเข้าใจ แต่ผู้ปฏิบัติธรรมแล้วเข้าใจได้ แต่ต้องปฏิบัติ ถ้าอ่านหนังสือเฉย ๆ ยุ่งเลย เพราะฉะนั้นเมื่อแปลพระพุทธดำรัสที่ตรัสว่า "สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา" ว่าธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตาจะต้องยัดทุกสิ่งทุกอย่างให้เข้าอยู่ในอนัตตาหมด ไม่ว่า

[๕]พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๘ สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ข้อ ๘๐๑-๘๐๒ หน้า ๔๗๖-๔๗๗

จะเป็นสังขารวิสังขาร ไม่ว่าจะเป็นสังขตะอสังขตะ ยัดเข้ามาตรงนี้ทั้งหมดให้จนได้ แล้วกระผมจะวิเคราะห์ให้ฟังวิจารณ์ให้ฟังว่าเขายัดใส่ไปได้ตรงไหน เพราะความเข้าใจผิดตรงไหน จึงได้กราบเรียนตั้งแต่ต้นว่า แม้คำว่า **"อุปาทาน" ความยึดถือ** ก็ยังมีผู้คงแก่เรียนแสดงว่า **"อัตตานี่มีเพราะความยึดถือของคน ถ้าไม่มีความยึดอัตตาไม่มี" นี้เป็นความเข้าใจผิด เพราะถ้าไม่มีความยึดถือแล้วเป็นสุข ความไม่ยึดถือผิด ๆ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดสุข ความยึดถือผิด ๆ ต่างหากที่เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิดทุกข์ ไม่ใช่ความยึดถือไม่ว่าผิดหรือถูก แล้วเป็นอัตตา ไม่ใช่อย่างนั้น อัตตาและอนัตตา เขามีตามธรรมชาติของเขา** ถ้าเขาจะมีเขาต้องมีของเขา **อะไรที่เป็นอนัตตา นี่เราแจ่มแจ้งแล้ว เรารู้แล้ว** อย่างนี้ เพราะฉะนั้น**อัตตาแท้ซึ่งมีสภาวะที่ตรงกันข้ามกับ**

อนัตตาน่ะมีไหม? ธรรมชาติที่เที่ยงเป็นบรมสุข ยั่งยืน มั่นคง เป็นอมตธรรมนี่มีไหม? ถ้าไม่มีพระพุทธเจ้าไม่ตรัสให้มาปฏิบัติธรรม เพื่อเห็นอนัตตาของสังขาร เพื่อละวางอุปาทาน เพื่อเข้าถึงนิพพานหรอก พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า

> **"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัย กระทำไม่ได้แล้วปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มีอยู่ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ถ้าธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำมิได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้ แล้วจักมิได้มีอยู่แล้วไซร้ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว ที่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำได้แล้ว ปรุงแต่งแล้ว จะไม่พึงปรากฏในโลกนี้เลย"**
>
> **"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะว่าธรรมชาติที่ไม่เกิดแล้ว ไม่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำมิได้แล้ว ปรุงแต่งไม่ได้แล้ว มีอยู่ การสลัดออกซึ่งธรรมชาติที่เกิดแล้ว ที่เป็นแล้ว อันปัจจัยกระทำแล้ว ปรุงแต่งแล้ว จึงปรากฏ"**[๙]

นี่มีอยู่ในนิพพานสูตรที่ ๓ ไปเปิดดูได้ เพราะนั้นการศึกษาธรรมะไม่ใช่ไปจับคำพูดเป็นจุดๆๆ แล้วก็มาพูดกัน เหมือนกับคนตาบอดคลำช้าง ต้องเห็นทั้งตัวช้าง เพราะฉะนั้นปฏิบัติต้องให้เห็นพระนิพพาน จึงจะถึงบางอ้อ จึงจะทำนิพพานให้แจ้งได้จริง ๆ

เพราะฉะนั้นกระผมจึงเน้นว่า คำว่า **"สิ่งใดเที่ยง สิ่งนั้นเป็นสุข" ข้อนี้จริง** นั่นคือพระนิพพาน แต่คำว่า **"สิ่งใดเป็นสุข สิ่งนั้นเป็นอนัตตา" นี่ไม่จริง ไม่ถูกตามธรรมชาติ** และ**พระพุทธเจ้าไม่ได้หมายถึงสิ่งนี้ ไม่ได้หมายถึงเลย** พระอรรถกถาจารย์ได้แสดงอรรถาธิบายไว้ว่า คำว่า **"สพฺเพ ธมฺมาติ ปญฺจขนฺธาเอว อธิปฺเปตา" พระพุทธดำรัสว่า "ธรรมทั้งปวง" ในพระคาถานั้น พระผู้มีพระภาคทรงประสงค์เอาเบญจขันธ์ซึ่งเป็นสังขารธรรมเท่านั้นเอง**[๑๐]

เรื่องมีอย่างนี้ เพราะฉะนั้นตรงนี้แหละ จึงเกิดมีปัญหาสำหรับผู้ไม่ได้ปฏิบัติ ถ้าผู้ปฏิบัติแล้วไม่มีปัญหาเลย จะเข้าใจโดยเหตุโดยผล โดยหลักการ โดยธรรมชาติได้เลย เพราะฉะนั้น ตามที่มีผู้คงแก่เรียนอ้างว่า

"อย่างไรก็ตาม **แม้ว่าอันใดไม่เที่ยง อันนั้นย่อมเป็นทุกข์ อันใดเป็นทุกข์ อันนั้นย่อมเป็นอนัตตา ก็จริงแต่อันใดเป็นอนัตตา อันนั้นไม่จำเป็นต้องไม่เที่ยง ไม่จำเป็นต้องเป็นทุกข์เสมอไป** กล่าวคือ สังขารหรือสังขตธรรมทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารหรือสังขตธรรมทั้งปวงนั้นย่อมเป็นทุกข์และเป็นอนัตตา แต่ธรรมทั้งปวงคือทั้งสังขตธรรมและอสังขตธรรม หรือทั้งสังขารและวิสังขาร แม้จะเป็นอนัตตา แต่ก็ไม่จำเป็นจะต้องไม่เที่ยงและเป็นทุกข์เสมอไป หมายความว่า **อสังขตธรรมหรือวิสังขาร (คือนิพพาน) แม้จะเป็นอนัตตา แต่ก็พ้นจากความไม่เที่ยงและพ้นจากความเป็นทุกข์** โดยนัยนี้ คำอธิบายเกี่ยวกับลักษณะทั้งสามเท่าที่แสดงมาแล้ว ซึ่งมีความหมายเนื่องเป็นอันเดียวกัน เป็นต่างด้านของเรื่องเดียวกัน จึงมุ่งสำหรับสังขารหรือสังขตธรรมเป็นสำคัญ **ส่วนความเป็นอนัตตาของวิสังขารหรืออสังขตธรรม ยังเป็นเรื่องที่จะ**

---

[๙] *พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ขุททกนิกาย อุทาน นิพพานสูตรที่ ๓ ข้อ ๑๖๐ หน้า ๑๗๖*

[๑๐] *พระสูตรและอรรถกถา แปล ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท เล่ม ๑ ภาค ๒ ตอน ๔ หน้า ๑๐๕. มหามกุฏราชวิทยาลัย*

ต้องหาความกระจ่างแจ้งกันต่อไปอีก"[๑๑]

ซึ่งก็แปลว่า **อสังขตธรรม หรือวิสังขาร (คือพระนิพพาน) แม้จะเป็นสิ่งที่เที่ยง เป็นบรมสุข ก็เป็นอนัตตาได้อีกอย่างหนึ่งด้วย นี้คำพูดอย่างนั้น ทั้งขัดธรรมชาติที่เป็นจริงและทั้งขัดกับพระพุทธพจน์ที่ทรงแสดงหลักพิจารณาอนัตตาว่า**

"รูปไม่เที่ยง สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา"

และยังตรัสหลักพิจารณา "อัตตา"โดยนัยไว้อีกว่า

"รูปํ ภิกฺขเว อนตฺตาฯ รูปญฺจ หิทํ ภิกฺขเว อตฺตา อภวิสฺส นยิทํ รูปํ อาพาธาย สํวตฺเตยฺย ลเภถ จ รูเป เอวํ เม รูปํ โหตุ เอวํ เม รูปํ มา อโหสีติ ฯ ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว รูปํ อนตฺตา ตสฺมา รูปํ อาพาธาย สํวตฺตติ น จ ลภติ รูเป เอวํ เม รูปํ โหตุ เอวํ เม รูปํ มา อโหสีติ ฯ"[๑๒]

แปลความว่า

"ภิกษุทั้งหลายรูปเป็นอนัตตา ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย **ก็ถ้ารูปนี้จักได้เป็นอัตตา รูปนี้ก็ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และใคร ๆ ก็พึงได้ในรูปว่า รูปของเราจงเป็นอย่างนี้ รูปของเราอย่าได้เป็นอย่างนี้** ดังนี้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะรูปเป็นอนัตตา ฉะนั้น รูปจึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และใคร ๆ ไม่พึงได้ในรูปว่า ขอรูปของเราจงเป็นอย่างนี้ รูปของเราอย่าได้เป็นอย่างนี้ ดังนี้"

นั้นก็คือ **สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสหลักพิจารณาลักษณะ "อัตตา"** ไว้ให้แล้วว่า **"สิ่งใดเป็นอัตตา สิ่งนั้นก็ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ"** หรืออีกนัยหนึ่ง ก็คือ **"สิ่งใดเที่ยง สิ่งนั้นย่อมเป็นสุข (ไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ) สิ่งใดเป็นสุข สิ่งนั้นเป็นอัตตา (แท้) นั่นเอง"**

เพราะฉะนั้นตามที่ท่านผู้คงแก่เรียนกล่าวว่า

"แต่อันใดเป็นอนัตตาอันนั้นไม่จำเป็นต้องไม่เที่ยง ไม่จำเป็นต้องเป็นทุกข์เสมอไป กล่าวคือ.... ฯลฯ หมายความว่า **อสังขตธรรมหรือวิสังขาร(คือพระนิพพาน) แม้จะเป็นอนัตตา แต่พ้นจากความไม่เที่ยง และพ้นจากความเป็นทุกข์...ฯ"** นั้น

จึงเป็นการค้านแย้งพระพุทธดำรัส ในอนัตตลักขณสูตรนี้โดยแท้ และ**ยังขัดแย้งต่อสภาวะของธรรมชาติตามที่เป็นจริงของสังขารธรรม กับวิสังขารธรรม** คือ **พระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์ แท้ๆ อีกด้วย**

---

[๑๑] *พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), พุทธธรรม มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๒, หน้า ๗๐/๒๘*

[๑๒] *อนตฺตลกฺขณสุตฺตํ*

นิโรธธาตุ หรือ**พระนิพพานธาตุ โดยปรมัตถ์ อันพระอริยเจ้าท่านได้บรรลุแล้วนั้นเป็นอสังขตธรรม** ที่ไม่ปรากฏความเกิด ไม่ปรากฏความเสื่อมสลาย เมื่อตั้งอยู่ไม่ปรากฏความแปรปรวน **เป็นอมตธรรม จึงไม่ตกอยู่ในอาณัติแห่งพระไตรลักษณ์** และ**กลับเป็นธรรมที่เป็นสาระในธรรมทั้งหลายโดยความเป็นสภาพเที่ยง (นิจฺจํ/สสฺสตํ) และโดยความเป็นสภาพประเสริฐที่สุด (เสฏฺฐภาวโต)**[๑๓] **เป็นบรมสุข (ปรมํ สุขํ) และเป็นอัตตาแท้ ๆ ที่วิมุติหลุดพ้นจากสรรพกิเลสทั้งปวง ไม่ใช่อัตตาสมมุติที่ไม่เป็นสาระตามที่พวกอัตตวาทีพากันคาดคิด**

จะเป็นอนัตตาก็แต่สังขตธรรมหรือสังขารธรรมที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง หรือธรรมที่เป็นไปในภูมิ๓ และในภูมิที่ ๔ ในส่วนที่เป็นสังขตธรรม ได้แก่อาการแทงตลอดอริยสัจ ๔ เป็นต้น เท่านั้น

เพราะเหตุนั้น พระอรรถกถาจารย์จึงได้อรรถาธิบายไว้ว่า

[๑๔]**"ทรงแสดงอนัตตลักษณะโดยความไม่เที่ยงเป็นทุกข์** ในพระสูตรทั้งหลายมีอาทิว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูปเป็นอนัตตา ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูปไม่เที่ยง สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา สิ่งนั้นพึงเห็นด้วยสัมมัปปัญญา ตามความเป็นจริงอย่างนี้ว่า นั่นไม่ใช่ของเรา เราไม่ใช่นั่น นั่นไม่ใช่อัตตาของเรา ดังนี้.

ก็เบญจขันธ์นั่นเอง ชื่อว่าอนัตตา เพราะพระบาลีว่า สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา ดังนี้. เพราะเหตุใด? เพราะไม่เป็นไปในอำนาจ **อาการที่ไม่เป็นไปในอำนาจ ชื่อว่า อนัตตลักษณะ** เพราะฉะนั้น อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา จึงเป็นอย่างหนึ่ง อนิจจลักษณะ ทุกขลักษณะ และอนัตตลักษณะ จึงเป็นอย่างหนึ่ง.

จริงอยู่ คำว่า ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ นี้ทั้งหมด ชื่อว่า **ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา"**

อนึ่งแม้จะมีหลักฐานในพระวินัยปิฎกเล่ม ๘ ปริวาร[๑๕] อีกว่า

"อนิจฺจา สพฺพสงฺขารา
ทุกฺขานตฺตา จ สงฺขตา ฯ
นิพฺพานญฺเจว ปญฺญตฺติ
อนตฺตา อิติ นิจฺฉยา ฯ"

แปลว่า

"สังขารทั้งปวงที่ปัจจัยปรุงแต่ง ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา และบัญญัติ คือนิพพาน ท่านวินิจฉัยว่า เป็นอนัตตา ฯ"

---

[๑๓] *พระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๔, มหามกุฏราชวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๒๕, หน้า ๓๑๐*

[๑๔] *อรรถกถาแปล วิภังคนิเทศ เล่ม ๗๗ หน้า ๑๗๒*

[๑๕] *พระไตรปิฎกเล่มที่ ๘ (พระวินัยปิฎก เล่ม ๘) ปริวาร ข้อที่ ๘๒๖ หน้า ๒๒๔ คำแปลตามพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่ม ๘ พระวินัยปิฎก ปริวาร พ.ศ. ๒๕๒๑ ข้อ ๘๒๖ หน้า ๒๗๑*

เป็นหลักฐานที่พระอรรถกถาจารย์ท่านแสดงเรื่องบัญญัติคือนิพพาน หรือพระนิพพานที่เป็นบัญญัติเท่านั้น เป็นอนัตตา หาใช่เป็นพระพุทธพจน์และหาใช่เป็นเรื่องพระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์อันพระอริยเจ้าท่านได้บรรลุแล้วไม่

บัญญัติคือนิพพาน หรือ**นิพพานที่เป็นบัญญัติ**นี้ ดังตัวอย่างเช่น ในกรณีที่พระโยคาวจรกำลังจะบรรลุมรรค ผล นิพพานนั้น **โคตรภูญาณของท่านยึดหน่วงพระนิพพานเป็นอารมณ์** (พระนิพพานหาอารมณ์มิได้) **เมื่อมรรคจิตเกิด**และ**เจริญขึ้น พร้อมทั้งโพธิปักขิยธรรมทั้ง ๓๗ ประการทำหน้าที่แทงตลอดอริยสัจ ๔** และ**ปหานสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกแล้วเข้าผลสมาบัติไป ได้บรรลุมรรค ผล นิพพานธาตุ ตามระดับภูมิธรรมที่ปฏิบัติได้นั้น อาการที่โคตรภูญาณยึดหน่วงพระนิพพานเป็นอารมณ์เป็นต้นนั้นเอง ชื่อว่า พระนิพพานยังเป็นบัญญัติอยู่คือยังเป็นอาการกิริยาที่พระโยคาวจรยึดหน่วงมาเป็นอารมณ์ที่ยังเป็นสังขตธรรมยังมิใช่พระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์อันท่านได้บรรลุมรรคผลแท้จริงจึงเป็นอนัตตา**

ต่อเมื่อได้บรรลุมรรคผลนิพพานแล้ว พระนิพพานธาตุโดยปรมัตถ์นั้นเป็นอสังขตธรรมเป็นอมตธรรมที่ไม่ตาย จึงไม่ต้องเกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ คือไม่เป็นไปเพื่ออาพาธ กลับเป็นสภาพเที่ยงเป็นบรมสุข และอัตตาแท้ ตามพระพุทธดำรัสในอนัตตลักขณสูตรที่นำมาแสดงข้างต้นนั้น

อนึ่งแม้จะมีพระไตรปิฎกภาษาไทยบางฉบับ ในภายหลังต่อมา ได้แปลข้อความตรงนี้ว่า...

"สังขารทั้งปวงอันปัจจัยปรุงแต่งไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา นิพพาน และ บัญญัติ เป็นอนัตตา วินิจฉัย มีดังนี้ ฯ"

ก็เป็นการแปลขัดกับมติพระอรรถกถาจารย์ ซึ่งท่านได้ขยายความว่า

"อนตฺตา อิติ นิจฺฉยาติ อนตฺตา อิติ วินิจฺฉิตา"

จึงเข้าใจได้ว่า คำว่า **"นิจฺฉยา"** นี้มีค่าเท่ากับคำว่า **"วินิจฺฉิตา"** ซึ่งเป็นกิริยากรรมวาจก มีรูปเป็นอิตถีลิงค์ เอกวนจะ และโดยนัยนี้ก็ต้องแปลโดยใช้คำว่า **"ปณฺณตฺติ"** เป็นประธาน เพราะปณฺณตฺติ มีรูปเป็นอิตถีลิงค์ เอกวจนะ ตรงกันกับ **นิจฺฉยา** ไม่ควรแปลโดยเอา **นิพฺพานญฺเจว** ขึ้นมาเป็นประธาน เพราะเป็นการขัดกับมติของอรรถกถา

ที่ท่านแปลไว้ในพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง พ.ศ.๒๕๒๑ นั้นถูกต้องแล้ว

ตามพระพุทธดำรัสว่า **"สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา"** แปลว่า **"ธรรมทั้งปวง เป็นอนัตตา"** นี้ จึงยังไม่เคยปรากฏตรงไหนที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้ว่า สิ่งที่เที่ยงและเป็นสุขเป็นอนัตตาก็มีด้วย แปลว่า สิ่งที่เที่ยงและเป็นสุขก็เป็นอนัตตาด้วยนั้นไม่มีแน่นอน แต่ผู้คงแก่เรียนท่านพูดเอาเองว่า พระพุทธดำรัสว่า **"สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา"** อย่างนี้ แปลว่า **"ธรรมทั้งปวง เป็นอนัตตา"** อย่างนี้ **ท่านเหมาเอาเองว่า หมายความ รวมทั้งสังขาร**และ**วิสังขารด้วย** นี่แหละ ผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติให้เข้าถึงพอที่จะรู้เห็นพระนิพพานน่ะท่านแปลและแสดงความหมายเอาเอง อย่างนี้

แต่ก็ยังดีที่ในหนังสือพุทธธรรม ท่านยังยอมรับว่า

"ส่วนความเป็นอนัตตา ของวิสังขารหรืออสังขตธรรมยังเป็นเรื่องที่จะต้องหาความกระจ่างแจ้งกันต่อไปอีก"

คือยังดีที่ท่านก็ยังยอมรับว่า **ตัวท่านเองยังไม่กระจ่างแจ้งในเรื่องนี้ หาไม่แล้วเรื่องนี้คงจะมีผู้หลงเขาใจ ไขว้เขวกันไปใหญ่อีกนาน**

ความจริงแล้ว คำแปลว่า **"ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตา"** น่ะจริง แต่**ธรรมทั้งหลายทั้งปวง**น่ะ**พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประสงค์**คือ**หมายเอาสังขารหมดทั้งภพสาม กามภพ รูปภพ อรูปภพ และมีส่วนที่สัมพันธ์กัน เกี่ยวเนื่องกับธรรมในภูมิที่ ๔ ในช่วงของการแทงตลอดอริยสัจ ๔ ได้แก่อาการที่กำลังจะบรรลุมรรค ผล นิพพาน มีส่วนที่เป็นสังขตธรรม มีลักษณะอย่างนี้ จึงเป็นอนัตตา** คือมีความเสื่อมสลาย เมื่อตั้งอยู่ปรากฏความแปรปรวน กระผมจึงขอให้เข้าใจจุดตรงนี้ก่อนว่า อริยสัจ ๔ มีทุกข์สัจ สมุทัยสัจ หมายถึงอะไร แล้วก็นิโรธสัจ นิโรธสัจนี้กระผมกล่าวเพียงนิดเดียวว่า เป็นความดับทุกข์เพราะเหตุดับ แล้วบรรลุ

นิโรธธาตุหรือพระนิพพานธาตุ ที่เราเรียกว่าบรรลุพระนิพพาน ซึ่งก็เป็นไปตั้งแต่บรรลุมรรคและผล นิโรธธาตุนี่เป็นผล ก็คือบรรลุนิพพานธาตุนั่นเอง

"มรรคสัจ" ได้กล่าวไว้แล้วในหนังสืออริยสัจทั้ง ๔ นั้น ในตอนท้ายอยู่ในหน้า ๘๔-๘๕ **อริยมรรคมีองค์ ๘ ได้แก่ สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว** ซึ่ง**สงเคราะห์เข้าในศีลขันธ์** และ **สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ ซึ่งสงเคราะห์เข้าในสมาธิขันธ์** ได้แก่การอบรมจิตใจให้หยุดให้นิ่ง เป็นสมาธิแนบแน่นมั่นคง ถึงขั้นฌานจิต ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ วิตก วิจาร ปีติ สุข เอกัคคตา มีผลเป็นธรรมเครื่องกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาให้หมดไป ชื่อว่า **"สมถกัมมัฏฐาน"** และ**สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปโป สงเคราะห์เข้าในปัญญาขันธ์** ซึ่งเป็นปัญญาเห็นแจ้งในสภาวะของสังขารและวิสังขารตามที่เป็นจริง นี้เป็นขั้น **"วิปัสสนากัมมัฏฐาน"** ซึ่งโดยมากจะพูดกันแต่เรื่องของ **"สังขาร"** แต่ถ้าปฏิบัติไปแล้วจะพบว่า **"วิสังขาร"** ถ้าละอุปาทานในสังขารได้แม้เพียงชั่วคราว ชื่อว่า **"ตทังควิมุตติ"** แต่นี้ยังไม่แน่นอน ถ้าแน่นอนไปถึง **"วิกขัมภนวิมุติ"** ด้วยการข่มกิเลส ก็จะสามารถเข้าถึงรู้เห็นพระนิพพานได้ชัดเจน **เมื่อถึงโคตรภูญาณ สามารถจะยึดหน่วงพระนิพพานเป็นอารมณ์ได้** นั่นแหละได้อารมณ์พระนิพพานแท้ๆ และเมื่อรู้แจ้งแทงตลอดในพระอริยสัจ ๔ คือทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรธ และมรรคสัจ อันเป็นไปในญาณ ๓ คือ สัจญาณ ว่าในอริยสัจมีจริงอย่างไร กิจญาณ ควรจะทำอย่างไร กตญาณ กระทำได้สำเร็จหรือบรรลุผลเพียงไร **นี่เรียกว่าเห็นแจ้งแทงตลอด** หรือ**ปัญญาเห็นแจ้งในพระอริยสัจทั้ง ๔ อันเป็นไปในญาณ ๓** คือ สัจญาณ กิจญาณ กตญาณ มีอาการ ๑๒ นี้เป็นส่วน**ปัญญาขันธ์**

ถ้ากล่าวตามลำดับแห่งพระอริยมรรคมีองค์ ๘ แล้ว ก็ต้องกล่าวในส่วนปัญญาขันธ์ขึ้นต้นคือ **สัมมาทิฏฐิ** คือความเห็นแจ้งตามที่เป็นจริง คือเห็นชอบในพระอริยสัจทั้ง ๔ อันเป็นไปในญาณ ๓ ดังกล่าวแล้ว **สัมมาสังกัปโป** ความดำริชอบ ก็คือดำริออกจากกาม ออกจากความพยาบาท ออกจากโมหะ และสุดท้ายคือ ดำริที่จะกำจัดอวิชชาอันเป็นต้นเหตุแห่งกิเลสตัณหาอุปาทานให้เกิดความทุกข์เดือดร้อน ต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารจักรนี่เอง นี้ส่วนปัญญาขันธ์

ในส่วน**ศีลขันธ์** ก็คือ **สัมมาวาจา** การกล่าววาจาชอบ **สัมมากัมมันโต** การทำการงานชอบ

สัมมาอาชีโว การประกอบอาชีพตามฐานะของบุคคลแต่ละคน เช่น ฐานะของบรรพชิตหรือนักบวชมีพระภิกษุเป็นต้น ก็จะต้องประกอบการงานชอบหรืออาชีพชอบในฐานะของพระภิกษุตามพระธรรมพระวินัย ถ้าโดยฐานะของลูกเณร หรืออุบาสก อุบาสิกา ก็ประกอบอาชีพชอบ ทำงานชอบในกรอบแห่งศีลธรรมเป็นต้น นี้ในส่วนของ**ศีลขันธ์**

ส่วนสมาธิขันธ์ ก็คือ **สัมมาวายาโม** ความเพียรชอบใน ๔ สถาน **สัมมาสติ** ความระลึกได้ หรือมีสติพิจารณาเห็นกายในกาย เห็นเวทนาในเวทนา เห็นจิตในจิต และเห็นธรรมในธรรม ทั้ง ณ ภายนอก และ ณ ภายใน ตั้งแต่ระดับ "อนุวิปัสสนา" ไปจนถึงโลกุตตรวิปัสสนา "อนุวิปัสสนา" นั้นให้ปัญญาอันเห็นชอบหรือรู้แจ้งแทงตลอดในพระไตรลักษณ์คือสามัญลักษณะ ของสังขารธรรมทั้งหลายทั้งปวง ว่าเป็น อนิจฺจํ ทุกขํ อนตฺตา อย่างไร ชื่อว่า **"วิปัสสนาปัญญา"** ไปจนถึงความเห็นแจ้งแทงตลอดในพระอริยสัจทั้ง ๔ อันเป็นไปในญาณ ๓ คือสัจญาณ กิจญาณ และกตญาณ นี้เป็น**โลกุตรปัญญา** การเจริญสติปัฏฐาน ๔ นี่มีขั้นตอนของเขาอย่างนี้ และ**สัมมาสมาธิ** คือ**การเจริญฌานทั้ง ๔** หมายเอารูปฌาน รูปฌานนี่เป็น ๑ ในอริยมรรคมีองค์ ๘ เพื่อกำจัดกิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาให้หมดไป ได้แก่การเจริญปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน นี้ในขั้นสมถกัมมัฏฐาน ซึ่งจะละเว้นเสียมิได้ ถ้าใครตำหนิสมถกัมมัฏฐาน หรือตำหนิสมาธิ ท่านก็จะได้รับวิบาก (ผลกรรม) คือทำสมาธิได้โดยยาก และถ้าแสดงความเห็นออกไปให้คนอื่นขาดศรัทธาในการปฏิบัติสัมมาสมาธิหรือสมาธิขันธ์ บาปกรรมนั้นก็จะไหลทับทวีมาตกกับท่านให้หนัก จนถึงจะพ้นไปจาก

ภพ ๓ นี้ได้โดยยาก เพราะเมื่อปิดปัญญาคนอื่นตามที่เป็นจริง ตนเองนั้นมืดอยู่แล้ว ความมืดจากคนอื่นก็ยิ่งทับทวีมาถึงตนอีกด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อเห็นเมื่อเข้าใจพระอริยมรรคมีองค์ ๘ แล้ว พึงเข้าใจเถิดว่า **ศีล สมาธิ ปัญญา** และ**ทั้งสมถะกับวิปัสสนา เป็นธรรมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ให้อริยมรรคมีองค์ ๘ เกิดและเจริญขึ้น ปหานสังโยชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกให้หมดสิ้นไปโดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหานได้ จะละสิ่งหนึ่งสิ่งใดมิได้** เหมือนกับเส้าของเตาไฟที่จะตั้งหม้อข้าวให้เดือดและสุกแล้วรับประทานได้ถ้าขาดเส้าใดเส้าหนึ่ง การตั้งหม้อข้าวเพื่อจะหุงข้าวให้สุกหรือการต้มแกงนั้นเป็นอันไม่สำเร็จ เพราะฉะนั้นท่านผู้ฟังโปรดทราบตามหลักนี้เลยทีเดียวว่า **อริยมรรคมีองค์ ๘** หรือที่เรียกว่า**ทางสายกลาง ไม่สุดโต่งข้าง***(กาม)* **สุขัลลิกานุโยค** หาความสุขจนเกินไป จนขี้เกียจ เกิดถีนมิทธะ หรือ **อัตตกิลมถานุโยค สุดโต่งไปข้างทรมานร่างกาย ไม่เป็นสุดโต่งทั้งสองอย่าง เป็นมัชฌิมาปฏิปทาข้อปฏิบัติตามทางสายกลาง** ก็คือ **อริยมรรคมีองค์ ๘** นี้เอง และอริยมรรคมีองค์ ๘ นี้ กล่าวโดยย่อก็คือ **ศีล สมาธิ ปัญญา หรือสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน หรือภาวนา โดยมีศีลเป็นบาท**นั่นเอง

เกล้ากระผมได้กล่าวทั้งหมดนี้เป็นข้อความเบื้องต้น ให้เห็นความเป็นมาว่า **"สมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน"** เป็นมาอย่างไร พอเป็นแนวทางแก่สัมมาปฏิบัติเพื่อกำจัดเหตุแห่งทุกข์ เพื่อความสงบระงับหรือดับทุกข์ ชื่อว่า นิโรธ คือให้ถึงสภาวะที่ทุกข์ดับเพราะเหตุดับ ได้บรรลุมรรคผลนิพพานที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงและที่เป็นบรมสุข ด้วยการปฏิบัติในศีลสิกขา สมาธิสิกขา ปัญญาสิกขา หรือสมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน (ภาวนา) อันมีศีลเป็นบาท ให้เกิดและเจริญซึ่งอริยมรรคมีองค์ ๘ ที่จะเป็นพนักงานปหานสัญโญชน์กิเลสเครื่องร้อยรัดให้ติดอยู่กับโลกให้หมดสิ้นไปโดยเด็ดขาดเป็นสมุจเฉทปหาน ถึงพระนิพพานที่เป็นบรมสุข ที่สัตว์โลกทั้งหลายปรารถนา คือ ที่เป็นทั้งบรมสุขและที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวงเพราะไม่มีเหตุปัจจัยให้เกิดทุกข์เลย

■ ■ ■ ■

โปรดอ่านต่อฉบับหน้า

อานุภาพพระตระกูลหลวงพ่อวัดปากน้ำ ช่วยชีวิตให้รอดจากอุบัติเหตุโป๊ะล่ม

โดย
เจริญศรี สธนนิศกุล

ข้าพเจ้าชื่อ เจริญศรี สธนนิศกุล รับราชการอยู่ที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ในตำแหน่งผู้ชำนาญการพิเศษด้านการเงินการธนาคาร (เศรษฐกร ๗) ได้ประสบกับอุบัติเหตุที่อันตรายมาก และรอดพ้นมาได้อย่างปลอดภัย เนื่องจากปาฏิหาริย์ของพระตระกูลหลวงพ่อวัดปากน้ำที่ข้าพเจ้าบูชาติดตัวอยู่และปาฏิหาริย์ของสมเด็จพระมงคลเทพมุนี หรือที่บุคคลทั่วไปเรียกท่านว่า "หลวงพ่อวัดปากน้ำ" หรือ "หลวงพ่อสด" นั่นเอง

ในวันพุธที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๓๘ ได้เกิดอุบัติเหตุที่อันตรายและน่าเศร้าสลดใจมาก คืออุบัติเหตุโป๊ะเรือด่วนที่ท่าพรานนกล่ม ทำให้มีผู้คนเสียชีวิตทันทีเป็นจำนวนมากถึง ๓๐ คน และบาดเจ็บอีกกว่า ๕๐ คน ข้าพเจ้าได้อยู่ในเหตุการณ์ดังกล่าวอย่างใกล้ชิด และได้ประสบกับอุบัติเหตุนั้นด้วยตนเอง

ตามปกติข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องใช้เส้นทางผ่านท่าพรานนก และในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ข้าพเจ้ายังไม่ได้ใช้บริการเรือด่วนเลย แต่ในวันที่ ๑๔ นั้น ปรากฏว่าในตอนเช้ามืดวันนั้น (เวลาประมาณ ๐๕.๐๐ น.) ก็ได้รับโทรศัพท์ว่าญาติของข้าพเจ้าซึ่งไปผ่าตัดอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราชป่วยหนัก คุณแม่ของข้าพเจ้าจึงรีบออกจากบ้านไปเยี่ยมญาติ ต่อมาเมื่อเวลาประมาณ ๐๖.๐๐ น. ข้าพเจ้าได้ออกจากบ้านพร้อมน้องชายเพื่อต่อรถไปธุระที่ศรีย่านก่อนไปทำงาน แต่ด้วยความเป็นห่วงญาติจึงนั่งรถน้องชายไปลงเรือที่ท่าช้างวังหลวง

แล้วข้ามเรือข้ามฟากไปเยี่ยมญาติที่โรงพยาบาลศิริราชก่อน โดยตั้งใจว่าเมื่อเยี่ยมญาติแล้วจะนั่งเรือด่วนไปขึ้นท่าศรีย่านเพื่อทำธุระ ซึ่งรวดเร็วกว่าไปทางรถยนต์ และไปทำงานทันเวลาเข้าทำงาน

เมื่อข้าพเจ้าเยี่ยมญาติแล้ว ได้มาลงเรือด่วนที่ท่าเรือพรานนก ขณะนั้นเป็นเวลาประมาณ ๐๗.๒๕ น. ขณะที่ซื้อตั๋วเรือด่วนนั้น มีคนรออยู่บนโป๊ะเป็นจำนวนมาก รวมทั้งบนบันไดทางขึ้นลงด้วย แต่มิได้มีการประกาศเตือนหรือห้ามมิให้คนลงไปในโป๊ะแต่อย่างใด ข้าพเจ้าจึงลงไปยืนคอยเรือในโป๊ะ ต่อมาอีกประมาณ ๕ นาที เรือด่วนที่ข้าพเจ้าจะนั่งไปได้แล่นมาพร้อมกับเรือที่จะไปทางสาธร พนักงานประกาศที่อยู่ในโป๊ะได้ประกาศให้เรือที่ไปทางสาธรเข้าเทียบท่าก่อน และแจ้งให้คนที่ยังไม่ได้ลงเรือลำนี้ถอยไปยืนด้านหลังโป๊ะ ข้าพเจ้าจึงถอยหลังไปยืนด้านหลังโป๊ะใกล้ กับบันไดทางขึ้น

ข้าพเจ้าผู้เขียน กำลังเกาะอยู่ที่ทางขึ้นลงโป๊ะ (ลูกศรชี้)

เมื่อเรือเทียบท่าแล้ว มีคนลงมาจากเรืออีกเกือบ ๒๐ คน ทำให้โป๊ะรับน้ำหนักเพิ่มขึ้น ทั้งคนบนฝั่งก็พยายามลงมาเพื่อแย่งกันลงเรือ ทำให้เกิดการชุลมุนมากในขณะนั้น มีเจ้าหน้าที่มายืนที่บันไดทางขึ้น และประกาศห้ามมิให้คนลงมาในโป๊ะ ข้าพเจ้าจึงหันหน้าไปดูที่บันไดทางขึ้น และทันใดนั้นก็ได้ยินเสียงร้องบอกว่าโป๊ะล่มแล้วพร้อมกับมีความรู้สึกว่าโป๊ะเอียงจากทางซ้ายของโป๊ะ ทุก ๆ คนบนโป๊ะรวมทั้งข้าพเจ้าด้วยจึงแย่งกันวิ่งไปที่บันไดทางขึ้นเพื่อขึ้นไปจากโป๊ะ ข้าพเจ้าขึ้นไปยืนที่บันไดช่วงแรกได้แล้ว แต่เนื่องจากเป็นห่วงกระเป๋าเอกสาร เพราะเป็นเอกสารสำคัญที่เตรียมสำหรับไปเป็นพยานศาลในตอนบ่ายวันนั้น จึงพยายามดึงกระเป๋าเอกสารขึ้นมาจากกลุ่มคนที่เบียดอยู่

แต่ดึงไม่ได้ ข้าพเจ้าจึงถูกเบียดตกลงมาในโป๊ะอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อตกลงมาในโป๊ะแล้ว ทันใดนั้นเองโป๊ะก็จมดิ่งวูบลงอย่างรวดเร็ว แล้วดูดร่างข้าพเจ้าพร้อมกับทุกคนในโป๊ะลงไปใต้น้ำพร้อมกับโป๊ะทันที ในขณะนั้นข้าพเจ้ามีความรู้สึกว่าถูกดูดลงไปลึกมาก จนกระทั่งมึนงงและไม่แน่ใจว่าจะรอดตายขึ้นมาได้ ทั้ง ๆ ที่ข้าพเจ้าว่ายน้ำเป็น ขณะนั้นคิดในใจว่า "นี่เราจะต้องตายแบบนี้หรือ" แล้วก็นึกได้ว่า ข้าพเจ้ามีพระติดตัวอยู่ คือพระจุยเจีย(หินใส) แกะสลักเป็นรูปหลวงพ่อสด พระหลวงพ่อทวด และพระแก้วมรกต จึงขอให้หลวงพ่อช่วยโดยนึกในใจว่า "หลวงพ่อสดช่วยลูกด้วย" ทันใดนั้นก็เห็นแสงสีเหลืองส้มมาปรากฏอยู่เหนือศีรษะ แล้วข้าพเจ้าก็เกิดความมั่นใจและมีกำลังใจขึ้นอย่างประหลาด สามารถควบคุมสติได้เป็นอย่างดี สมองสั่งการเหมือนมีใครมาสั่งให้ทำทุกขั้นตอน โดยให้ทิ้งกระเป๋าและรองเท้าแล้วดำดิ่งขึ้นมาข้างบน ให้ดำหลีกเลี่ยงกลุ่มคนและเครื่องกีดขวางต่าง ๆ จนกระทั่งขึ้นมาพ้นผิวน้ำใต้หลังคาโป๊ะ ข้าพเจ้ามองเห็นหลังคาโป๊ะกำลังจมลงมาครอบบนผิวน้ำอย่างรวดเร็ว แต่มีชายคาบางส่วนยังไม่ถึงผิวน้ำ มีแสงลอดผ่านเข้าไปประมาณ ๑ คืบ ขณะนั้นเหมือนมีเสียงสั่งว่า ให้รีบดำลงไปใต้น้ำแล้วดำลอดใต้หลังคาออกมา ข้าพเจ้าจึงได้ดำลงไปลึกประมาณ ๑-๒ เมตร

แล้วดำลอดใต้หลังคาออกมา เมื่อกะระยะว่าพ้นแล้วก็โผล่ขึ้นมาเหนือผิวน้ำทันที ในขณะที่โผล่พ้นผิวน้ำนั้น ข้าพเจ้าดีใจมาก รู้ว่ารอดตายแล้ว ข้าพเจ้าลอยตัวอยู่เหนือน้ำห่างจากหลังคาโป๊ะประมาณ ๒-๓ เมตร และห่างจากบันไดทางขึ้นประมาณ ๓ เมตร ยังไม่มีใครลงมาช่วยเพราะออกมาได้เร็วมาก จึงว่ายน้ำไปเกาะที่ลูกกรงเหล็กข้างทางขึ้น แล้วพักอยู่ให้หายเหนื่อย เพราะเหนื่อยมาก เมื่อมองไปที่หลังคาโป๊ะขณะนั้นหลังคาลงมาครอบอยู่ในน้ำแล้ว และจมลงในน้ำบางส่วน แต่ก็มีคนว่ายน้ำออกมาได้เช่นเดียวกับข้าพเจ้าอีกประมาณ ๕-๑๐ คน เมื่อหายเหนื่อยแล้ว จึงว่ายไปที่บันไดทางขึ้น และมีคนช่วยฉุดขึ้นไปบนฝั่ง ขณะที่บนฝั่งเพิ่งจะมีการสับสวิตซ์ไฟฟ้าเพื่อตัดไฟ

การที่ข้าพเจ้ารอดตายมาในครั้งนี้ ข้าพเจ้ามั่นใจว่าเป็นปาฏิหาริย์ของพระตระกูลหลวงพ่อวัดปากน้ำ และหลวงพ่อสดวัดปากน้ำช่วยให้ข้าพเจ้ามีกำลังใจและมีสติที่จะช่วยเหลือตัวเองให้รอดมาได้อย่างปลอดภัยและบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย โดยมีแผลฟกช้ำที่มือและขาเท่านั้น

พระจุยเจีย(หินใส)ที่ข้าพเจ้า

บูชาอยู่นี้ เป็นพระในตระกูลหลวงพ่อวัดปากน้ำแกะสลักด้วยหินรัตนชาติ ซึ่งหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ องค์ปัจจุบันเจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงไว้ให้วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เพื่อสร้างและบำรุงวัดเป็นค่าใช้จ่ายในโครงการศึกษาอบรมและเผยแพร่ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้า ผู้ที่สนใจสามารถบูชาได้ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โทร.(๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐, ๒๕๓-๓๕๒ ต่อ ๒๒๐ และที่สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ โทร.๒๒๔-๗๔๗๕ โดยทางวัดจะนำปัจจัยจากการบูชาพระดังกล่าวไปสร้างและบำรุงเป็นค่าใช้จ่ายในโครงการศึกษาอบรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าต่อไป

นอกจากนี้แล้วข้าพเจ้าคิดว่าผลบุญกุศลที่ข้าพเจ้ากระทำความดี นับถือในพระพุทธศาสนา ทั้งยังได้ไปทำบุญและปฏิบัติภาวนากับหลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล เจ้าอาวาส วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ซึ่งเป็นศิษย์ของหลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร อยู่เป็นประจำ ได้ช่วยให้ข้าพเจ้ารอดพ้นจากภัยพิบัติและภยันตรายทั้งปวงในครั้งนี้มาได้อย่างน่าอัศจรรย์.

■ ■ ■ ■

อิทธิบาทธรรม*

โดย

พระมหาศักดา สุมโน ป.ธ.๖

วันนี้ตั้งใจจะบรรยายธรรมที่สำคัญและคิดว่ามีประโยชน์แก่สามเณร ทั้งที่จะอยู่ต่อไปในเพศบรรพชิตคือเป็นนักบวชอย่างนี้หรือจะสึกหาลาเพศไปเป็นฆราวาสผู้ครองเรือนก็ตาม เพื่อจะได้นำธรรมนี้ไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของตนให้เกิดมีความสันติสุข และมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ก่อนที่จะพูดถึงเนื้อหาธรรม ขอกล่าวเน้นไว้อีกครั้งว่า สามเณรทุกรูปเมื่อได้ตั้งใจเข้ามาศึกษาและปฏิบัติธรรมที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามแล้ว ได้ฟังธรรมและได้ฟังคำแนะนำพร่ำสอนจากหลวงตาเจ้าอาวาสหรือจากพระอาจารย์ทุกรูป และได้รับคำแนะนำตักเตือนด้วยเมตตาจิตจากพระพี่เลี้ยงแล้ว ก็นำหลักธรรมและคำแนะนำพร่ำสอนที่ดีและมีประโยชน์นั้น ๆ ไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของตน ก็จะมีแต่ความสันติสุขร่มเย็นและความเจริญรุ่งเรืองดังกล่าว

นอกจากนั้นแล้ว สามเณรก็ต้องประพฤติตัวให้เป็นคนดี โดยเป็นคนมีความกตัญญูกตเวทีต่อบุพพการี มีคุณพ่อคุณแม่ ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณเป็นต้น แล้วก็เป็นคนมีเหตุมีผล เป็นคนว่าง่ายสอนง่าย มีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อื่นเป็นต้น ก็จะได้ชื่อว่า เป็นคนดี ตรงนี้ขอเน้น และขอฝากเอาไว้

ที่นี้จะบอกเรื่องที่สำคัญและคิดว่าเป็นประโยชน์สักเรื่องหนึ่งว่า **เราทุกคนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นคนมีคุณภาพ คือให้เป็นคนมีความรู้ ความสามารถ** และ**มีคุณธรรม**

** บรรยายเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๓๘ เนื่องในโอกาสอบรมธรรมปฏิบัติภาคฤดูร้อน ประจำปี ๒๕๓๘*

มีเรื่องที่น่ายินดีว่าสภาพัฒน์ฯ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถจากทุกสาขาอาชีพร่วมสัมมนาเรื่อง *"แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ"* เมื่อเร็ว ๆ นี้ที่พัทยา ผลสรุปของการสัมมนานี้ได้ความว่าต้องพัฒนาบุคคลเป็นประการสำคัญทีเดียว นี้ก็คือการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพนั่นเอง

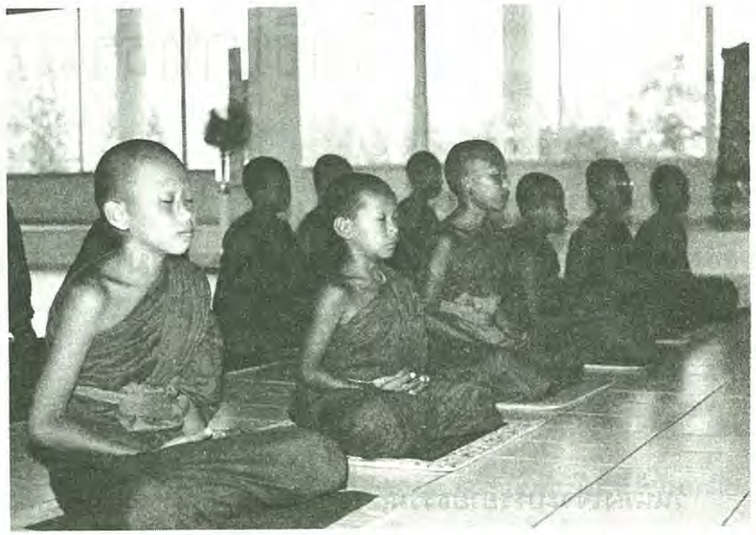

ที่กล่าวมาแล้วว่าการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพนั้น ต้องพัฒนาทั้งความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมรวมกันหมด

ฉะนั้น เราทุกคนก็ต้องเป็นคนมีความรู้และต้องพัฒนาความรู้อยู่เสมอนี้ประการหนึ่ง ต้องเป็นคนมีความสามารถและต้องพัฒนาความสามารถอยู่เสมอเช่นกัน และประการสุดท้ายต้องเป็นคนดีมีคุณธรรมและต้องพัฒนาคุณธรรมของเราให้สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไปจนถึงความดีขั้นสูงสุดคือหมดกิเลสที่เป็นเหตุแห่งความทุกข์ทั้งปวง กล่าวคือได้บรรลุมรรค ผล นิพพานนั่นเอง

การเป็นคนมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมนั้น เราจะแสวงหาได้อย่างไร ? อันนี้สามเณรต้องตั้งใจฟังให้ดีนะครับ

ประการแรกที่ว่า**เราต้องมีความรู้**นั้น คือต้องเป็นคนมีความรู้กว้างขวาง มีความรู้ที่ลึกซึ้ง นี้เราสามารถแสวงหาได้จากสถาบันการศึกษา จากสื่อสารต่าง ๆ ที่มีประโยชน์เป็นสาระยิ่งในสังคมปัจจุบันนี้ เป็นสังคมข่าวสารทำให้โลกนี้แคบลง คือเราสามารถติดต่อประสานงานกันได้รวดเร็วถึงแม้ว่าจะอยู่กันคนละซีกโลกหนึ่งก็ตาม เพราะฉะนั้นเราต้องติดตามข่าวสารอยู่เสมอ ต้องเป็นคนที่ทันต่อเหตุการณ์ จะได้พัฒนาความรู้ให้ก้าวหน้า ให้เกิดปัญญาที่เฉียบแหลม

ส่วน**ความสามารถ**นั้น เราก็สามารถแสวงหาได้จากประสบการณ์ ยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่น ในช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อนนี้ สามเณรบางรูปต้องสึกหาลาเพศ ถ้ามีเวลาก่อนเปิดภาคเรียนใหม่ ก็อาจจะไปฝึกงานตามบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อหาประสบการณ์ และอาจจะมีรายได้พิเศษจากการฝึกงานด้วย นี่เป็นประโยชน์อีกส่วนหนึ่ง ไม่ต้องไปคอยรบกวนคุณพ่อคุณแม่เรื่องเงินทอง เราเองก็จะเกิดความภูมิใจที่สามารถหารายได้ให้กับตัวเองได้ และนี่เองคือการสร้างความเชื่อมั่นสร้างความมั่นใจให้กับตนเองได้ดี และถ้าใครมีน้ำใจ ก็อาจจะซื้อของไปฝากคุณพ่อคุณแม่หรือคุณครูอาจารย์เป็นการแสดงความกตัญญูกตเวทีอีกด้วย

ประการสุดท้ายที่สำคัญที่สุดก็คือเป็น**คนดีมีคุณธรรม** เรื่องนี้ขอเน้นเป็นพิเศษ ความเป็นคนดีมีคุณธรรมนี้เป็นเรื่องสำคัญมากสำคัญอย่างไร? ทุกรูปตั้งใจฟังดูนะ จะยกตัวอย่างประกอบให้ช่วยกันพิจารณา

สมมติว่าสามเณรเป็นเจ้าของบริษัทห้างร้านแห่งหนึ่ง ต้องการจะรับพนักงานเข้าทำงานหนึ่งตำแหน่ง ก็ประกาศรับสมัครไป ปรากฏว่ามีผู้มาสมัครเข้าทำงานมากมาย หลังจากนั้นก็ต้องทำการคัดเลือกกันหละ เบ็ดเสร็จแล้วเหลือคนให้พิจารณาอยู่ ๒ คน สมมติว่าคนแรกชื่อนาย ก. คนที่สองชื่อนาย ข.

ที่นี้จะให้ช่วยพิจารณาดูนะว่าเราจะเลือกใครเข้าทำงาน ก็ต้องขอสมมติอีกล่ะว่านาย ก.เป็นคนมีความรู้ดี ส่วนนาย ข. เป็นคนไม่มีความรู้หรือมีความรู้น้อย อยากจะถามว่าใน ๒ คนนี้ เราจะเลือกใครดี? แน่นอนเราต้องเลือกคนที่มีความรู้ ก็คือนาย ก. นี่การพิจารณาในเบื้องต้น

เราพิจารณาเลือกต่อกันอีกหน่อยนะ ระหว่างนาย ก. กับนาย ข. นี้แหละ ถ้าทั้ง ๒ คนเป็นคนมีความรู้เท่า ๆ กัน แต่ว่านาย ก. มีความสามารถมีประสบการณ์ เคยผ่านการฝึกงานหรือเคยผ่านการทำงานมาก่อน ส่วนนาย ข. เป็นคนไม่มีความสามารถ พูดง่าย ๆ ก็คือขาดประสบการณ์ ก็อยากจะถามว่าเราจะเลือกใครดี? ก็ต้องเลือกนาย ก. อีกเช่นเดิม เพราะเป็นคนมีความสามารถ

แล้วก็มาถึงการพิจารณาขั้นสุดท้าย คือความเป็นคนดีมีคุณธรรม ระหว่างนาย ก. กับนาย ข.นี้ ต่างก็เป็นคนมีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์เท่า ๆ กัน แต่ทว่านาย ก. เป็นคนดีมีศีลมีธรรม กล่าวคือเป็นคนมีปกติรักษาศีล ๕ ได้สมบูรณ์ดี เป็นคนเรียบร้อย ส่วนนาย ข. นั้น เป็นคนทุศีล คือชอบดื่มเหล้า แม้ในเวลาทำงานก็แอบดื่มเหล้า บางครั้งก็มาทำงาน

สาย เพราะชอบเที่ยวกลางคืน เป็นนักเลงการพนัน เป็นนักเลงผู้หญิง เหล่านี้เป็นต้น สรุปก็คือเป็นคนไม่มีศีลไม่มีธรรมนั่นเองระหว่าง ๒ คนนี้ เราจะเลือกใครเข้าทำงานดี? ก็ต้องเลือกนาย ก. เหมือนเดิม เพราะเป็นคนดีมีคุณธรรม

นี้แหละจึงได้กล่าวเอาไว้ว่า การเป็นคนดีมีคุณธรรมนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญมาก และเรื่องคุณธรรมนี้อยากจะบอกอีกสักเล็กน้อยว่า ถ้าคนทุกคนบนโลกใบนี้ ต่างล้วนเป็นคนดีมีศีลมีธรรมแล้ว เชื่อแน่นอนเหลือเกินว่าโลกใบนี้ต้องร่มเย็นและสันติสุขอย่างแน่นอน อย่างน้อยก็ไม่มีการฆ่าฟันกัน มีเมตตากรุณาต่อกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ถ้าเป็นอย่างนี้ก็สบายหละ

เมื่อทุกท่านเข้าใจอย่างนี้แล้ว ก็จะบอกต่อไปถึงหลักธรรมที่เป็นเครื่องเกื้อหนุนหรือเป็นธรรมเครื่องสนับสนุนให้สำเร็จ หลักธรรมนั้นก็คือ **"อิทธิบาทธรรม"** มีอยู่ ๔ ประการ คือ **ฉันทะ** (ความพอใจ) **วิริยะ** (ความเพียรพยายาม) **จิตตะ** (ความเอาใจจดจ่อ) และ**วิมังสา** (การใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล) **อิทธิบาท ๔ ประการนี้เป็นธรรมเครื่องเกื้อหนุน เป็นธรรมเครื่องสนับสนุนให้เราเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ** และ**มีคุณธรรม**

อิทธิบาทธรรม ๔ ประการนี้ เป็นธรรมเครื่องเกื้อหนุนหรือเป็นธรรมเครื่องสนับสนุนให้เราเป็นคนมีความรู้ มีความสามารถ และมีคุณธรรมได้อย่างไร?

จะยกตัวอย่างเรื่องการเรียนหนังสือเป็นอุทาหรณ์ เพราะเมื่อสามเณรเข้าใจเรื่องการใช้อิทธิบาทธรรมในการเรียนหนังสือดีแล้ว เมื่อศึกษาจบแล้วไปทำงานทำการอะไร ๆ ก็สามารถนำหลักอิทธิบาทธรรมไปประยุกต์ใช้ได้

ประการแรก**เราต้องปลูกฉันทะ** กล่าวง่าย ๆ ก็คือต้องสร้างความพอใจในการเรียน ตรงนี้เราต้องรู้จุดประสงค์ของการเรียนก่อนว่า เราเรียนหนังสือไปเพื่ออะไร และเราจะได้อะไรจากการเรียนหนังสือ ตอบแบบรวบรัดที่สุดก็คือ เราเรียนหนังสือก็เพื่อให้เกิดความรู้ แล้วก็นำความรู้ที่ได้เล่าเรียนมานั้นไปประกอบสัมมาอาชีพ เวลาเราไปสมัครงานที่ไหน ถ้าเรามีความรู้แล้ว ใคร ๆ ก็อยากจะรับเข้าทำงานด้วยทั้งนั้น อนาคตของเราก็สดใส เพราะมีเป้าหมายที่ชัดเจนแน่นอน ถ้าเรารู้ตรงนี้ เข้าใจจุดนี้ได้แล้ว ความพอใจมันจะเกิดมีขึ้น นี้เราต้องปลูกฉันทะความพอใจในการเล่าเรียนอย่างนี้

เมื่อเรารู้เป้าหมายของการเรียนดังกล่าวและรู้ถึงคุณค่าของการเรียนแล้ว **วิริยะ** คือ ความเพียรพยายามก็จะเกิดตามมา ถึงแม้ว่าจุดหมายปลายทางนั้นมันจะยากลำบากเพียงไร ก็ไม่มีความย่อท้อ มีความบากบั่นเพียรพยายามที่จะทำให้สำเร็จตามเป้าหมายนั้น ๆ ก็เพราะเรารู้คุณค่าของการเรียนหนังสือนั้นเอง

ต่อมาก็ต้องมี**จิตตะ** คือความเอาใจจดจ่อ ไม่ทอดทิ้งธุระ ทำอะไรทำจริง ไม่ทำ ๆ หยุด ๆ เหมือนกิ้งก่า กิ้งก่าเวลามันวิ่ง มันจะวิ่งไป ๆ หยุด ๆ ไม่วิ่งให้ตลอดรอดฝั่ง ฉะนั้นเวลาเราทำอะไร ต้องทำจริงเอาใจจดจ่อ ไม่ทำ ๆ หยุด ๆ ทำกิจนั้นไปสุดความสามารถของเราจนกว่าจะสำเร็จ เช่นเวลาอ่านหนังสือ เราต้องเอาใจจดจ่อที่ตำรับตำรา พยายามทำความเข้าใจในบทเรียนที่ผู้แต่งตำราเขียนอธิบายเอาไว้ ไม่ใช่อ่านหนังสือไปดูโทรทัศน์ไป หรืออ่านหนังสือไปฟังเพลงไป อย่างนี้ก็อ่านหนังสือไม่รู้เรื่องทั้งหมด เพราะไม่ได้เอาใจจดจ่อกับตำรา หรือบางคนก็นอนอ่านหนังสือ อ่านได้ไม่นานก็หลับ เพราะอิริยาบถมันเอื้ออำนวย ต้องนั่งอ่านให้เป็นกิจจลักษณะ จึงจะอ่านได้ดีรู้เรื่อง อย่างนี้เป็นต้น

นี่เห็นไหมเพียง ๓ ประการเท่านี้ คือ**ฉันทะ** ความพอใจ **วิริยะ** ความเพียรพยายาม และ**จิตตะ** ความเอาใจจดจ่อ ถ้าทำได้อย่างสม่ำเสมอแล้ว รับรองได้เลยว่าสามเณรทุกรูปเรียนหนังสือเก่งแน่นอน

และประการสุดท้าย**วิมังสา** คือการใช้ปัญญาพิจาณาไตร่ตรองหาเหตุผล อันนี้ขอยกตัวอย่างให้เห็น เช่นว่าบางคนผลสอบออกมาไม่ดี นี้ต้องมาพิจารณาดูแล้วว่าเป็นเพราะอะไร เราต้องใช้ปัญญาพิจารณาทีเดียวว่าที่ผ่าน ๆ มาเราได้ตั้งใจเรียนหนังสือหรือเปล่าตั้งใจอ่านหนังสือตำรับตำราอย่างขยันขันแข็งสม่ำเสมอหรือเปล่า เวลาครูอาจารย์สอนหรืออธิบายบทเรียนหน้าชั้น เราตั้งใจฟังดีไหม เราหลับหรือไม่หรือว่าเหม่อไม่สนใจฟังคำ

อธิบาย นี้เราต้องใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองให้ดี ถ้าเป็นอย่างที่กล่าวก็ต้องรีบวางแผนหาวิธีป้องกันแก้ไขและปรับปรุงให้การเรียนของเรามันดีขึ้น

สามเณรที่อยากเรียนหนังสือเก่ง จะให้คาถาเอาไว้ใช้ ก็คือ **สุ. จิ. ปุ. ลิ.** คาถาเพียง ๔ คำนี้แหละ จำเอาไปใช้

สุ มาจากคำว่า**สุตะ** แปลว่า **การฟัง**

จิ มาจากคำว่า**จินตนะ** แปลว่า **การคิด**

ปุ มาจากคำว่า**ปุจฉา** แปลว่า **การถาม** และ

ลิ ก็มาจากคำว่า**ลิขิต** แปลว่า **การเขียน**

สามเณรอยากเรียนหนังสือเก่ง ๆ ต้องมีอุปนิสัยทั้ง ๔ ประการนี้ กล่าวคือเวลาที่เราเรียนหนังสือต้องตั้งใจฟังครูอาจารย์ท่านอธิบาย ฟังแล้วก็คิดตามไป ถ้าเกิดความสงสัยก็ต้องหาโอกาสที่สมควรถามครูอาจารย์ เมื่อท่านชี้แจ้งจนเป็นที่เข้าใจแล้วก็ต้องรีบจดบันทึกลงสมุดเอาไว้เพื่อป้องกันการลืม และเมื่อมีเวลาว่างก็หมั่นทบทวนบ่อย ๆ ถ้าทำได้อย่างนี้แล้วละก็ เรียนหนังสือได้เก่งแน่นอน

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ พอสรุปความได้ว่า **เราต้องพัฒนาตัวเองให้เป็นคนมีคุณภาพ** คือ**ต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถ** และ**ต้องมีคุณธรรม** หลักทั้ง ๓ ประการนี้เราจะทำให้สำเร็จได้ก็ด้วย **อิทธิบาทธรรม ๔ ประการ** คือ **ฉันทะ** ความพอใจ **วิริยะ** ความเพียรพยายาม **จิตตะ** ความเอาใจจดจ่อ และ**วิมังสา** การใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล นี้กล่าวเป็นหลักเป็นพื้นฐานไว้ก่อน

สำหรับเรื่อง "**อิทธิบาทธรรม**" นี้ พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวข้องกับเรื่องการเจริญสมาธิเอาไว้ด้วย ในโอกาสต่อไปจะพูดให้ฟัง สำหรับวันนี้ก็สมควรแก่เวลา

สุดท้ายนี้ ขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัย และบุญบารมี รัศมีกำลังฤทธิ์ ของพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ (สด จนฺทสโร) โปรดมาคุ้มครองรักษาสามเณรและญาติโยมทุกท่านให้เป็นผู้มีความสุขความเจริญ มีอายุมั่นขวัญยืน ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ คิดประสงค์ในสิ่งใดอันเป็นไปในทางที่ชอบที่ควรและประกอบด้วยธรรมแล้ว ขอให้สำเร็จในสิ่งนั้นทุกประการ ให้เจริญรุ่งเรืองในกิจการงานโดยชอบ และเจริญรุ่งเรืองในพระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สุข สมบูรณ์ บริบูรณ์ด้วยมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ และนิพพาน ๑ ฝ่ายสัมมาทิฏฐิ แต่ส่วนเดียวทุกท่านทุกคน เทอญ.

■ ■ ■ ■

ตอบปัญหาธรรม

โดย

พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล ป.ธ.๖

○ **ถาม** การนั่งสมาธิมีอานิสงส์ในปัจจุบันและในอนาคตอย่างไร?

● **ตอบ** เรื่องอานิสงส์นี้มีมาก ถ้าตามแบบวิชชาธรรมกายคือว่า สมาธิจิตโดยเอาใจไปหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม สามารถให้เข้าถึงให้รู้ให้เห็นกายในกาย เวทนาในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม ตั้งแต่สุดหยาบไปสุดละเอียดได้ และประกอบพร้อมด้วยเมื่อใจหยุดในหยุด กลางของหยุด ดับหยาบไปหาละเอียดเรื่อยไป จิตใจจึงบริสุทธิ์ผ่องใสไปตามลำดับให้ถึงธรรมกาย และแม้กระทำไปจนสุดละเอียด จนปรากฏเป็นวิกขัมภนวิมุติคือ ธรรมกายที่สุดละเอียดของธรรมกายอรหัต เข้าฌานสมาบัติโดยอนุโลม ปฏิโลมเที่ยวสุดท้าย เข้าฌานสมาบัติโดยอนุโลมตั้งแต่ปฐมฌานถึง จตุตถฌาน เพื่อให้จิตตั้งมั่น เพื่อให้กิเลสนิวรณ์เครื่องกั้นปัญญาหมดไปอย่างแท้จริง ดับหยาบไปหาละเอียด หรือเรียกว่าพิสดารกายก็คือนิโรธนั้นเอง ดับหยาบไปหาละเอียดเป็นธรรมกายอรหัตในอรหัตที่ละเอียด ๆ ผ่านศูนย์กลางกำเนิดธาตุธรรมเดิม สุดกายหยาบกายละเอียด อันเป็นที่ตั้งของธาตุธรรม เห็น จำ คิด รู้ คือใจ ซึ่งเป็นที่ตั้ง ที่ เอิบ อาบ ซึม ซาบปนเป็นของ กิเลส ตัณหา อุปาทาน

ในธาตุธรรมเห็น จำ คิด รู้ นั้น เมื่อดับหยาบไปหาละเอียดก็เป็นการละสมุทัย ปหานอกุศลจิตของกายในภพสาม จนสุดละเอียด เมื่อใจเป็นแต่ใจของอรหัตในอรหัต จนสุดละเอียด ปล่อยวางอุปาทานในเบญจขันธ์ของกายในภพสามได้ ปล่อยวางความยินดีในฌานสมาบัติได้ ปล่อยขาดหมดพร้อมกันแล้ว ธรรมกายที่หยาบจะตกสูญ ที่สุดละเอียดจะไปปรากฏในอายตนนิพพาน ได้เห็น **พระนิพพานธาตุ** คือ **ธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันต์ขีณาสพเจ้า ที่เข้าอนุปาทิเสสนิพพานเพราะดับขันธ์แล้วสถิตยั่งยืนอยู่ในอายตนนิพพาน จึงเห็นแจ้งชัดในพระนิพพานธาตุ** ว่า **เป็นนิจฺจํ คือ "เที่ยง" เป็น "ปรมํ สุขํ"** คือ เป็น**บรมสุข และ ธุวํ** คือ **ยั่งยืน** ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ ท่าน

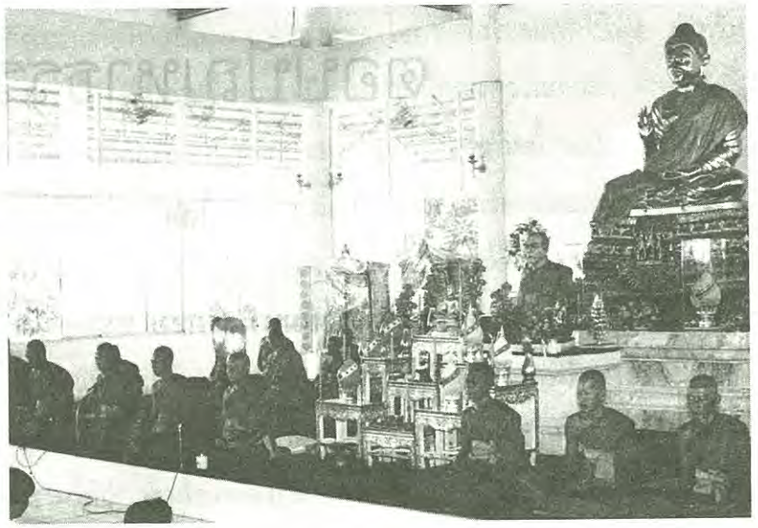

แสดงว่า **สังขารทั้งหมดในภพสามเป็นอนตฺตาเพราะเป็นทุกข์ ที่เป็นทุกฺขํ เพราะเป็นอนิจฺจํ ความเป็นอนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา เป็นลักษณะสภาวะของสังขาร แต่ความเป็นอนิจฺจํ ปรมํ สุขํ และธุวํ** หรืออีกนัยหนึ่งคือ **วิมุติอตฺตา เป็นสภาวะของนิพพานธาตุ คือ ธรรมกายที่บรรลุอรหัตผลแล้ว เป็นวิราคธาตุ วิราคธรรมล้วนๆ จึงเป็นบรมสุข คือ ปรมํ สุขํ เพราะมีสภาวะที่เที่ยง "นิจฺจํ"** ไม่มี เกิด แก่ เจ็บ และตายอีกต่อไป

เพราะฉะนั้น ที่กล่าวว่า การนั่งสมาธิ มีอานิสงส์ปัจจุบันอย่างไร ตอบอย่างง่าย ๆ?

๑ **ช่วยกำจัดกิเลสนิวรณ์ เครื่องกั้นปัญญาด้วยสมถะภาวนาได้ในเบื้องต้น จิตใจก็ผ่องใส สามารถเจริญอภิญญา แล้วประกอบเป็นวิชชา คือ น้อมเข้าสู่วิชชา มีวิชชา ๓ วิชชา ๘ และพัฒนาอภิญญาให้เจริญได้ ซึ่งเป็นความสามารถพิเศษ** ให้สามารถทั้งเห็นแจ้งและรู้แจ้งในสภาวะของสังขารและวิสังขารธรรมได้ จึงเจริญปัญญาจากการที่ได้ทั้งเห็นทั้งรู้ ชื่อว่า **ตรัสรู้ตามธรรมของพระพุทธเจ้า** นี่เป็นอานิสงส์ปัจจุบัน

กล่าวย่อเพียงเท่านี้ **เมื่อเห็นอานิสงส์ปัจจุบัน ก็เห็นอานิสงส์อนาคตได้** เพราะฉะนั้นกล่าวแต่เพียงเท่านี้ ถ้าจะกล่าวอานิสงส์ของสมาธิโดยการเจริญภาวนาวิธีนี่ นับประมาณไม่ได้ เป็นต้นว่า

๒ ถ้าใครปฏิบัติถึงธรรมกายที่แก่กล้า เจริญวิชชาชั้นสูง ยังจะ **"ช่วยบำบัดทุกข์" และ "บำรุงสุข" ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นได้เป็นอย่างดี** และนี้แหละที่หลวงพ่อวัดปากน้ำท่านได้เคยกล่าวว่า **"ธรรมกายคนหนึ่งช่วยคนได้ครึ่งเมือง"** ขอยืนยันข้อนี้ตามที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อเมื่อครั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ ท่านได้เคยกล่าวไว้แล้วอย่างนี้

○ **ถาม** ก่อนนั่งสมาธิต้องกล่าวคำขึ้นกัมมัฏฐานทุกครั้งหรือไม่?

● **ตอบ** ตรงนี้ไม่จำเป็น

○ **ถาม** หลังจากนั่งสมาธิแล้ว จะต้องแผ่เมตตาต่าง ๆ อีกหรือไม่ ?

● **ตอบ** เรื่องการขึ้นกัมมัฏฐานนั้นเป็นแบบวิธีสำหรับผู้ที่ยังใหม่ หรือกระทำอย่างเป็นทางการ **แต่การปฏิบัติธรรมแล้วกระทำได้ทุกอิริยาบถ เดิน ยืน นั่ง นอน ทุกโอกาสที่ว่างจากภาระกิจอื่นแต่การขึ้นกัมมัฏฐานก็ควรทำในโอกาสอันควร เพื่อระลึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์** การแผ่เมตตาพรหมวิหารนั้น **"พรหมวิหาร"** เป็นคุณธรรมที่ควรปฏิบัติตลอดเวลา เพราะ **"เป็นเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่"** แต่เมื่อปฏิบัติพระกัมมัฏฐานเสร็จสิ้นแล้วแต่ละครั้ง **ควรจะได้ตั้งใจแผ่เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา** รวมตลอดทั้ง**การอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้มีพระคุณและสัตว์โลกทั้งปวง เหตุนี้ เพราะอะไร** ? เพราะในขณะปฏิบัติพระกัมมัฏฐานอยู่นั้น ใจนั้นหยุดนิ่งผ่องใส และกำลังเจริญปัญญาในสภาวะธรรม และสัจธรรมตามที่เป็นจริง บริสุทธิ์มาก เมื่อบริสุทธิ์มากเราแผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศลในขณะนั้น จึงมีผลมาก ยกตัวอย่าง ผู้ที่ถึงธรรมกายสามารถแผ่เมตตาและอุทิศส่วนกุศลให้สัตว์โลกหมดทั้งจักรวาลนี้ก็ได้นะครับ

และในส่วนแผ่เมตตานั้น ยังมีสิทธิแผ่เมตตาในระดับฌานได้ และเมื่อน้อมภพสาม คือทั้งจักรวาลขึ้นมาเป็นกสิณ อยู่ ณ ศูนย์กลางของธรรมกาย ขยายข่ายของญาณธรรมกายให้เต็มภพเต็มจักรวาลแล้ว ผลก็คือว่า สามารถแผ่เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และอุทิศส่วนกุศลได้ผลอย่างกว้างขวางที่สุดไม่มีประมาณ และนั้นแหละ คือ อัปปมาปัญญา

■ ■ ■ ■

ขอเชิญร่วมอนุโมทนาต่อกุศลจิตอันงดงาม

ของเหล่ากัลยาณมิตร ผู้หยิบยื่นแสงสว่างอันนิรันดร์แก่เพื่อนมนุษย์
ด้วยการอุปถัมภ์การพิมพ์นิตยสารดังนี้

หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล
คุณสุทัศน์–คุณสุนีรัตน์–ด.ญ.สุชญา นิ่มกุลรัตน์
หจก.ประวัติยนต์
คุณนัทธมน เลิศมหโชค
คุณจินตนา รุจิรัชกร–ด.ญ.ทิพย์อำพัน งามเบญจวงศ์
คุณพงศ์พฤทธิ์ รุจิรัชกร และครอบครัว
โรงเรียนอนุบาลสุนรา
บริษัท อ๊อกซิเคชั่น จำกัด
คุณจันทร์ศรี–คุณระเบียบ สิงห์น้อย และครอบครัว
คุณประภาส–คุณวาสนา เนตรกระจ่าง และครอบครัว
นพ.ธรรม์พงษ์–ดร.สาวิตรี รังสิภัทร์

ผู้มีรายนามข้างต้นนี้ คือผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินบำรุงการพิมพ์นิตยสารธรรมกายแต่ละเล่มเป็นเงิน ๑,๐๐๐ บาท
ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอบริจาคได้ที่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**
สำนักงานศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔–๗๔๗๕, ๒๒๕–๑๙๙๘

บ.บางกอกสลักภัณฑ์ และ บ.อิทธิผลอุตสาหกรรม 1993 จก. เป็นเจ้าภาพบริจาคเงินค่ารถรับสาธุชนไปปฏิบัติธรรม ทุกวันเสาร์ต้นเดือน ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เดือนละ ๕,๐๐๐ บาท

กฐินสามัคคีทอด ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
วันอาทิตย์ที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๕๓๗

• •

เจ้าภาพผู้นำบุญตั้งแต่ ๗,๐๐๐ บาทขึ้นไป

พระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร และคณะศิษย์	๕๓,๙๒๙.๐๐ บาท
คณะศิษย์หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล	๖๐,๒๐๕.๐๐ บาท
พระมหาณัฏฐพนธุ์ เสฏฺฐธมฺโม-พระธเนศ จิติวโร และคณะ	๑๖,๖๔๐.๐๐ บาท
พระเอกศรุต ฐิเตโก และคณะ	๘,๓๗๐.๐๐ บาท
แม่ชีประยูร ระฆังสมบูรณ์ และคณะ	๑๓,๐๓๐.๐๐ บาท
ธนาคารสหธนาคาร จำกัด โดยคุณบรรเจิด ชลวิจารณ์	๑,๐๖๘,๐๓๗.๐๐ บาท
คุณธมรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล และคณะ	๑๐๗,๓๗๖.๐๐ บาท
คุณบุญฤทธิ์-กำไล ปรีชาวณิชวงศ์ และคณะ	๗๖,๒๖๐.๐๐ บาท
คุณวิรุฬห์-โกสุม เกรอต และคณะ	๗๔,๗๑๖.๕๐ บาท
คุณจันทร์ศรี-ระเบียบ สิงห์น้อย และคณะ	๖๑,๖๙๐.๐๐ บาท
อาจารย์อัมพร จันสุตะ และคณะ	๕๒,๑๒๘.๕๐ บาท
คุณเจือจุน ชะนะปาโมกโข และคณะ	๔๗,๖๒๔.๐๐ บาท
นิตยสารศรีมาตา โดยสมบูรณ์ สรรพอุดม และคณะ	๔๐,๕๔๙.๐๐ บาท
คุณสง่า สัจพันโรจน์ และคณะ	๔๐,๒๗๙.๐๐ บาท
ร้านโมเดอร์นแฟชั่น และคณะ	๓๔,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณบุษดี พานิชเจริญผล และคณะ	๓๓,๓๐๙.๐๐ บาท
คุณพรชัย ดำรงอุตสาหกิจ และคณะ	๓๒,๓๔๕.๐๐ บาท
คุณแม่ซิวเง็ก แซ่ตั้ง และคณะ	๓๐,๑๐๐.๐๐ บาท
บ.มาริส จำกัด โดยคุณสมชาย-มาริษา ศรหิรัญ และคณะ	๒๗,๗๔๐.๐๐ บาท
อาจารย์อุดม-สุดา ตรีชั้น และคณะ	๒๗,๒๔๓.๐๐ บาท
นพ.โสภณ-สุขใจ-พฤนท์ พานิชพันธ์ และคณะ	๒๗,๑๒๐.๐๐ บาท
คุณส่วน-สมศรี พนมวัฒนากุล และคณะ	๒๖,๔๐๕.๐๐ บาท
หจก.ประวัติยนต์ และคณะ	๒๓,๓๒๐.๐๐ บาท
คุณสุชาติ ศุภผล และคณะ	๒๒,๖๐๐.๐๐ บาท
คณะศิษย์ชัยมงคล	๒๒,๔๖๘.๐๐ บาท
คุณสุพร พจน์คมพร และคณะ	๒๒,๒๒๐.๐๐ บาท
บ.เวลอินเตอร์ซัพพลาย จำกัด และคณะ	๒๒,๐๐๐.๐๐ บาท

คุณสุรเกียรติ-นิภา วรายน และคณะ	๒๑,๐๒๐.๐๐	บาท
คุณพ่อหลอด-คุณแม่สังวาลย์ ดาโสม และคณะ	๒๐,๒๗๘.๐๐	บาท
พระยี และคณะ	๑๙,๙๐๐.๐๐	บาท
คุณชวนชื่น ชื่นชยานันทกุล และคณะ	๑๙,๘๒๐.๐๐	บาท
คุณสุเมธ พฤทธเมธวิสุทธิ์ และคณะ	๑๘,๘๕๓.๐๐	บาท
คุณเจนแดน-อนงค์ นาคะชาต และคณะ	๑๘,๔๑๐.๐๐	บาท
คุณวัฒนา อุดมภักดีพงศ์ และคณะ	๑๗,๗๕๐.๐๐	บาท
คุณสุภัทร ตันตรงภักดิ์ และคณะ	๑๗,๕๐๐.๐๐	บาท
คุณพ่อเส็ง-คุณแม่เสงี่ยม จิตต์มั่นการ และคณะ	๑๖,๖๐๐.๐๐	บาท
คุณอ้อยทิพย์ จตุเทวประสิทธิ์ และคณะ	๑๕,๙๙๐.๐๐	บาท
คุณสุวิชญ โรจนวานิช และคณะ	๑๕,๙๑๐.๐๐	บาท
คุณสง่า บัวสา และคณะ	๑๕,๒๐๐.๐๐	บาท
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ และคณะ	๑๔,๒๔๒.๐๐	บาท
คุณดำรง จรจวบโชค และคณะ	๑๔,๐๘๒.๐๐	บาท
คุณมุยเซียะ แซ่ลี้ และคณะ	๑๔,๐๓๓.๐๐	บาท
คุณบุญธรรม แย้มประยูร และคณะ	๑๓,๙๒๐.๐๐	บาท
คุณจุมพล-สุดใจ แสงประชาธนารักษ์ และคณะ	๑๓,๙๐๐.๐๐	บาท
คุณบุญสม เจริญภักดี และคณะ	๑๓,๘๖๒.๐๐	บาท
คุณดอกไม้ สุกคำ และคณะ	๑๓,๔๑๐.๐๐	บาท
คุณรัตนาภรณ์ พิมมานนท์ และคณะ	๑๓,๑๑๑.๐๐	บาท
คุณบุษบา-ประจวบ อ่องละออ และคณะ	๑๓,๑๐๐.๐๐	บาท
คุณสุนทร-เพ็ญศรี วรวรรณปรีชา และคณะ	๑๓,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณสมจิตร์ อารีรอบ และคณะ	๑๒,๙๘๐.๐๐	บาท
คุณอรวรรณ เวศอุไร และคณะ	๑๒,๙๘๐.๐๐	บาท
คุณนิตยา แสวงทอง-ธนายุส จารุวรวิรัตน์ และคณะ	๑๒,๕๐๐.๐๐	บาท
คุณพัชนี แดงสุภา และคณะ	๑๒,๔๒๓.๐๐	บาท
พ.ท.กำพล พร้อมพงษ์ และคณะ	๑๒,๔๐๐.๐๐	บาท
คุณชนะ เรี่ยมปราการ และคณะ	๑๒,๑๒๐.๐๐	บาท
คุณประจักษ์ ศิริบัณฑิตย์กุล และคณะ	๑๒,๑๒๐.๐๐	บาท

คุณสุเมธ วงศ์พิภพมงคล และคณะ	๑๒,๑๐๐.๐๐	บาท
คุณติ่ม-ทองอุ่น แซ่ลิ้ม และคณะ	๑๒,๐๒๖.๐๐	บาท
คุณบุญชัย เมธางกูร และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
ครอบครัวแม่ส้มแป้น กล่อมไสยาส์ และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
อุบาสิกามณี สินลักษณ์ทิพย์ และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณวิเชียร แสงทองคำ และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
ศ.พ.อ.(พิเศษ) สนิท-ประไพ สุกกรี และคณะ	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
บ.มาลัยเทพ จำกัด	๑๒,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณอุดม เรืองสุรัตน์ และคณะ	๑๐,๔๙๙.๐๐	บาท
คุณเปรมยุดา ศิริบัณฑิตย์กุล และคณะ	๑๐,๐๘๙.๐๐	บาท
คุณเจริญ-ทองสุก อาษา และคณะ	๑๐,๐๘๓.๐๐	บาท
คุณพิศมร วิริยะบุศย์ และคณะ	๑๐,๐๐๐.๐๐	บาท
คุณจันทนา ตรีรัตน์ตระกูล และคณะ	๘,๔๖๐.๐๐	บาท
คุณจำเนียร พรหมยง และคณะ	๘,๒๕๐.๐๐	บาท
คุณจีระภา เศวตนันทน์ และคณะ	๘,๒๔๐.๐๐	บาท
คุณมาลี บุณยรัตน์ และคณะ	๘,๑๕๐.๐๐	บาท
คุณสง่า แซ่จิว และคณะ	๗,๙๙๙.๐๐	บาท
คุณผาติ วรรณรี และคณะ	๗,๙๓๕.๐๐	บาท
คุณพนิดา พัฒนวิจิตร และคณะ	๗,๘๐๐.๐๐	บาท
คุณสุพล ฝอยหิรัญ และคณะ	๗,๗๙๐.๐๐	บาท
บ.เทคนิคเอ็นจิเนียริ่ง จำกัด และคณะ	๗,๒๙๙.๐๐	บาท
คุณฮ่งเต็ก แซ่ลี้ และคณะ	๗,๒๒๐.๐๐	บาท
คุณเกษร ชูทองรัตน์ และคณะ	๗,๒๑๔.๒๕	บาท
คุณกอบบุญ (โลจายะ) พานิชพันธ์ และคณะ	๗,๒๐๐.๐๐	บาท
คุณมณฑลักษณ์ ดีรักษา และคณะ	๗,๐๔๕.๐๐	บาท
รวมเงิน	๓,๓๖๕,๐๒๒.๕๐	บาท

• •

ในนามวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ขออนุโมทนา

ผ้าป่าสามัคคีทอด ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
วันเสาร์ที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๓๘

•••••••••••••••••••••

เจ้าภาพรายบุคคลตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป

คุณวริษฐ์-คุณเรียม มงคลศรี	๕๐,๐๐๐.๐๐ บาท
ผู้ใหญ่ศรีนวล โจสรรค์นุสนธ์ และครอบครัว	๑๒,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณพินิช จีระแพทย์	๑๒,๐๐๐.๐๐ บาท
ครอบครัวสถิตสุขสมบูรณ์	๑๑,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณผาสุก โปษยะจินดา	๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณอุไร พลพัฒนาฤทธิ์	๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณวีรวรรณ โรจนวานิช	๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท
น.อ.สุธี-คุณศิริพงษ์ เลขยานนท์	๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณปัญญา สุขเสริมส่งชัย	๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณวิชญ พิศภูมิวิถี	๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท

เจ้าภาพผู้นำบุญตั้งแต่ ๕,๐๐๐ บาทขึ้นไป

พระเดชพระคุณ หลวงพ่อพระภาวนาโกศลเถร และคณะศิษย์	๒๕,๑๖๖.๐๐ บาท
คณะศิษย์หลวงพ่อพระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล	๖๓,๗๐๑.๐๐ บาท
พระธุวันต์ ปญฺญาวณฺโณ และคณะ	๑๓,๓๒๐.๐๐ บาท
พระมณฑล อตฺตทนฺโต และคณะ	๑๐,๓๔๐.๐๐ บาท
คณะธนาคาร สหธนาคาร จำกัด โดยคุณบรรเจิด ชลวิจารณ์	๒๗๒,๙๔๐.๐๐ บาท
คุณธมรัตน์ ตรีนุชจรัสกุล และคณะ	๙๕,๖๔๓.๕๐ บาท
คุณวิรุฬห์-คุณโกสุม เกรอต และคณะ	๕๘,๒๙๘.๐๐ บาท

คุณสมคิด-คุณภัทรภร ธนวันถาวร และคณะ	๓๗,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณสุขใจ พานิชพันธ์ และคณะ	๓๖,๕๒๐.๐๐ บาท
อาจารย์อรุณ งามดี อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ และคณะ	๓๕,๑๕๐.๐๐ บาท
ชมรมพุทธศาสตร์ การบินไทย	๓๓,๑๘๙.๐๐ บาท
คุณสง่า สัจพันโรจน์ และคณะ	๓๓,๐๕๓.๐๐ บาท
คุณสุวรรณ สันติธรรมคต และคณะ	๒๘,๑๐๐.๐๐ บาท
คุณพิม อย่างธารา และคณะ	๒๗,๘๓๕.๒๕ บาท
พล.ร.ท.ชนินทร์-ไพเราะ รินทกุล และคณะ	๒๖,๓๕๐.๐๐ บาท
คุณจารุ-คุณดาวศิริ คงด้วง และคณะ	๒๕,๕๔๕.๐๐ บาท
คุณสมบูรณ์ สรรพอุดม และคณะนิตยสารศรีมาตา	๒๕,๑๐๐.๐๐ บาท
คุณสุธาร สุขยางค์ และคณะ	๒๕,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณบุษดี พานิชเจริญผล และคณะ	๒๔,๖๖๔.๐๐ บาท
คุณแม่สุรีย์-พ.ญ.คุณสวรรยา เดชอุดม และคณะ	๒๒,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณพรชัย ดำรงอุตสาหกิจ และคณะ	๒๑,๙๖๐.๐๐ บาท
คุณนพมงคล-คุณลัดดา เสนาจักร และคณะ	๒๑,๓๐๐.๐๐ บาท
อาจารย์อุดม ตรีชั้น และคณะ	๒๐,๐๐๑.๐๐ บาท
คุณอ้อยทิพย์ จตุเทวประสิทธิ์ และคณะ	๒๐,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณวิชยา-คุณหรรษา-คุณฉัตรชยา วัฒนานุกิจ และคณะ	๒๐,๐๐๐.๐๐ บาท
คณะศิษย์ชัยมงคล และคณะ	๑๙,๔๙๖.๕๐ บาท
คุณสุวิชญ โรจนวานิช และคณะ	๑๙,๑๖๕.๐๐ บาท
คุณจันทร์ศรี-คุณระเบียบ สิงห์น้อย และคณะ	๑๖,๕๐๗.๐๐ บาท
คุณเฉลียว-คุณอุษณีย์ เชษฐ์พันธ์ และคณะ	๑๕,๔๑๐.๐๐ บาท
คุณจุมพล-คุณสุดใจ แสงประชาธนารักษ์ และคณะ	๑๕,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณสมบัติ เกียรติวาทีรัตนะ และคณะ	๑๔,๙๘๕.๐๐ บาท
คุณสุเมธ วงศ์พิภพมงคล และคณะ	๑๓,๙๗๒.๐๐ บาท

คุณสมบูรณ์ รัตนพรสมปอง และคณะ	๑๒,๖๙๐.๐๐ บาท
คุณสมชาติ เดชาจุตินันท์ และคณะ	๑๓,๓๐๐.๐๐ บาท
คุณประพันธ์ ตั้งพรสมาน และคณะ	๑๒,๕๙๙.๐๐ บาท
คุณนิตยา แสวงทอง และคณะ	๑๒,๕๔๐.๐๐ บาท
คุณพัชนี แดงสุภา และคณะ	๑๒,๕๐๐.๐๐ บาท
คุณยุพิน อรุณล้ำเลิศ และคณะ	๑๑,๙๙๙.๐๐ บาท
หจก.ประวัติยนต์ และคณะ	๑๑,๔๐๐.๐๐ บาท
คุณสุนทร วรวรรณปรีชา และคณะ	๑๑,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณรัตนาภรณ์ พิมมานนท์ และคณะ	๑๐,๙๙๖.๐๐ บาท
คุณประจักษ์ ศิริบัณฑิตย์กุล และคณะ	๑๐,๙๕๔.๐๐ บาท
คุณประถม มั่นสวัสดิ์-คุณวนิดา แต่งสง่า และคณะ	๑๐,๑๖๐.๐๐ บาท
คุณพจนา บูรณะเจริญ และคณะ	๑๐,๑๒๐.๐๐ บาท
ดร.สัจจา-คุณนันทพร บุญยฉัตร และคณะ	๗,๒๐๐.๐๐ บาท
คุณสมชาย เทียมบุญประเสริฐ และคณะ	๖,๖๘๘.๐๐ บาท
คุณทวีวัฒน์-คุณศรีสลิล เติมฤทธิ และคณะ	๖,๖๐๒.๕๐ บาท
คุณบุญเลิศ สิงห์เผือก และคณะ	๖,๔๐๐.๐๐ บาท
คุณเสกสัณห์ โหงสุดี และคณะ	๕,๙๔๕.๐๐ บาท
พ.ต.ท.วิชัน ประเสริฐสำราญ และคณะ	๕,๔๕๘.๐๐ บาท
คุณปัญจะ ปิตินานนท์ และคณะ	๕,๐๐๐.๐๐ บาท
คุณชุติชัย-คุณวันเพ็ญ ชนากร และคณะ	๕,๐๐๐.๐๐ บาท
สาธุชนผู้มีจิตศรัทธารายย่อย	๒๖๗,๙๒๙.๐๐ บาท

• •

ในนามวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ขออนุโมทนา

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพกฐินสามัคคี
ทอด ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม

ริมถนนสายบางแพ–ดำเนินสะดวก ก.ม.ที่ ๑๔ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ในวันอาทิตย์ที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ (เวลา ๑๔.๐๐ น.)

คุณบรรเจิด ชลวิจารณ์	**ประธานใหญ่**
พล.ท.บัณฑิตย์ มลายอริศูนย์	**ประธานอุปถัมภ์**
ศาสตราจารย์บัญญัติ คุณหญิงสุมน สุชีวะ	**ประธานจัดงาน**
คุณปิยะบุตร คุณสุจินตนา ชลวิจารณ์	**รองประธานใหญ่**
อาจารย์อรุณ งามดี	**รองประธานจัดงาน**
คณะกรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย	**รองประธานจัดงาน**
คณะกรรมการวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม	**รองประธานจัดงาน**

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ขอเรียนเชิญท่านสาธุชนทุกท่านร่วมเป็นเจ้าภาพกฐินสามัคคี ทอด ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา ๖๒ รูป สามเณร ๒๐ รูป และแม่ชี อุบาสกอุบาสิกา อีกหลายท่าน

วัตถุประสงค์สำคัญของวัดหลวงพ่อสดธรรมกายารามในสถาบันแห่งนี้คือ

๑) เพื่อให้เป็นสถานที่ถาวรในการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่สาธุชนทั้งหลาย **เพื่อสร้างพระในใจคน** และ **เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์** และ**วิทยากรให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทั้งทางด้านปริยัติและปฏิบัติพระสัทธรรม** ได้เป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแก่ประชาชนทั้งในและนอกประเทศให้ได้ผลดี และ

๒) **เพื่อให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมอีกแห่งหนึ่งต่อจากวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกายของพระพุทธเจ้าที่เที่ยงตรง และสมบูรณ์ทุกขั้นตอนตามที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ พระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) ได้ถ่ายทอดไว้โดยตรงแก่พระเดชพระคุณพระภาวนาโกศลเถร** รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ องค์ปัจจุบัน ผู้เป็นทั้งสัทธิวิหาริก และอันเตวาสิกในพระเดชพระคุณหลวงพ่อฯ และกับวิปัสสนาจารย์อื่น ๆ ที่ได้รับถ่ายทอดวิชชาธรรมกายโดยตรงจากท่าน

จึงขอเชิญชวนทุกท่านร่วมเป็นเจ้าภาพกฐินสามัคคีนี้ โดยเป็นประธานร่วมจัดตั้งกองกฐินของท่านเอง หรือเป็นเจ้าภาพร่วมในกองกฐินส่วนกลางของมูลนิธิฯ ตามกำลังศรัทธาก็ได้ เพื่อสมทบทุนเป็นค่าใช้จ่ายในการ

๑) **สร้างโรงเรียนปริยัติธรรม** เพื่อให้การศึกษาภาคปริยัติธรรมทั้งแผนกนักธรรมและแผนกบาลีแด่พระภิกษุ สามเณร

๒) **สร้างหอฉัน และโรงครัว** เพื่อประกอบภัตตาหารเลี้ยงพระภิกษุ สามเณรและญาติโยมผู้มาปฏิบัติธรรม

๓) **เป็นค่าใช้จ่ายในการให้การศึกษาอบรมและเผยแพร่ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย** และทั้งโดยการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกาและสาธุชนทั่วไป รวมตลอดถึงการเผยแพร่ทางวิทยุ โทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ ฯลฯ

อานิสงส์กฐินทานพร้อมด้วยปัจจัยไทยทาน เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาดังกล่าวนี้ ย่อมบังเกิดมีแก่ทั้งผู้บริจาคเอง และผู้ขวนขวายช่วยเหลือด้วยความศรัทธาเลื่อมใส ย่อมเป็นผู้เข้าถึงอานิสงส์ดังนี้ ย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์ มีโภคะมาก และสามารถประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้โดยง่าย ย่อมเป็นคนรูปงาม ผิวพรรณงาม เป็นที่รักของบุคคลทั่วไป ย่อมเป็นผู้มีจิตใจแช่มชื่น บริสุทธิ์ และผ่องใสอยู่เสมอ ย่อมเป็นผู้มีชื่อเสียงเกียรติคุณ น่ายกย่องสรรเสริญ เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธา น่าเคารพนับถือ เป็นที่ชื่นชอบของมหาชนทั้งหลายย่อมเป็นผู้สำเร็จในความปรารถนาอันดีทุกเมื่อย่อมมีโภคทรัพย์ที่ปราศจากการเบียดเบียนจากภัยใด ๆ ย่อมเป็นที่คบหาของบัณฑิต กล่าวโดยสรุปอานิสงส์จากการถวายผ้ากฐินและจตุปัจจัยไทยทานแด่พระภิกษุสงฆ์ผู้ตั้งใจศึกษาและปฏิบัติธรรม โดยมิได้จำเพาะเจาะจงแด่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ย่อมเป็นมหานิสงส์ที่จะติดตามให้ผลแก่ท่านทานบดีให้เจริญด้วย**มนุษย์สมบัติ** ให้เป็นผู้สมบูรณ์บริบูรณ์ด้วย (๑) **ธนสารสมบัติ** คือโภคทรัพย์ (๒) **รูปสมบัติ** คือเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละ (๓) **คุณสมบัติ** คือเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและคุณธรรม กอร์ปด้วยปฏิภาณไหวพริบ และสติปัญญาเฉลียวฉลาด รู้ทางเจริญ-ทางเสื่อมแห่งชีวิต และ (๔) **บริวารสมบัติ** คือมีญาติ มิตรสหาย และผู้คอยดูแลคุ้มครองป้องกันช่วยเหลือในกิจการทั้งปวงด้วยดี และผลบุญนี้ยังจะคอยติดตามให้ผลเป็นมนุษย์สมบัติ สวรรคสมบัติ ต่อ ๆ ไปทุกภพทุกชาติ ตราบเท่าเข้าสู่ปรินิพพาน

ผู้เป็นประธานกองกฐินสามัคคีหรือเจ้าภาพร่วมรายบุคคลในกองกฐินส่วนกลางตั้งแต่ ๗,๐๐๐ บาทขึ้นไป ทางวัดฯ จะได้จัดผ้าไตรไว้ให้ท่านนำถวายเอง ๑ สำรับ ทำบุญ ๑๒,๐๐๐ บาทขึ้นไปจะได้ถวายผ้าไตรและตาลปัตร ๑ ชุด ทำบุญ ๒๒,๐๐๐ บาทขึ้นไป จะได้จัดย่ามให้ท่านนำถวายเพิ่มจากที่กล่าวแล้วด้วย

ทุกท่าน (ผู้ประสงค์จะได้รับพระที่ระลึก) ที่ได้บริจาคเงินตั้งแต่

๑๐๐	บาทขึ้นไปจะได้รับ	พระผงหลวงพ่อวัดปากน้ำ พิมพ์กลม รุ่นแรก	๑ องค์
๓๐๐	"	พระผงสมเด็จธรรมกาย พิมพ์กลม	๑ องค์
๑,๐๐๐	"	พระผงธรรมกาย รุ่น ๕ (รุ่น ๑๐๐ ปี) ของวัดปากน้ำ หรือ พระผงหลวงพ่อวัดปากน้ำ พิมพ์กลมฝังทับทิม	๑ องค์
๒,๐๐๐	"	พระผงสมเด็จธรรมกาย พิมพ์กลมฝังทับทิม "ภ"	๑ องค์
๗,๐๐๐	"	พระผงสมเด็จธรรมกาย ซุ้มปราสาททำวิชชา	๑ องค์
*๑๒,๐๐๐	"	พระผงสมเด็จธรรมกาย พิมพ์กลมฝังเพชร	๑ องค์
*๒๒,๐๐๐	"	พระผงธรรมขันธ์รุ่น ๔ (พิมพ์สามเหลี่ยม) ของวัดปากน้ำ	๑ องค์
*๕๐,๐๐๐	"	พระผงธรรมขันธ์รุ่น ๔ (พิมพ์สี่เหลี่ยม) ของวัดปากน้ำ	๑ องค์

***หมายเหตุ** ผู้นำบุญกองกฐินตั้งแต่ ๑๒,๐๐๐ บาทขึ้นไปจะได้รับพระเช่นเดียวกับผู้ทำบุญรายบุคคลตั้งแต่ ๑๒,๐๐๐ บาทขึ้นไป

ผู้มีจิตศรัทธาที่จะรับเป็นประธานร่วมตั้งกองกฐินสามัคคีก็ดี หรือจะเป็นเจ้าภาพร่วมทอดกฐินส่วนกลางของมูลนิธิฯ ก็ดี หรือมีจิตศรัทธาที่จะบริจาคทุนทรัพย์เพื่อการบุญกุศลดังกล่าวรายการใดก่อนก็ดี โปรดติดต่อเพื่อขอให้จัดพิมพ์ฎีกา และซองกฐินให้ หรือจะบริจาคเองโดยตรง หรือโดยทางไปรษณีย์-โทรศัพท์ ได้ตั้งแต่บัดนี้ที่

- สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๒๒๕-๑๙๙๘
- ประชาสัมพันธ์ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ในสถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อ ๒๒๐

มีรถรับส่งในวันงาน (วันอาทิตย์ที่ ๑๕ ตุลาคม ศกนี้) เวลา ๐๗.๐๐-๐๗.๓๐ น. (ค่ารถฟรี) จอดรถรับบริเวณหน้าศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ (ภูเขาทอง) กรุงเทพฯ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๒๒๕-๑๙๙๘

เพื่อความสะดวกในการจัดรถโดยสารให้เพียงพอ ท่านที่จะเดินทางไปทอดกฐินในวันอาทิตย์ที่ ๑๕ ตุลาคม ศกนี้ โปรดแจ้ง/หรือโทรแจ้งไปยัง **สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกายด้วย**

สัปปุริสทาน ๕ พร้อมทั้งอานิสงส์

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัปปุริสทาน (การให้ของคนดี) ๕ อย่าง เหล่านี้ คือ

๑. ให้ทานด้วยศรัทธา (ความเชื่ออย่างมีเหตุผล) ๒. ให้ทานด้วยความเคารพ ๓. ให้ทานตามกาล
๔. ให้ทานมีจิตอนุเคราะห์ ๕. ให้ทานไม่กระทบตน ไม่กระทบผู้อื่น

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลให้ทานด้วยความเชื่อแล้ว ในที่ที่ผลแห่งทานนั้นเกิดขึ้นแก่เขา เขาย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และเป็นผู้มีรูปร่างงาม น่าดู น่าชม ประกอบด้วยความเป็นผู้มีผิวพรรณงดงามอย่างยิ่ง

บุคคลให้ทานด้วยความเคารพแล้ว ในที่ที่ผลแห่งทานนั้นเกิดขึ้นแก่เขา เขาย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และ เขามีบุตร ภรรยา ทาส คนรับใช้ หรือกรรมกร ก็ตาม บุคคลเหล่านั้น ย่อมสนใจฟัง ย่อมเงี่ยหูฟัง ย่อมตั้งจิตรับรู้ (คำสั่ง)

บุคคลให้ทานตามกาลแล้ว ในที่ที่ผลแห่งทานนั้นเกิดขึ้นแก่เขา เขาย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และความต้องการทั้งหลายของเขาที่เกิดขึ้นตามกาล ย่อมบริบูรณ์

บุคคลให้ทานมีจิตอนุเคราะห์แล้ว ในที่ที่ผลแห่งทานนั้นเกิดขึ้นแก่เขา เขาย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และจิตของเขาย่อมน้อมไป เพื่อบริโภคในกามคุณ ๕ อันโอฬาร

บุคคลให้ทานไม่กระทบตน ไม่กระทบผู้อื่นแล้ว ในที่ที่ผลแห่งทานนั้นเกิดขึ้นแก่เขา เขาย่อมเป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก และความล่มจมแห่งโภคะของเขา ย่อมไม่มาจากที่ไหนๆคือ จากไฟ จากน้ำ จากพระราชา จากโจรหรือจากทายาท (ผู้รับมรดก) ซึ่งไม่เป็นที่รัก

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้แล สัปปุริสทาน ๕ อย่าง" อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต ๒๒/๑๙๒

นำเงินส่งก่อนขอรับพระก่อนวันงานได้ทุกวัน : พระมีจำนวนจำกัดและต่อไปจะหายาก

ใบปวารณาเป็นเจ้าภาพกองกฐินสามัคคี/หรือบริจาค

ข้าพเจ้า (ชื่อ-นามสกุล) ..... อยู่บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ .....

ตรอก/ซอย ..... ถนน ..... ตำบล .....

อำเภอ ..... จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ .....

โทรศัพท์(ถ้ามี) ..... มีจิตศรัทธาขอปวารณา (โปรดกาเครื่องหมายที่ประสงค์)

☐ **ขอปวารณาเป็นประธานจัดตั้งกองกฐิน** ☐ **ขอบริจาคร่วมกองกฐินส่วนกลางฯ**

โดยบริจาค ☐ เป็นเงินสด ☐ ทางไปรษณีย์ (โปรดสั่งจ่ายปลายทางที่ปท.หลานหลวง กทม.๑๐๑๐๐ หรือ ปท.ดำเนินสะดวก ก็ได้)

☐ เช็คธนาคาร (โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมให้แก่ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม**)

เป็นจำนวนเงิน..... บาท (.....)

ลงชื่อ. ..... ผู้ปวารณา/ผู้บริจาค

เฉพาะผู้ปวารณาเป็นประธานกองกฐินสามัคคี โปรดกรอกข้อความข้างล่างนี้ด้วย

ข้าพเจ้าได้แนบบัญชีรายชื่อกรรมการมาจำนวน.....คน เพื่อขอให้ทางมูลนิธิฯ จัดพิมพ์ฎีกาและซองกฐินให้ด้วยแล้ว เป็นจำนวน.....ชุด

☐ ขอให้ส่งทางไปรษณีย์ไปให้ข้าพเจ้าตามที่อยู่ข้างบนนี้

☐ ข้าพเจ้าจะมารับด้วยตนเอง ที่สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ (โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕) ในวันที่.....

☐ ข้าพเจ้าจะมารับด้วยตนเอง ที่ประชาสัมพันธ์วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อ ๒๒๐ ในวันที่.....

ขอเชิญเป็นเจ้าภาพสร้างเสนาสนะถวายเป็นวิหารทาน

มูลค่าห้องละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ด้วย**วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** จะได้จัดสร้างกุฏิที่พำนักสงฆ์ เป็นเรือน ๒ ชั้น ๆ ละ ๑๒ ห้อง รวมเป็น ๒๔ ห้อง (มีห้องน้ำ-ห้องสุขาเบ็ดเสร็จ) คิดเป็นมูลค่าห้องละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ผู้ประสงค์จะเป็นเจ้าภาพ ๒๐๐,๐๐๐* บาท จะได้รับการจารึกชื่อภายในบริเวณห้อง
ผู้ประสงค์จะเป็นเจ้าภาพ ๑๐๐,๐๐๐* บาท จะได้รับการจารึกชื่อร่วมกับเจ้าภาพรายอื่นอีก ๑ ชื่อ
ผู้ประสงค์จะเป็นเจ้าภาพ ๕๐,๐๐๐* บาท จะได้รับการจารึกชื่อร่วมกับเจ้าภาพรายอื่นอีก ๓ ชื่อ

ขอเชิญติดต่อบริจาคและรับพระเป็นที่ระลึกได้ที่

๑. **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๒๒๕-๑๙๙๘

๒. ประชาสัมพันธ์ **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ริมถนนสายบางแพ-ดำเนินสะดวก กม.ที่ ๑๔ อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อหมายเลข ๒๒๐

(* ๒๐๐,๐๐๐ บาท จะได้รับพระผงรุ่น ๔ พิมพ์สี่เหลี่ยม ของวัดปากน้ำ เป็นที่ระลึก ๑ องค์
๑๐๐,๐๐๐ บาท จะได้รับพระผงรุ่น ๔ พิมพ์สามเหลี่ยม ของวัดปากน้ำ เป็นที่ระลึก ๑ องค์
๕๐,๐๐๐ บาท จะได้รับพระผงสมเด็จพระธรรมกายฝังเพชร เป็นที่ระลึก ๑ องค์)

• •

สาธุชนผู้สนใจพระตระกูลวัดปากน้ำ โปรดทราบ

พระตระกูลวัดปากน้ำ ที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) รองเจ้าอาวาสและพระอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิปัสสนาธุระ วัดปากน้ำภาษีเจริญและพระอาจารย์**มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล** เจ้าอาวาสวัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม สร้างขึ้นตามแนววิชชาธรรมกายที่รับถ่ายทอดมาจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อวัดปากน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแจกแก่ผู้ทำบุญนั้น **ไม่มีขาย! แต่หาได้ไม่ยาก** เพราะผู้มาทำบุญที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี หรือที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. จะได้รับพระเป็นที่ระลึกตามที่กำหนดไว้ทุกท่าน

รายการสิ่งพิมพ์ เทปบันทึกเสียง และวีดีโอเทป ธรรมปฏิบัติตามแนววิชชาธรรมกาย

จัดทำโดย

มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

สิ่งพิมพ์

๑. หลักการเจริญภาวนาเบื้องต้น	๑๐.-
๒. นิพพานให้แจ้ง (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม)	๘๐.-
๓. สวดมนต์ทำวัตร	๑๕.-
๔. นิตยสารธรรมกาย	๔๐.-
๕. อริยสัจ ๔	๕๐.-

เทปบันทึกเสียง

๑. ธรรมเทศนาหลวงพ่อวัดปากน้ำ	๓๐.-
๒. สาราณียธรรม หลักธรรมมหาเสน่ห์	๓๐.-
๓. พรสี่ประการ	๓๐.-
๔. อย่าประมาทในธรรมทั้งปวง	๓๐.-
๕. มาปฏิบัติธรรมเพื่ออะไร	๓๐.-
๖. วิชชาธรรมกายที่ว่ามีดีเพราะอะไร	๓๐.-
๗. จงทำตนเป็นเกาะที่พึ่ง	๓๐.-
๘. อะไรคือแก่นสารชีวิต	๓๐.-
๙. อานิสงส์บวชเณร-บวชพระ	๓๐.-
๑๐. เกิดเป็นมนุษย์พบพุทธศาสนาเป็นของยาก	๓๐.-

• • • •

ขอเชิญสาธุชนเข้าร่วมการอบรมพระกัมมัฏฐาน
ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี
ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ
ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ ธันวาคม ของทุกปี

เนื่องในโอกาสที่เปิดการอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์ปีละ ๒ รุ่น ระหว่างวันที่ ๑-๑๕ พฤษภาคม และ ๑-๑๕ ธันวาคมของทุกปี เพื่อสร้างพระในใจพระและสร้างพระวิปัสสนาจารย์ให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒินั้น ทางวัดได้เปิดโอกาสให้อุบาสก อุบาสิกา สาธุชนทั่วไปเข้ารับการอบรมได้ โดยขอให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ถือศีล ๘

๒) บำรุงค่าภัตตาหารเลี้ยงพระและค่าอาหารแก่ผู้มาปฏิบัติธรรมตามกำลังศรัทธา

๓) เตรียมเครื่องใช้ประจำตัว ดังต่อไปนี้ไปด้วย

- เสื้อผ้าชุดสีขาว และเครื่องใช้ประจำตัวประจำวัน
- เสื่อ ผ้าห่มนอน และมุ้งหรือกลด

เนื่องด้วยที่พักสำหรับชาย-หญิงมักจะไม่พอแก่ผู้เข้าไปอยู่อบรมพระกัมมัฏฐาน ทางวัดจึงขอสนับสนุนให้ผู้เข้ารับการอบรมอยู่กลด เพราะสัปปายะดี (เงียบสงัดจากเสียงพูดคุยรบกวน) และไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกันเกินไป และในกรณีที่มีผู้เข้ารับการอบรมมากที่พักมักไม่พอดังกล่าว

สำหรับท่านที่ไม่มีกลดเป็นของตนจะขอใช้กลดของวัดก็ได้ และช่วยบำรุงกลดตามกำลังศรัทธา เพื่อให้วัดพอมีเงินทุนไว้ซ่อมหรือซื้อกลดเพิ่มใหม่แทนของเก่าที่ชำรุด ก็ขออนุโมทนา

๔) ข้อห้ามระหว่างการอบรม

๔.๑ ห้ามสูบบุหรี่ตลอดระยะเวลาของการอบรม (เลิกเด็ดขาดตลอดไปได้จะดีมาก)

๔.๒ ห้ามขาดการประชุมทุกครั้ง เว้นแต่จะติดธุระที่มอบหมายให้หรือเจ็บป่วย

๔.๓ ห้ามฟังวิทยุ

๔.๔ ห้ามจับกลุ่มสนทนากันในเรื่องไร้สาระที่ไม่ใช่การสนทนาธรรมหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

๔.๕ ห้ามพูดโอ้อวดผลของการปฏิบัติธรรม

๔.๖ ห้ามลงอาบน้ำหรือซักผ้าในคลอง

๔.๗ ห้ามทำความสกปรกในบริเวณวัด เช่น ทิ้งขยะมูลฝอยลงในที่ ๆ มิได้จัดภาชนะรองรับไว้

๕. ข้อควรปฏิบัติระหว่างการอบรม

๕.๑ ต้องช่วยตนเองในเรื่องความเป็นอยู่ เช่น ช่วยตนเองในการตักอาหารและการล้างถ้วยชามที่ใช้รับประทานอาหาร และทำความสะอาดสถานที่พักอาศัยเป็นต้น

๕.๒ ต้องรักษาความสะอาดในบริเวณวัด

๕.๓ ต้องมีความสำรวมในทุกอิริยาบถ

๕.๔ ต้องร่วมมือกับวัดทุกอย่าง

๕.๕ ต้องตรงต่อเวลา

กำหนดการประจำวัน

๐๔.๐๐ น. ตื่นนอน (สัญญาณระฆัง)

๐๔.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วฝึกเจริญภาวนาธรรม

๐๖.๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า

๐๗.๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาส่วนหนึ่งไปช่วยกิจกรรมพระบิณฑบาต

๐๘.๐๐ น. อุบาสกอุบาสิกาวิทยากรและผู้ปฏิบัติธรรมได้ถึงธรรมกายต่อวิชชา

๐๙.๓๐ น. ช่วยจัดและถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์

๑๑.๐๐ น. รับประทานอาหารแล้ว พักผ่อนตามอัธยาศัย

๑๔.๐๐ น. รับฟังธรรมบรรยาย

๑๗.๐๐ น. ทำวัตรเย็น แล้วแบ่งกลุ่มฝึกเจริญภาวนาธรรมแล้วพักทำธุระส่วนตัว

๑๙.๐๐ น. เจริญภาวนาธรรม

๒๑.๓๐ น. ดับไฟ นอนหรือปฏิบัติภาวนาธรรมเองตามอัธยาศัย

กิจกรรมการเผยแพร่ธรรมะ มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย

การอบรมการเจริญภาวนาธรรม

ภายใต้การควบคุมพระกัมมัฏฐานของ พระเดชพระคุณ **พระภาวนาโกศลเถร** (วีระ คณฺตฺตโม) และ**พระอาจารย์มหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (มงคลบุตร)**

๑. ที่ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร (วัดภูเขาทอง)

ทุกวันอาทิตย์ วันละ ๓ รอบ (เฉพาะวันอาทิตย์ต้นเดือน มีพิธีถวายสังฆทานภัตตาหารเพลร่วมกันด้วย) ดังต่อไปนี้

๐๙.๐๐ น. เฉพาะผู้เจริญวิชชาธรรมกายชั้นสูงและวิทยากร

๑๐.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไปฝึกเจริญภาวนาทั้งเบื้องต้นและเบื้องกลางร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. สำหรับสาธุชนโดยทั่วไป โดยแบ่งผู้เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มย่อย ให้พระวิทยากรและวิทยากรฆราวาส ควบคุมแนะนำโดยใกล้ชิดเป็นกลุ่ม ๆ

ทุกวันจันทร์ และ **พฤหัสบดี** ภาคค่ำ เวลา ๑๘.๓๐ น.

๒. ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ทุกเย็น ที่วิหารเจริญภาวนา(ตึกขาว) และที่ตึกบวรเทพมุนี

๓. ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี**

ทุกวันเสาร์ต้นเดือน เวลา ๐๗.๓๐ น. มีรถรับส่งผู้มีจิตศรัทธาไปปฏิบัติธรรม ที่วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม โดยไม่เสียค่าโดยสารแต่ประการใด เป็นประจำเช่นเคย มีกำหนดดังนี้

๐๙.๓๐ น. ทำวัตรเช้า แล้วเจริญภาวนาธรรม

๑๑.๐๐ น. ถวายสังฆทานภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารเที่ยงร่วมกัน

๑๓.๐๐ น. ทำวัตรเย็น ฝึกเจริญภาวนาธรรม

๑๔.๓๐ น. ออกเดินทางกลับ

๔. ที่ธรรมสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ด้านหลังตึกเลขาธิการ จุฬาฯ)

ทุกวันอังคาร และ **พฤหัสบดี** เวลา ๑๒.๑๕ น.

รายการธรรมปฏิบัติ ทางสถานีวิทยุ

รายการ "ธรรมสู่สันติ" และ "ธรรมก่อนนอน" ทางสถานีวิทยุต่าง ๆ

๑. **สถานีวิทยุ ททท.(ภาคปกติ)** อสมท. กรุงเทพฯ ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๐๘.๓๐-๐๙.๐๐ น.

๒. **สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย** กรมประชาสัมพันธ์ ทุกคืนวันอาทิตย์ เวลา ๒๒.๕๐ น.

ขอเชิญตั้งทุนนิธิเพื่อการศึกษาอบรมและเผยแพร่ธรรมปฏิบัติ

ในชื่อวงศ์ตระกูล หรือคณะของท่าน

วัตถุประสงค์เพื่อนำดอกผลมาใช้ (๑) ในกิจกรรมการศึกษาภาคปริยัติธรรม (๒) การอบรมภาวนาธรรมแด่พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ศึกษาและปฏิบัติธรรมและเป็นกำลังสำคัญในการเผยแพร่พระสัทธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และ (๓) เป็นค่าใช้จ่ายในการเผยแพร่ธรรมปฏิบัติแก่ประชาชนโดยทั่วไปทั้งทางสื่อมวลชน และการให้การอบรมภาวนาธรรมและจริยธรรมทั้งภายนอกวัดและ ณ ภายใน **วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม** ใน **สถาบันพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ตลอดไปนั้นโดยที่

๑. **ต้นทุนนิธิของท่านคงอยู่ตลอดไป**

๒. **ได้ดอกผลมาใช้จ่ายในการให้การศึกษาภาคปริยัติ แด่พระภิกษุ สามเณร ในการให้การอบรมธรรมปฏิบัติและเผยแพร่ธรรมเป็นธรรมทานอันเป็นบุญเขตอย่างกว้างขวางไม่มีประมาณ เป็นบุญและบารมีที่หลั่งไหลติดตามให้ผลแก่ท่านตลอดกาลนาน** ให้เป็นผู้มีสติปัญญาเฉียบแหลมและเจริญรุ่งเรืองสุขสมบูรณ์ ด้วยมนุษยสมบัติ อันมีทรัพย์สมบัติ รูปสมบัติ และคุณสมบัติ และบริวารสมบัติ เป็นต้น และสวรรคสมบัติอันประณีต ได้เป็นพลวปัจจัย ให้ถึงนิพพานสมบัติ มีมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งปวง

๓. เมื่อนึกถึง**ธรรมทาน** อันมีอานิสงส์สูงส่งยิ่งและเป็น **"บุญเป็น" คือบุญอันตั้งเป็นอยู่ตลอดกาลนาน ได้ทุกเวลา จิตใจย่อมผ่องใสทุกเมื่อด้วยบุญนี้** ชีวิตย่อมมีแต่จะเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป ด้วยสติปัญญาสามารถและเฉียบแหลม จึงไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา

๔. ขอเชิญผู้มีจิตศรัทธาปวารณาและบริจาคตั้ง **"ทุนนิธิการศึกษาฯ"** ได้ทุกวันด้วยทุนประเดิม ๑,๐๐๐ (หนึ่งพันบาท) ขึ้นไป และเพิ่มทุนได้ทุกวัน (ครั้งละไม่ต่ำกว่า ๕๐๐ บาท ตามระเบียบของธนาคาร) ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไปที่

๑. สำนักงานมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕, ๒๒๕-๑๙๙๘

๒. วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม ริมถนนบางแพ-ดำเนินสะดวก กม. ที่ ๑๔ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อหมายเลข ๒๒๐

ผู้มีจิตศรัทธาโปรดติดต่อขอรับเป็นเจ้าภาพได้ที่:

๑. สำนักงาน**มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม.๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

๒. วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๓๐ โทร. (๐๓๒) ๒๕๔-๖๕๐ ต่อหมายเลข ๒๒๐

ส่งเงินโดยธนาณัติโปรดสั่งจ่ายในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** โดยสั่งจ่ายเงินทาง **ไปรษณีย์ หลานหลวง** กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐ ถ้าสั่งจ่ายเงินโดยเช็คธนาคาร โปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อม ให้ในนาม **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ด้วย **ขออนุโมทนา**

ใบปวารณา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

นามผู้บริจาค.....บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทร.....

ประสงค์จะ

- ☐ รับเป็นเจ้าภาพที่ดินเป็นที่ตั้งวัด เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพอบรมพระกัมมัฏฐานแด่พระสงฆ์
- ☐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตลอดการอบรม รูปละประมาณ ๑,๕๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ ค่าภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ที่จะมาเข้ารับการอบรม รุ่นละประมาณ ๕๐๐-๘๐๐ รูป เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยวันละประมาณ ๑๐,๐๐๐-๑๒,๐๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา ประจำวันที่.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพถวายกลดแด่พระสงฆ์ ชุดละ ๘๐๐ บาท หรือตามกำลังศรัทธา เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเผยแพร่ธรรมปฏิบัติทั่วไป เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพร่วมสร้างโรงภัตตาหารและโรงครัว เป็นจำนวนเงิน.....บาท
- ☐ รับเป็นเจ้าภาพ..... เป็นจำนวนเงิน.....บาท

รวมเป็นจำนวนเงิน.....บาท

ต้านกระแสโลภตามกระแสธรรม

ญาณรัตนะ*

ในสังคมปัจจุบันวัตถุกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว คุณธรรมและความดีถูกทอดทิ้งให้นับวันจะถอยห่างออกไปจากสังคม โดยสังคมโลกสมัยใหม่ได้ดูดซับและกลืนสังคมแบบเดิม ที่เป็นสังคมที่พึ่งพาตนเองตามอัตภาพและมีกรอบของศีลธรรม ขนบธรรมเนียมเป็นหลักปฏิบัติ ให้เป็นสังคมแบบแข่งขันแย่งชิงและพึ่งพาวัตถุมากกว่าการพึ่งพาตนเอง โดยทุกครอบครัวจะต้องแสวงหาสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านวัตถุให้เหมือนกัน จนคนรุ่นใหม่ที่เติบโตขึ้นมาได้รับการปลูกฝังค่านิยมที่จะต้องแสวงหาวัตถุให้มากที่สุดและมากกว่าการแสวงหาคุณธรรมและความดี โดยถือว่าหากยิ่งมีทรัพย์สินเงินทองยิ่งมากยิ่งประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่คำนึงถึงการได้มาของทรัพย์สิน ปล่อยให้เป็นไป**ตามกระแสของความโลภ**

กระแสของความโลภ คืออยากได้ อยากมี อยากเป็น ในสิ่งที่ไม่สมควร ไม่สมควรจะมี ไม่สมควรจะเป็น และไม่มีสิทธิ์จะได้ ด้วยการกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง สินค้าหรือบริการ ฯลฯ ด้วยวิธีการที่ผิดทางศีลธรรม โดยเมื่อได้ทรัพย์สิ่งของมาตามกระแสของความโลภแล้ว จิตใจก็จะเบี่ยงเบนจากปกติ คือเริ่มคุ้นกับการกระทำ ในสิ่งที่ไม่ถูกต้องจนเคยเป็นนิสัย ไม่ตะขิดตะขวงใจ หาเหตุผลเข้าข้างตนเอง เช่นมักจะแก้ตัวว่า "ใคร ๆ ก็ทำกันอย่างนี้" หรืออ้างว่าเป็นปกติของสังคมโลก ซึ่งเหตุผลดังกล่าวฟังไม่ขึ้นเพราะไม่ว่าใคร ๆ ก็ทำกัน อย่างนี้หรือเป็นปกติของสังคมโลก มิใช่บรรทัดฐานที่ถูกต้องทางศีลธรรมเสมอไป เพราะบางยุคบางสมัยสังคมเสื่อมจากศีลธรรมก็มี ในทางตรงกันข้ามในเรื่องของการอยากได้ อยากมี อยากเป็น ด้วยการกระทำทั้งทางตรงและทางอ้อมแล้ว เกิดไม่ได้รับผลสมความปรารถนาตามกระแสของโลภ ก็จะเป็นทุกข์เดือดร้อนใจ ถ้าบ่อย ๆ และนาน ๆ ก็จะมีผลต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายตามมา

จะเห็นได้ว่ากิเลสประเภทโลภะนั้น เริ่มต้นอาจจะค่อย ๆ เบี่ยงเบนจากปกติและพอกพูน เพิ่มขึ้นทีละเล็กทีละน้อย และเพิ่มมากขึ้นโดยที่ตัวเองไม่รู้ตัว เหมือนตะกรันที่เกาะอยู่ภายในจิตใจ ที่นับวันจะพอกพูนมากขึ้นโดยไม่รู้สึกผิดปกติ เพราะกิเลสถูกซึมซาบจากกายและใจที่สุดละเอียด ณ ภายใน พอกพูนและส่งออกมายังกายและใจ ณ ภายนอกที่หยาบกว่า จนออกมาถึงชั้นนอกสุดคือใจและกายของมนุษย์ ที่แสดงออกมาด้วยกายและวาจาให้กระทำตามกระแสโลภ

ผลของความโลภ ที่มักจะเกิด

---

* *กรรมการมูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองอัครราชทูตที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ดี ซี*

แก่ผู้ที่ได้ทรัพย์สินของนั้นมาด้วยวิธีการที่ไม่บริสุทธิ์ ไม่ถูกต้อง และไม่สมควรจะได้ จะมีผลให้จิตใจฟูในทรัพย์สินที่ได้มา มีผลให้ไม่ระมัดระวังการเก็บรักษาและการใช้จ่ายหรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินนั้นต้องวิบัติเสียหาย สูญหายถูกเบียดเบียนจากโจรภัย อัคคีภัย หรือภัยพิบัติทั้งปวง หรือจับจ่ายไปกับโรคภัยไข้เจ็บ หรือภัยจากความโลภของบุคคลอื่นที่มีกำลังแก่กล้ากว่า ตามกาลเวลาช้าเร็ว หรือข้ามภพข้ามชาติแล้วเป็นเหตุปัจจัยผลของความโลภที่สำคัญแต่มองไม่เห็น พิสูจน์ได้ยากคือ **กิเลสโลภะที่เกิดขึ้นจะติดตัว** (ติดอยู่ ณ ศูนย์กลางกาย) ไปทุกภพทุกชาติ และมีผลให้จะกระทำความดี หรือเลื่อมใสปฏิบัติธรรมได้ยากดังพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า **"โลโภ ธมฺมานํ ปริปนฺโก แปลว่า ความโลภเป็นอันตรายแห่งธรรมทั้งหลาย"** เพราะเมื่อมีความโลภนับแต่เกิดแล้ว ศรัทธา การเสียสละในบุญย่อมไม่เกิดแก่บุคคลนั้น แม้จะเข้ามาปฏิบัติธรรมก็ยังจะมีอนุสัยกิเลสที่ติดตัวมาเป็นวิบากให้เข้าถึงธรรมได้ยาก และที่เลวร้ายไปกว่านั้นคือจะส่งผลให้สร้างเหตุก่อกรรมที่เกิดจากความโลภมากยิ่งขึ้นต่อไปเรื่อย ๆ

มีบ่อยครั้งที่บุคคล(ที่ใจคด)มักอ้างเหตุของความโลภว่าจะได้แบ่งไปทำบุญหรือทำประโยชน์แก่สาธารณะ การกระทำลักษณะนี้เป็นบุญปนบาป คือจะได้ผลบุญและได้ผลบาปทั้ง ๒ อย่าง ต่างกรรมต่างวาระกันสุดแต่ว่ากรรมใดจะให้ผลก่อน

บางครั้งมักจะมีคำถามว่า ถ้าอยากทำบุญถือเป็นความโลภหรือกิเลสหรือไม่ ? เรื่องนี้ต้องขอให้พิจารณาที่เจตนาการกระทำ เพราะคำว่า **"อยาก"** จะสรุปว่าเป็นกิเลส หรือความโลภทีเดียวไม่ได้ คำว่า **"อยาก"** อาจจะใช้ประกอบในการแสดงเจตนาที่จะแสดงออกด้วยการกระทำ ถ้าอยากจะทำบุญ คือ **แสดงเจตนาปรารถนาจะกระทำคุณความดี เพื่อละความชั่ว** คือความโลภ ความเห็นแก่ตัว **เพื่ออนุเคราะห์ผู้อื่นด้วยเมตตาธรรม ก็ไม่เป็นกิเลส** แต่ถ้าอยากทำบุญเป็นอาการที่แสดงออกมา ว่าหากไม่ได้ทำบุญแล้วต้องเป็นทุกข์ ทุรนทุรายเดือดร้อนกายและใจ ก็ต้องมาใคร่ครวญว่าการทำบุญนั้นเป็นการทำบุญที่ถูกต้องหรือไม่ หรือจะเป็นการทำบุญที่ประกอบด้วยโมหะ คือความหลงหลงในบุญ หลงในกลุ่มบุคคลที่จะทำบุญ เพราะการทำบุญที่ถูกต้องนั้นผลบุญย่อมให้ผลเป็นความสุข ความอิ่มเอิบใจและสบายใจ ทั้งนี้เนื่องจากการทำบุญเป็นการสละขาดจากใจตามกำลังศรัทธา ในสิ่งที่เป็นเจ้าของและได้มาด้วยความบริสุทธิ์ โดยไม่ต้องไขว่คว้า หยิบยืม คดโกง มาเพื่อการทำบุญ

ในชีวิตของคนเรานั้น หากได้สำรวจตัวเอง ระวังความโลภเสียบ้างแล้วก็นับว่าได้พบกับขุมทรัพย์ใหญ่มหาศาลที่จะรู้จักคำว่า **"เพียงพอ"** ไม่เป็นทุกข์เพราะทะยานอยากจนเกินไป ไม่เป็นทุกข์กายและทุกข์ใจ มีความพอใจตามอัตภาพและบุญบารมีที่มีอยู่ เป็นการละโลภะไปได้ระดับหนึ่ง ในอนาคตต่อไปก็คงจะลดกิเลสได้น้อยลงไปเรื่อย ๆ เป็นเหตุให้สามารถเข้าถึงกุศลธรรมทั้งหลายได้มากขึ้น **บัณฑิต** คือ **ผู้รู้จึงต้องพยายามต้านกระแสโลภ** และ **ปฏิบัติตามกระแสแห่งกุศลธรรม**

■ ■ ■ ■

ใบบอกรับเป็นสมาชิกนิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

นาม _____ บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ __ ตรอก/ซอย _____

ถนน _____ ตำบล/แขวง _____ อำเภอ/เขต _____

จังหวัด _____ รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____

(๑) ประสงค์จะ: ☐ เป็นสมาชิก (ไม่คิดค่าส่ง) ตั้งแต่ฉบับที่ _____

☐ ต่ออายุสมาชิก

☐ เป็นเจ้าภาพจัดส่งถวาย/ให้แก่ _____

ที่อยู่ _____

(๒) เป็นเวลา: ☐ ๑ ปี อัตรา ๑๖๐ บาท ☐ ๒ ปี อัตรา ๓๒๐ บาท ☐ ๓ ปี อัตรา ๔๘๐ บาท

(ลงชื่อ) _____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ สั่งจ่าย **ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)**

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

ใบบอกรับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร "ธรรมกาย"

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

นาม _____ บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ __ ตรอก/ซอย _____

ถนน _____ ตำบล/แขวง _____ อำเภอ/เขต _____

จังหวัด _____ รหัสไปรษณีย์ _____ โทรศัพท์ _____

ประสงค์จะ: ☐ **รับเป็นผู้อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์นิตยสาร** และให้ประกาศชื่อไว้ที่

☐ ปกหน้าด้านใน ๔,๐๐๐ บาท ☐ ปกหลังด้านนอก ๕,๐๐๐ บาท

☐ ปกหลังด้านใน ๓,๐๐๐ บาท ☐ หน้าสอดสี ๓,๐๐๐ บาท

☐ อุปถัมภ์ค่าจัดพิมพ์ ๑,๐๐๐ บาท ☐ ประสงค์จะออกนาม ☐ ไม่ประสงค์จะออกนาม

☐ อื่น ๆ _____ จำนวนเงิน _____ บาท

(ลงชื่อ) _____

โปรดส่งใบบอกรับไปที่: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศฯ กทม. ๑๐๑๐๐ โทร. ๒๒๔-๗๔๗๕

หากส่งเงินทางไปรษณีย์ โปรดสั่งจ่าย: **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย** ศาลาการเปรียญ วัดสระเกศ กทม. ๑๐๑๐๐ สั่งจ่าย **ปณ. หลานหลวง แห่งเดียว)**

หากส่งเช็คธนาคารโปรดสั่งจ่ายเช็คขีดคร่อมแก่ **มูลนิธิพุทธภาวนาวิชชาธรรมกาย**

พิธีเททองหล่อรูปเหมือนหลวงพ่อวัดปากน้ำ

๑.

๒.

๓.

๔.

๑. **พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ** เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีทอดผ้าป่า สมทบทุนสร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรม ณ วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี เมื่อวันที่ ๒๕ ก.ย. ๒๕๓๗

๒, ๓, ๔ ทรงประกอบพิธีเททองหล่อรูปเหมือนหลวงพ่อวัดปากน้ำ ขนาดเท่าองค์จริง ๗ องค์ เพื่อถวายให้แก่วัดไทยในสหรัฐอเมริกา ๒ แห่ง และวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย ๕ แห่ง

วัดหลวงพ่อสดธรรมกายาราม
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
จัดบรรพชาสามเณรและ
อบรมธรรมปฏิบัติแก่เยาวชน
ภาคฤดูร้อน เป็นประจำทุก ๆ ปี
ระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม